

GORICA ZA EVROPO

V zadnjem uvodniku, posvečenem goriškim občinskim volitvam, smo lahko brali o "goriškem duhu". Ta izraz je pravzaprav nastal pred leti na nekem srednjeevropskem simpoziju v Avstriji, ko so s tem (*Geist von Görz*) hoteli poimenovati neko odprto vzdušje predvsem duhovnega, kulturnega, a tudi širšega sodelovanja zlasti med narodi Srednje Evrope. Ta duh je gotovo vel v Gorici v dolgoletnem političnem okviru ob plodni odprti politiki zlasti občinske uprave in drugih krogov, ki so to usmeritev podpirale.

Ni sedaj tu mesto za kako nadaljnje obujanje tega duha, ki kljub vsemu tudi zadnja leta ni povsem zamrl, če seveda izvajamo goriško desničarsko občinsko upravo, ki se sedaj pripravlja na zopetni prevzem krmila. Pred leti sem v zvezi z idejo Srednje Evrope (Mitteleurope) v goriški italijanski reviji o vlogi našega mesta in njegovem srednjeevropskem poslanstvu zapisal tudi naslednje besede: "V našem času, ki ga označuje proces evropskega združevanja, lahko celo včasih zgleda anahronističen ter neaktualen (govor o Mitteleuropi, op. pisca). Poglejmo zato na kratko, kakšna je lahko danes veljavnost te razprave. In to še posebej z vidika Slovenca, pripadnika neke narodne manjšine in prepričanega evropeista. Morda pa podobna razmišljanja laže razumemo, ker je prav v našem mestu sedež Srednjeevropskih kulturnih srečanj in je (mesto) samo stična točka med različnimi kulturami in narodnostmi; zato lahko podobne ugotovitve kar same nastanejo." (*Iniziativa Isonina*, 1985). V omenjenem članku nato sledi daljša razprava o sami ideji Srednje Evrope in Slovencih, ki pa tu ne zadeva neposredno našega predmeta.

Dejstvo je, da smo sedaj s potrditvijo prejšnjega župana in skorajšnjo umestitvijo novega občinskega odbora stvari le malo ali sploh ne spremenijo. Goriška občina bo torej šla novemu tisočletju naproti še vedno z upravo, ki je v bistvu usmerjena zelo enostransko, daleč od onih, ki so npr. v poznih šestdesetih ali potem sedemdesetih letih (in nato naprej) vodile odprto, evropsko in konstruktivno politiko na tem delikatnem geopolitičnem prostoru. Od obdobja, ko so recimo županovali Martina, De Simone in Scarano, se je os goriške uradne politike korenito spremenila. Seveda, odnosi z Novo Gorico še vedno obstajajo, le njih raven je bistveno drugačna. Tudi potovanja županov Valentija in Špacapan do evropskih ustanov ne bodo prinesla veliko. Zlasti še, če gredo vsi ti stiki mimo slovenske manjšine in njenih pričakovanj, kot je pokazala nedavna preteklost. Spomnimo naj le na znano glasovanje takratne desničarske večine za županom na čelu proti vsaki pravi zaščiti Slovencev ali pa Valentijeve izjave o zaščitnem zakonu, malo pred volitvami, ki so izzvenele čisto nacionalistično (zakon da, toda, kaj pravijo o tem na lokalni ravni?). To in še marsikaj drugega daje lahko misliti tudi sedaj, ko bo nastopila enako usmerjena nova občinska uprava v Gorici. Kaj objektivno priznane manjšine, kaj ideja Srednje Evrope in še kaj...

Gorica bo torej šla v novo veliko časovno obdobje po starih in negotovih tirnicah. Tudi leto 2001, ki pomeni tisočletnico mesta, v tem pogledu ne obeta nič dobrega. Sami pa vseeno ne moremo oz. ne smemo vreči puške v koruzo. Truditi se moramo na vseh ravneh in stopnjah, da bo Gorica le ostala in še bolj napredovala kot evropsko mesto. / STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

02 Saša Rudolf ZAOSTRITEV MED ALBANCI

LJUDEM, KI JIH JE PRIZADEL
POTRES, ŽELIMO POMAGATI.
ZATO BOMO TUDI
NA UREDNIŠTVU ZBIRALI
DENAR, KI GA
BOMO POTEM
IZROČILI NAJBOLJ
POTREBNIM DRUŽINAM.

U pali smo, da bo to novico sporočil že sv. oče ob svojem obisku v Sloveniji. Toda očitno postopek ni bil še zrel, zato je naše veselje tem večje danes, ko je končno zaključen uradni postopek, čeprav še ni znano, kdaj bo sv. oče javno

"SVETA VERA BODI VAM LUČ!"

ŠKOF SLOMŠEK MED BLAŽENIMI

KAZIMIR HUMAR

Dolgo smo Slovenci čakali, da je Kongregacija za zadeve svetnikov sprejela končno odločitev, da se škof Anton Martin Slomšek uradno prišteje med blažene. To odločitev Kongregacije je prvi sporočil javnosti mariborski škof dr. Franc Kramberger. Bil je navzoč, ko je komisija za blažene sprejela odločitev v petek, 3. julija.

prišel Slomška med blažene. Neodvisna republika Slovenija bo sedaj uradno dobila tudi svojega nebeškega zavetnika.

Ob tej novici se vsi zamislimo v Slomškovo geslo: "Sveta vera bodi vam luč!" Škof Slomšek je namreč bil najprej mož vere. Saj je Kristus najprej poudarjal in zahteval vero. Zato je odvrnil apostolu Tomažu: "Blagor tistim, ki niso videli

in so verovali." Tudi Slomšek je bil predvsem mož vere. Najprej je oznanjal vero v Jezusa Kristusa na Bizeljskem, potem kot spiritual bogoslovca v Velovcu, nato kot župnik v Vuzenici, nazadnje kot škof v Šent Andražu na Koroškem in končno kot škof v Mariboru. Bil je mož vere, kot pričajo vsi njegovi življenjepisci in tudi njegova pastirska pisma.

"Sveta vera bodi vam luč!" Te potrebuje na poseben način slovensko ljudstvo, potem ko se je otreslo diktatur, ki so namesto vere v Kristusa hotele vero v razne diktatorje in politične sisteme. Zato naj bo prva prošnja do novega blaženega: "Blaženi Slomšek, utrdi nas v veri!"

MATERINA BESEDA BODI VAM KLJUČ

Druga značilnost A. M. Slomška je bila njegovo prepričanje, da je za utrjevanje vere potrebna izobrazba v materinem jeziku, saj gre vera do srca v materinem jeziku. Iz tega prepričanja je zasnoval svojo idejo o nedeljskih šolah. Samo ljudstvo, ki zna brati in pisati v materinem jeziku, bo ostalo tudi trdno v veri in poštenosti, si je zamislil posebno društvo za izdajanje dobrih knjig. Iz te zamisli je nastala Družba sv. Mohorja, kateri se moramo zahvaliti, da so naši ljudje imeli zmeraj dovolj dobrega branja in tako tudi z branjem utrjevali svojo vero in rasti v poštenosti in omiki oziroma kulturi. Tudi Slomšku se moramo zahvaliti, da smo bili in smo še vedno med najbolj kulturnimi narodi v Evropi. Mnogi so pozneje k temu pripomogli, začel pa je Slomšek.

"Sveta vera bodi vam luč, materina beseda bodi vam ključ do zveličavne omike!" Tega gesla se držijo naši škofje, ki so ustanovili zasebne gimnazije v Mariboru, v Šentvidu in Vipavi. Tega smo se držali duhovniki v času fašizma in naše otroke učili verouk v zakristijah ter jih poleg verskih resnic učili tudi slovensko brati in pisati.

IZMERIMO PULZ NAŠI ŠOLI!

"Politična demokracija ni varna, če demokracija oblačila, v katera so odete misli in dejanja, niso sestavni del narodovega vlakna. Tako je v prvi polovici tega stoletja poudarjal ameriški filozof in pedagog John Dewey, ki je v šoli videl nenaдомestljivo sredstvo za narodovo vzgajanje za demokracijo."

S tem odstavkom se začne članek, ki ga je za nedeljsko številko (5. t.m.) dnevnika *Corriere della sera* napisal milanski nadškof, kardinal Carlo Maria Martini. Ugledni in vplivni italijanski cerkveni dostojanstvenik je s tem svojim prispevkom neposredno posegel v razpravo, ki prav v

tem času spet buri duhove in je predmet pozornosti političnih krogov ter same vlade. Kardinal naglašja, da predstavlja šola prednostno narodovo bogastvo in je hkrati ogledalo narodove zrelosti. V tej zvezi prihajajo po njegovem v poštev trije binomi: šola - človekova osebnost, šola - kultura in šola - delo.

V Italiji je namreč spet postalo aktualno kočljivo vprašanje zasebnih šol, ki jih republiška ustava predvideva, a hkrati določa, da ne smejo biti v breme državi. Kardinal Martini se v svojih izjavah zavzema za takšen šolski sistem, ki bo poleg državnih predvideval tudi zasebne šole.

Slednje naj bodo svobodne in povsem enakovredne državnim. Oblast naj tako urejeno šolstvo obravnava kot enoten sistem in naj mu torej z ustrezno zakonodajo omogoči obstoj in nemoten razvoj. Kot kaže, so kardinalova izvajanja imela ugoden odziv v širokih političnih krogih, tako da se je močno zožil krog, ki vztraja na popolni laizaciji šole.

Slovenska narodna manjšina v Italiji nima zasebnih šol, če izvajamo dvojezično šolo v Benečiji, ki je primer zase. S tem pa nikakor ni rečeno, da njen položaj in njeno stanje ne zasluži pozornosti naše javnosti. Prav ob zaključku šolskega leta bi bilo potrebno globlje proučiti stanje našega šolstva, upoštevajoč vse tri binome, ki jih omenja milanski kardinal Martini.

STRAN 2

02 Alojz Tul 50 LET PO RESOLUCIJI KOMINFORMA

03 intervju SERGIJ PAHOR

04 Jurij Paljk IZ ANKETE MED PRIMORSKIMI VERNIKI

06 Breda Susič, Štefan Kržišnik DRAGA MLADIH '98

06 Danijel Devetak LIKOVNIKI ZA VZGOJO MLADIH

07 Klara Krapež POSVEČENA ZEMLJA FRANETA TOMŠIČA

09 Ivan Žerjal PADRIČE, ZAVEDNA SLOVENSKA VAS

10 Jurij Paljk / pogovor "ŠESTDESETICA" PETER GUS

14 NIZOZEMSKA DRUŽBA V TRŽAŠKI LUKI

15 Erik Dolhar OBRAČUN ZAMEJSKIH ŠPORTNIH IGER

VSEBINA

SVET OKROG NAS

NOVI RAZPLETI NA KOSOVEM

ZAOSTRITEV
MED ALBANCI

SAŠA RUDOLF

Kosovo - autonomna pokrajina znotraj meja Jugoslavije: tako zasnovano rešitev ponuja ameriški odposlanec Holbrooke, ki se je tri dni razgovarjal z Miloševićem, Rugovo in predstavniki kosovske osvobodilne vojske. Nič novega torej, kosovskim Albancem naj bi vrnila autonomijo, ki jim jo je priznala jugoslovanska ustava iz leta 1974 in jo je Miloševićev režim odpravil ob koncu osemdesetih let, ko je Beograd ob 600-letnici bitke na Kosovskem polju pričel uresničevati zamisel o veliki Srbiji. Srbi in Kosovarji naj bi praktično odmislili zadnjih deset let, pozabili na rudarske upore, žrtve, množična izseljevanja, odpravo albanskih šol in medijev. Čeprav se je Holbrooke v zadnjem času nekajkrat srečal z Miloševićem - pogovori

so trajali skoraj 10 ur - pa ni jasno, v koliki meri je srbski voditelj, če sploh je, pristal na obnovitev status quo izpred desetih let.

Posredovanja se torej nadaljujejo, prav tako se širijo spopadi, število žrtve pa se naglo večja. Novega olja je prillil Vojislav Šešelj, ki je po eni strani zabteval, naj Holbrooke izženejo iz države, ker se je v Prištini pogovarjal tudi s predstavniki KOV (Kosovske osvobodilne vojske), po drugi pa zagrozil, da bodo tudi kosovski Srbi organizirali lastne oborožene sile.

Nevarno se zaostruje tudi znotraj albanske opozicije. Eden od sodelavcev Rugove, Ram Buja, je napovedal, da se odpoveduje političnim funkcijam, ker se je vključil v KOV. Z orožjem v roki bo skušal izsiliti, česar Albanci niso dosegli z nenasilno politiko. Med Albanci se širi prepričanje, da je čakanja dovolj, da je avtonomija Kosova premalo in da je treba ustvariti državo, v kateri bi bili združeni vsi Albanci. To pa pomeni, da se bo odprla nova fronta tudi v Makedoniji, Bosni in deloma tudi v Črni gori. Po veliki Srbiji se napoveduje velika škipetarska domovina.

POSLEDICE SE POZNAJO ŠE DANES

PETDESET LET
PO RESOLUCIJI
KOMINFORMA

ALOJZ TUL

Poleg drugih dogodkov letos poteka 50 let od objave znane resolucije informbiroja ali kominforma (političnega združenja komunističnih partij pod pokroviteljstvom Stalinove Sovjetske zveze, ustanovljena septembra 1947 na Poljskem), s katero so udeleženci zasedanja v Bukarešti javno izobčili centralni komite Komunistične partije Jugoslavije in obenem pozvali jugoslovanske narode na vstajo proti Titu. Zadevno resolucijo so predstavniki vseh sodelujočih partij, med njimi tudi italijanske in francoske, sprejeli 28. junija 1948. S tem

je spor, ki je že nekaj časa prej razdvajal Tita in Stalina, postal javen in uraden. Glavna zunanja obtožba proti Titu je bila, da je "imperialistični vohun".

Nenadni razkol med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo je presenetil in obenem zmedel tako zahodne države kot same ljudi v Jugoslaviji. Medtem ko so krogi na Zahodu ugibali, ali bo Tito v tem spopadu s Stalinom obstal na oblasti ali ne, pa so se jugoslovanski komunisti čez noč znašli v precepu, komu verjeti oz. s kom potegniti. Po začetni zmedenosti se je pretežna večina svobodno ali prisiljeno opredelila za Titovo partijo, za ostalo je poskrbela politična policija. Tiste, ki so se opredelili za resolucijo kominforma, so pozaprl v posebna taborišča, med temi je bilo najbolj zloglasno ono na Golem otoku.

O sporu med Stalinom in Titom je bilo v tem času mnogo napisanega. Poznavalci ozadja tega spora so ugotovili, da odnosi med omenjenima komunističnima prvakoma niso bili nikdar povsem jasni in iskreni. Že med bivanjem v Moskvi leta 1938 je Tito po čudnem naključju ušel takratnim Stalinovim čistkam. Od takrat se je izogibal neposrednim srečanjem s Stalinom, zato je na sestanke z njim raje pošiljal svoje sodelavce, zlasti Djilasa in Kardelja. Zgodovinski raziskovalci pravijo, da je bil eden glavnih razlogov za nastanek nezaupanja še v času vojne Stalinov dogovor z zahodnimi zavezniki o delitvi interesnih vplivov v Jugoslaviji po znanem načelu polpol ("fifty-fifty"). Poleg tega Tito ni mogel razumeti, zakaj je Stalin tako dolgo podpiral četniškega poveljnika Drža Mihajloviča in begunsko kraljevsko vlado v Londonu.

Tako se je zgodilo, da se je Titova partizanska vojska osvobodila izpod nacizma in fašizma brez odločujoče vloge Rdeče armade. Po tej razlagi naj bi izobčenje iz kominforma leta 1948 pokazalo le vrh ledene gore sporov in sumničen iz prejšnjih let med vojno in po njej. Značilno je bilo v tem pogledu zadržanje Sovjetske zveze glede "tržanskega vprašanja" in zahodne razmejite na mirovni konferenci v Parizu leta 1947.

Zgodovinarji opozarjajo, da so Stalin in njegovi sodelavci skrbno izbirali trenutke za diplomatska svarila Titovi Jugoslaviji. Tako naj bi 27. marca 1948 (na obletnico državnega udara v Beogradu proti podpisu prijateljske pogodbe s Hitlerjevo Nemčijo) Stalin poslal Titu svarilno pismo, naj se podredi mednarodni komunistični strategiji, in ga jasno opozoril, da je "poučna usoda politične kariere Leva Trockega". Le-tega so Stalinovi agenti umorili v Mehiki leta 1940.

Objava resolucije informbiroja pa je povsem sovpadala z obletnico poraza srbske vojske na Kosovu leta 1389 (Vidov dan) in atentatom v Sarajevu leta 1914 na avstrijskega prestolonaslednika Franca Ferdinanda.

Po svoje zanimiva so tudi ugibanja zgodovinarjev, ali je Stalin pripravljaval fizično likvidacijo Tita. Tudi Vladimir Dedijer je v knjigi o Titovem življenjepisu podrobno opisal čudna dogajanja pri operaciji Tita na slepiču februarja leta 1947 na Brdu v Sloveniji, pri kateri je sodelovala ruska zdravstvena ekipa, ki se je potem morala v skrivnostnih okoliščinah vrniti domov.

Na temelju dosedanjih raziskav in podatkov se lahko razbere, da je Stalin odobril priprave za atentat na Tita, vendar zaenkrat ni dokazov, da je tudi dal nalog za konkretno izvedbo zadevnega načrta.

Kakorkoli že, Tito in Jugoslavija s komunističnim režimom sta preživela spopad s Stalinom in to jima je prineslo določen ugled in vpliv v mednarodnem svetu.

Po Titovi smrti leta 1980 in zrušenju berlinskega zidu leta 1989 in s koncem "hladne vojne" se je začel proces razkrajanja jugoslovanske zvezne države, ki je v devetdesetih letih privedel do njezinega razpada in osamosvojitve posameznih republik, med temi Slovenije. Razpadla je tudi nekdanja mogočna Sovjetska zveza, ki je 70 let veljala za vzor komunistične družbene ureditve. Tako pač mine slava tega sveta.

RESOLUCIJA
INFORMBIROJA IN
SLOVENC V ZAMEJSTVU

Resolucija kominforma pred 50 leti ni zadevala samo odnos med komunističnimi partijami in jugoslovanskimi komunisti z vsemi posledicami v mednarodnem svetu v obdobju hladne vojne med obema taborama, temveč je še kako usodno posegla v naš politično-zemljepisni prostor in v vrste slovenskega življa.

Levi politični tabor prvih povojnih let v okviru italijansko-slovenskega bratstva se je razklal med "titovce" ali "babičevce" ter "vidaljevce". Spor se je nato prenesel v društva in druge organizacije. Zgodovinsko dejstvo je, da se je pretežna večina delavstva in levo-usmerjenih Slovencev opredelila za Sovjetsko zvezo proti Titovi Jugoslaviji. To je imelo težke posledice za Slovence. V nekaj letih se je skoro razpolovilo število otrok v slovenskih šolah. S politično asimilacijo je šla vzporedno narodnostna asimilacija, posebno v tržaškem mestu in njegovi neposredni okolici na področju Šklednja, Sv. Ane in Kolonkovca. V obdobju dvajsetih let je statistično izginilo nad 20 tisoč Slovencev. Posredne posledice dogodkov kominforma se poznajo še danes.

S 1. STRANI

GORICA ZA...

Prihodnje leto bodo tudi nove volitve za evropski parlament. S tem se bo vsa evropska tematika še bolj poglobila in razširila.

Vse to moramo izrabiti tudi goriški in sploh primorski Slovenci, ki nam je pri srcu prihodnost zemlje, na kateri avtohtono živimo dobrih tisoč let. Naredimo zato vse, da bo tudi tu Evropa res odprto in sveže zadihala in s tem vsej tukajšnji raznoliki stvarnosti vtisnila svoj pravi pečat!

IZMERIMO PULZ...

Proučiti bi morali torej, v kolikšni meri se v naših slovenskih šolah gradi učenceva in dijakova osebnost; v kolikšni meri naša šola "razvija, oblikuje in predaja novim rodovom bogastvo znanja in poznavanja", od česar živi in na kar je ponosna vsaka narodna skupnost; in končno v kolikšni meri naša šola pripravlja učence in dijake na "delo, to je na dejavnosti, ki prispevajo k življenju in razvoju skupnosti".

Upamo in pričakujemo, da se bo zlasti kdo iz vrst naših šolnikov in pedagogov čimprej lotil takšne analize in torej naši šoli izmeril pulz.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

BODO O SLOVENSKI
PRIHODNOSTI VSE BOLJ
ODLOČALE NAŠE
NOTRANJE DELITVE?

Potem ko so za nami upravne volitve, je pravzaprav obvezujoče, da se spet posvetimo situaciji v slovenskem narodnostnem prostoru. Zadnje čase je po splošnem mnenju mogoče opaziti, da so se razmere v republiki Sloveniji izdatno spremenile. Ni več zanosa iz let osamosvajanja in mednarodnega priznanja, ni več nekdanjega zagona v smeri poglobljanja demokratične ureditve, ki je nasledila enostrankarsko družbo. Ljudje se vse bolj obračajo nazaj in odkrivajo v povojnem obdobju vedno več prednosti. V političnem spopadu vidijo zdravharstvo ali celo rušenje države, opredeljujejo se za nekakšno slogo, ki je bila pravilo prejšnjega sistema. Zanosna leta niso minila le za Slovenijo, toda kako to, da se mlada država s takšno izrazitostjo navezuje na prejšnje politične in življenjske vrednote? Zanimivo je, da je večinskemu delu politike uspelo prepričati jav-

nost, da je nasploh vse zelo v redu in da so vsa bistvena vprašanja rešena, predvsem pa naj bi bile govorice o še vedno močnih notranjih delitvah pretirane in celo zlonamerne. In ravno v tem je bistvo problema, ki želi biti prikrit: slovenska notranja delitev še kako obstaja in Slovenec še vedno ne premoremo zgodovine, v kateri bi se prepoznali vsi in bi dala pomen vsem narodovim delom ter jih povezala. Prizadevanja za spravo so še vedno na začetku. Ob vsem tem kot da prevladuje občutek, da temeljitejša strnitev različnih narodovih delov sploh ni potrebna, kaj šele nujna. Toda dejstvo je, da kaže Slovenija - najverjetneje prav zaradi prevelikih notranjih delitev - vse bolj opazne šibkosti na zunanje-političnem prizorišču. Notranje razdalje so kljub demokratični ureditvi tako izrazite, da preprečujejo vzpostavitev takšnih državnih stališč, ki bi bila ko-

ristna za vse. Notranji boj je torej pomembnejši od prizadevanj za dobrobit vseh narodovih delov. Zdi se, da je Slovenija v tem trenutku na razpotju: ali bo država slednjic vendarle plodno ovrednotila vse politične različnosti in se na ta način okrepila ali pa se bo slovenski človek ponovno oklenil že iz preteklosti znane notranje delitve, ki bo še naprej slabila njegovo državo. Prizadevati si seveda velja za prvo možnost.

Najbrž ni slučajno, da je tudi naša manjšina na podobnem razpotju: ali bo v svoji notranji politični razdrobljenosti prepoznala osrednji razlog šibkosti za vse manjšinske dele v novem času ali pa se ji zdi tovrstna razdrobljenost popolnoma naravna in celo koristna? Zdi se, da bi si morali bodisi v Sloveniji bodisi v manjšini hrabreje prizadevati za spremembo sedanjega, bolj ali manj statičnega stanja. Lahko smo namreč v odločilnem razdobju, ko bomo znali Slovenci plodno povezati vsa svoja različna politična izhodišča ali pa bomo spet dali prednost notranjim delitvam ter se nemara na ta način nevede odpovedali celovitemu odločanju o nas samih.

OBISK V RIMU

Na povabilo vsedržavnega vodstva Italijanske ljudske stranke sta bila dne 6. t.m. v Rimu deželni tajnik Slovenske skupnosti Martin Breclj in predsednik Sveta slovenskih organizacij Sergij Pahor. Sprejel ju je tajnik PPI Marini, kasneje pa sta pri predsednici komisije za ustavna vprašanja poslanske zbornice Rosi Russo-Jervolino posebej obravnavala položaj slovenske manjšine in v prvi vrsti zaščitni zakon, ki ostaja odprto vprašanje. Slovenska predstavnika sta opozorila, da je treba postopek njegove odobritve bistveno pospešiti ob vzporednem posvetovanju z manjšino glede njegove vsebine. Dogovorila sta se tudi za redno izmenjavo informacij.

NOVI
GLASUREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

E-MAIL nglas@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 100.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 130.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

FC

INTERVJU / SERGIJ PAHOR

ZASKRBLJENOST ZA USODO
ZAŠČITNEGA ZAKONASSO OCENIL
STANJE
SLOVENCEV
V ITALIJI"MULTIKULTURNOST
MUHA ENODNEVNICA"

V sredo, 1. t.m., se je na sedežu pevskega zborov v Devinu sestal svet SSO. Po uvodnem pozdravu predsednika sveta SSO prof. Marija Černica so prisotni najprej prisluhnili branju zapisnika zadnje seje, nato je spregovoril predsednik izvršnega odbora Sergij Pahor, ki je podal analizo trenutnega stanja v zamejskem prostoru in govoril o vlogi SSO v njem.

Pahor je dejal, da preživljamo težke čase, saj je v rimskem parlamentu v obravnavi zaščitni zakon za Slovence, a sami ne vemo, kakšen je in kakšen bo. Premalo je bilo storjeno, da bi bili Slovenci seznanjeni z njegovo vsebino. Pahor je tudi omenil težavni položaj, v katerem smo se Slovenci v Italiji znašli, potem ko so Levi demokrati na zadnjih deželni volitvah v bistvu izstopili iz politične koalicije "Oljka", v kateri smo se prepoznavali demokratični Slovenci ne glede na ideološko opredeljenost. Omenil je, da je zato stanje kriva tudi velika politična razcepljenost Slovencev, in se zaustavil pri razočaranju, ker nam ni uspelo za borih sedemdeset glasov izvoliti v deželni svet predstavnika SSK Iva Jevnikarja. Povedal je tudi žalostno dejstvo, da mediji v Sloveniji o tem niso veliko poročali, kot da bi jim ne bilo mar za Jevnikarjevo izvolitev.

Sergij Pahor je tudi dejal, da imajo pri SSO dobre stike z Uradom za Slovence po svetu republike Slovenije, in priznal, da pogrešajo stike s sedanjo vladno garnituro v Sloveniji. Pahor je govoril tudi o odnosih z drugo krovno organizacijo Slovencev v Italiji, SKGZ, s katero so se pri SSO zglede dogovorili za usklajeno stališče glede financiranja zamejskih ustanov. To je po njegovem mnenju korak naprej pri premagovanju ovir. Obenem bo dogovor pospešil financiranje ustanov in dejavnosti zamejskih Slovencev. S tem v zvezi je povedal še, da je letos pomoč iz Slovenije za trideset odstotkov nižja, kot je bila pred tremi leti. Poročal je tudi o načrtu, po katerem so sredstva iz Slovenije porazdeljena med ustanove, društva in druge slovenske organizacije.

Sledila je razprava, v katero je posegel tudi Janez Povše. Izpostavil je problem odnosa med manjšino in matico ter pozdravil usklajeni dogovor med SKGZ in SSO o porazdelitvi sredstev in obenem izrazil željo, da bi čimprej prišlo do političnega dogovora med Slovenci in izvolitve enotnega zastopstva Slovencev v Italiji, nekakšnega Narodnega sveta.

Damijan Paulin je priklical pozornost na razširjeno mnenje, po katerem naj manjšina sprejme tak zaščitni zakon, kakršen pač bo, ker da je pripravljala komisija naklonjena slovenski manjšini, in dejal, da se sam s takšnim stališčem ne strinja, ker bi pač morali biti Slovenci seznanjeni vsaj z osnutkom zakona.

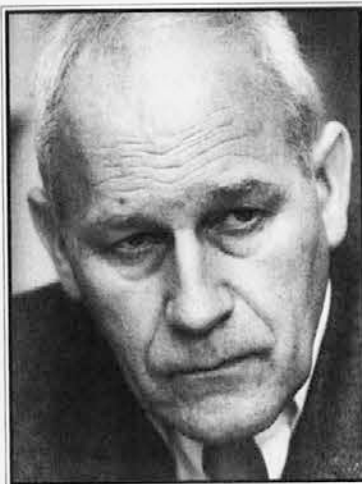
Na sestanku je bil govor tudi o nezadovoljstvu glede pomanjkljive vidljivosti slovenskih programov deželnega sedeža RAI in o nezadovoljstvu, ki ga je povzročilo sporočilo RTV Slovenija, da bo potrebno za sprejemanje slovenskih programov TV Slovenija po satelitu plačevati naročnino približno 400 tisoč lir na leto, saj gre za kodirane digitalne prenose.

V zadnjih dveh letih je naša manjšina preživela verjetno enega najhujših pritiskov od kominforma dalje. Kako pri SSO ocenjujete nastalo stanje sedaj, ko so se stvari vsaj navzven pomirile. So razni krabi manj škodili manjšini, kot smo se nekateri bali?

Začudil sem se, kako je pri nas šla mimo nedavna obletnica kominforma, ne da bi kdo vsaj poskusil narediti obračun dogodkov, ki je pred 50 leti prvič razbil levi tabor in vnesel nemir in sovraštvo v skupnost, ki je bila razbita še zaradi vojnih in povojnih dogodkov. Ne glede na to, da ni nihče poglobljeno analiziral posledic informbirojevske resolucije z dne 28. junija, moramo poudariti, da posledice plačujemo še danes in da je takratna škoda nepopravna. Morda še hujše so posledice zloma našega manjšinskega gospodarstva, ker je prizadel številčno že ošibljeno manjšinsko telo. Ker je bilo to gospodarstvo v rokah ene same komponente, niso možne kompenzacije. Tudi te izgube so nepopravljive.

Narodno tkivo ni več kompaktno, kot je bilo še pred nekaj desetletji. To se odraža na vseh ravneh našega življenja in v takem okolju je za nekatere rešilni izhod tako imenovana multikulturalnost. Kaj menite o tem in kako gledate na sedanji narodno-politični trenutek slovenske manjšine v Italiji?

Multikulturalnost se mi zdi sociološka in kulturna muha enodnevnica, moden vzorec reševanja nekega kriznega stanja, v katerem smo se znašli zaradi nekaj splošnih pojavov, ki so značilni tudi za druge sredine, tudi za Slovenijo samo. Levica sama ni nikoli veliko dala na narodno pripadnost, čeprav jo je vedno vključevala v svoj program reševanja socialnega vprašanja, vendar je vedno predpostavljala svoje strankarske interese. Tisti del levice, ki se je vrsto let držal oblasti, je to doslednost večkrat zatajil, skratka ni nare-

čil tistega, kar bi bil lahko ob raznih priložnostih storil. To seveda škoduje slovenski manjšinski stranki, ki doslej ni mogla računati na nobeno podporo pri vsedravnih strankah. Poskus z ljudsko stranko bi lahko bil obetaven, po drugi strani pa spravljiva v nevarnost njeno samostojnost.

Kakšni so odnosi z uradi v matični domovini, ki jim je poverjena skrb za Slovence v zamejstvu? Ko človek sliši za nekatere sklepe, se mu zazdi, da ni pravega sogovornika, ki bi si dejansko lahko prevzel odgovornost za določene odločitve. Je pri sogovornikih poslabšala raznolikost stanja?

Slovenski politični krogi so v preteklosti podpirali vključevanje v italijanske vsedravnne "napredne" stranke. Posluha za našo razbitost je bilo in je še danes več kot preveč.

Slovenija torej predlaga enotno nastopanje glede odnosa na ravni manjšina-matica. Menite, da bi podpirala tudi enotnost na politični ravni?

So določeni znaki, ki dajejo misliti na to, vprašanje pa je, ali nismo s to raznolikostjo šli predaleč. Prav na zadnjih deželni volitvah smo lahko vsi ugotovili, v kolikšnih strankah so bili slovenski kandidati in kdo vse je zanje delal volilno kampanjo. Na žalost smo morali vsi ugotoviti,

da ni bil v manjšinskem političnem okolju storjen noben korak, da bi zagotovili maksimalno število slovenskih zastopnikov v deželnem parlamentu. Matični politični krogi žal niso naredili nič, da bi to preprečili. Posledice so bile neizogibne. Kar pa najbolj preseneča, je ugotovitev, da tega ni nihče obžaloval, vsaj jaz nisem bral nobenega takega komentarja. Pomanjkanje osnovne nacionalne občutljivosti, ki je toliko bolj osupljiva, ker je izid volitev kaznoval prav stranko s slovenskim imenom in najbolj razvitim slovenskim narodnostnim programom!

Kaj je SSO predlagal pri sooblikovanju skupnih predlogov matici in v kakšni meri so sogovorniki upoštevali zahteve, ki so po vašem mnenju temeljnega ali načelnega pomena za organizacijo, ki jo vodite?

Skupni predlogi so se nanašali na financiranje našega zamejstva. Za njihovo uskladitev smo se pogajali s sorodno krovno organizacijo ter z Uradom za Slovence po svetu in v zamejstvu. Vse je potekalo v znamenju dejanske enakopravnosti in prepričan sem, da bo to lahko podlaga tudi za prihodnost, čeprav bo slovenski parlament še letos odobril nov zakon z novimi kriteriji za finančno pomoč manjšini. Večjih vsebinskih sprememb ne pričakujemo.

Kaj menite o kulturni politiki v zamejstvu? Nekateri trdijo, da je manjšina stopila v fazo, ko bo morala ustvariti nekakšno prednostno lestvico, ki naj bi ji pomagala kakovostno napredovati in narodnostno preživeti? Menite, da je to mogoče?

Morda le ni vse tako slabo, kot se zdi na prvi pogled, saj imamo včasih še preveč prireditev. Res je, da ni vse na visoki ravni in da bi lahko kaj naredili bolje, če se nam ne bi vse tako mudilo. Združevati je treba sile, tako intelektualne kot finančne. Zato vidim prihodnost tudi v skupnih projektih. Vsaj na neka-

terih področjih je to mogoče in mislim, da bo do tega tudi prišlo, verjetno bo to najprej na najbolj izpostavljenih delih našega manjšinskega ozemlja, kjer smo raztreseni v večinskem morju. Morda bi bila potrebna tudi prednostna lestvica, toda kar je prešibko, propade samo, prav tako tudi tisto, kar potrebuje velika finančna sredstva. Sprijazniti se bo treba, da vsega ni mogoče v celoti financirati, po drugi strani pa bo treba tudi nekaj domišljije in dobre volje, da se bomo lotili nekaterih pobud s sodobnejšimi prijemi, ki bodo našo kulturo in društveno življenje naredili privlačnejše za nove rodove. Brez truda in tudi osebnih žrtev seveda ne bo šlo. Šport je na primer lahko zgled za mnoga kulturna društva, toda vse naše prihodnosti tudi ne moremo staviti samo na šport.

Vi ste tudi predsednik Društva slovenskih izobražencev v Trstu. Kako ocenjujete minulo sezono?

Mislim, da je bila zadovoljiva in v nekaterih pogledih prav dobra, tako po obravnavanih temah kot po gostih, ki smo jih imeli v društvu in tudi po obisku. Peterlinova dvorana je tradicionalno središče srečevanja tržaških Slovencev, k nam pa večkrat zahajajo tudi rojaki z druge strani meje. V tem smislu še naprej preraščamo državno mejo in smo na to ponosni.

Vaše društvo je tudi organizator Drage, vsakoletnih študijskih dnevov v Marjanišču na Opčinah. Kaj ste pripravili za letošnje srečanje v Finžgarjevem domu na Opčinah?

Letošnja Draga bo potekala po ustaljenem običaju prvi konec tedna v septembru in bo letos še tesneje povezana z Drago mladih. Tudi DRAGA 98 se bo vsebinsko držala tem, ki so že nekako obvezujoče: o manjšinskih problemih in vprašanju sožitja različnih bo govoril mladi Damjan Hlede, o kulturi in asimilaciji bo govoril pisatelj Zorko Simčič, svobodo kot gonilno silo kulture bo obravnaval Rudi Koncilija, aktualno socialno-politično vprašanje osrednje Slovenije pa bo predmet razprave Jožeta Pučnika. Prepričan sem, da bodo predavatelji s svojimi izvajanja vsekakor prispevali h kulturno-družbeni in duhovni rasti zamejcev in naše širše skupnosti. Vabljeni!

PREJELI SMO

DROBNIČ KOT
STRELOVOD

Ali ste se že kdaj vprašali, zakaj se nekateri ljudje in nekatere interesne skupine toliko ukvarjajo z Antonom Drobničem, generalnim državnim tožilcem, že od njegovega imenovanja leta 1990, pa od leta 1991, ko je proti njemu sprožila podpisovalno gonjo borčevska organizacija, zakaj se je z njim toliko ukvarjal nekdanji predsednik Združene liste Janez Kocijančič in zakaj je spet v središču pozornosti v zadnjih mesecih, ko se njegov mandat izteka?

Očitno je, da se na njegovi osebi lomijo različni pogledi na našo polpreteklo zgodovino. Ali, če smo še natančnejši in če pogledamo, kdo je akter tako rekoč nenehne gonje, potem ugotovimo, da gre za kroge, ki jih družijo isti interesi. Ta interesi pa je ohranjanje privilegijev, ki so jih ti

krogi uzurpirali s komunistično revolucijo in v katerih so uživali pol stoletja. Počutijo se ogroženi tako glede privilegijev kot glede interpretacije polpreteklo zgodovine, na kateri so njihovi privilegiji utemeljeni. Morda slednje več ne drži tako zatrdno. Revolucionarni privilegiji so po letu 1990, po "padcu komunizma", ostali povsem nedotaknjeni. Prav nič se ni spremenilo. Tu so torej lahko nosilci teh privilegijev mirni. Zakaj potem kljub temu rohnijo? Zakaj niso raje tihi, saj bi lahko nepotrebno izzivanje koga vzpodbudilo k zahtevam po spremembah? Tiho še posebej zato, ker proti Drobničju nikoli niso imeli niti enega argumenta, ki bi lahko resneje načel njegovo strokovnost in funkcijo. Že vsaj od leta 1994, ko je bil z oblastne pozicije odstranjen Janez Janša in njegov sodelavski krog, se je začel boj za ponovno ideološko prevlado "prejšnje" uradne zgodovine. Spomnimo se le "Triumfa" in paradiranja nekakšnih "zaveznikov". "Večni zmagovalci" so bili na prelo-

mu v devetdeseta leta le za hip "poraženi". Toda hitro so zajeli sapo in zagnali vik in krik ob vsaki drugačni interpretaciji zgodovine, ob novih spominskih ploščah, ki jih je počasi, a sistematično postavljala Nova slovenska zaveza, ob vsaki najmanjši odstranitvi kakšnega spominskega obeležja in ob vsakem spominjanju imenu ulic, tistih znamenj torej, ki so slavila revolucijo in utemeljevala privilegije. Anton Drobnič ni mogel speljati niti tako pravno čiste zadeve, kot je obnova procesa proti nekdanjemu škofu dr. Gregoriju Rožmanu, ki je bil obsojen na montiranem komunističnem procesu s celim kupom ideoloških formulacij, ki s pravnimi normami nimajo nobene zveze oziroma so celo njihova temeljna zanikanja. Ko se je le dotaknil primera Rožman, so občila zagnala takšen vik in krik, kot bi šlo za naravno nesrečo. Zakaj je torej prav Drobnič deležen te dobrote, ideološke medijske gonje, in zakaj zdaj štajerski borci proti njemu vlagajo celo nekakšno ovadbo,

čeprav za njeno pozitivno rešitev nimajo nikakršnih možnosti? Dovolj let je že poteklo, da lahko na to vprašanje najdemo odgovor. Ciklična gonja proti Antonu Drobničju, nekdanjemu domobrancu, se obnavlja le zato, da se ukvarjamo z njo. Če "problema Drobnič" ne bi bilo, bi se lahko bolj jasno ukvarjali s pravnimi temi. Te pa so, vsaj kar se tiče "zgodovine", poprava krivic, obsodba komunističnega nasilja in totalitarizma, pisanje nove zgodovine, pa ne le za strokovne zbornike, ampak tudi za učbenike, in še in še.

Ko se je uredništvo Primorskih novic odločilo, da se bo na Antona Drobničja obrnilo za izjavo o 27. aprilu, dnevu upora, je točno vedelo, kakšni bodo Drobničjevi odgovori in da bodo potem lahko cele armade raznih borcev jahale na njih. Ukvarjamo se z Antonom Drobničem, namesto da bi se z našo polpreteklostjo in povpraševanju.

- IVO ŽAJDELA

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
OB NEDELJSKEM EVANGELIJU

IZLUŠČI JEDRO!

ZVONE ŠTRUBELJ

15. NAVADNA NEDELJA

Tedaj je vstal neki učitelj postave, in da bi ga preizkušal, mu je rekel: "Učitelj, kaj naj storim, da dosežem večno življenje?" On pa mu je dejal: "Kaj je pisano v postavi? Kako bereš? Ta mu je odgovoril: "Ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega srca, z vso dušo, z vso močjo in z vsem mišljenjem, in svojega bližnjega kakor samega sebe." "Prav si odgovoril", mu je rekel, "to delaj in boš živel." Ta pa je hotel sebe opravičiti in je rekel Jezusu: "In kdo je moj bližnji?" Jezus je odgovoril: "Neki človek je šel iz Jeruzalema v Jeriho in je padel med razbojnike. Ti so ga slekli, pretepli, pustili napol mrtvega in odšli. Primerilo pa se je, da se je vračal po tisti poti domov neki duhovnik; videl ga je in šel po drugi strani mimo. Podobno je tudi levit, ki je prišel na tisti kraj in ga videl, šel po drugi strani mimo. Do njega pa je prišel tudi neki Samarijan, ki je bil na potovanju. Ko ga je zagledal, se mu je zasmilil. Stopil je k njemu, zvil olja in vina na njegove rane in jih obvezal. Posadil ga je na svoje živinče, ga peljal v gostišče in poskrbel zanj. Naslednji dan je vzel dva denarja, ju dal gostilničarju in rekel: »Poskrbi zanj, in kar boš več porabil, ti bom nazaj grede povrnil.« - "Kaj se ti zdi, kateri od teh treh je bil bližnji tistemu, ki je padel med razbojnike?" Oni je dejal: "Tisti, ki mu je izkazal usmiljenje." In Jezus mu je rekel: "Pojdi in ti delaj prav tako!" (Luka 10, 25-37)

KRISTUS KOT USMILJENI SAMARIJAN

Se vam je že kdaj zgodilo, da ste hodili po ulici in pred sabo uzrli nekoga, ki ga poznate? Znanec je takoj, ko vas je opazil, obrnil svoj pogled in se delal, da gleda izložbeno okno. Ni vas želel srečati. Ob takem doživetju sem se tudi sam pred kratkim vprašal: ali nisem vreden pogleda, kratkega pozdrava, bežnega srečanja? Le zakaj se me je izognil? Zabolelo me je..., kot je morda podobno izkustvo zabolelo tudi vas.

Srednjeveški romar je na kraju, kjer naj bi usmiljeni Samarijan pomagal popotniku v nesreči, v latinščini vklesal v kamen tele lepe besede: "Tudi če duhovniki in leviti obidejo tvojo globoko stisko, vedi, da je Kristus usmiljeni Samarijan; on bo zagotovo čutil s tabo in te bo ob smrtni uri pospremil v večno gostišče."

Krščanska tradicija je v liku usmiljenega Samarijana od vedno zrla Kristusa in njegovo globoko ljubezen do človeka. Kristus je v priliki o usmiljenem Samarijanu kristjanom dal konkreten zgled bratske ljubezni; take ljubezni, ki se ne ozira na klan in ki zna premagovati narodnostne, politične, verske in kulturne meje. Duhovnik in levit, ki sta šla mimo ranjenega popotnika, sta natančno sledila verskim predpisom. Ob dotiku z umrlim človekom (popotnik je očitno bil v nezavesti in je zato zgledal mrtev) bi se omadeževala in bi tako kompromitirala svoj status, prekršila bi pravilo, boriti bi se morala z občutki krivde in se nato podvreči obredom očiščevanja. Zato sta ranjenega in nezavestnega popotnika obšla. Na 27 kilometrov dolgi poti iz Jeruzalema v Jeriho, kjer mora potnik premagati 1100 km višinske razlike, se je znašel tudi popotni Samarijan. Samarijani so bili mešane rase, za Jude heretiki in odpadniki. Samarijan iz Jezusove prilike se ni vprašal, kdo je nesrečni, oropani in umirajoči popotnik. Zasmilil se mu je, stopil je do njega, mu nudil prvo pomoč (s tehniko, ki je bila takrat v navadi: vino in olje na rane), ga pospremil v gostišče, plačal dva denarja (plačo dveh delovnih dni fizičnega delavca) in se obvezal, da ostalo poravnava, ko se zopet vrne. Z občutljivimi in nežnimi gestami bratske ljubezni se zavzame za človeka v potrebi, in kar nas še najbolj preseneti: ne pusti svojega naslova, imena in priimka, ne pričakuje zahvale. Vsakdo izmed nas bi to zagotovo storil. Njegovo dobro delo je ostalo anonimno. Ravno v tej Samarijanovi gesti lahko mistično uzremo božjo ljubezen, ki je brezmejna, zastonska, ki ne pričakuje povračila in zahvale. Prav zato so kristjani upravičeno v liku usmiljenega Samarijana videli Kristusa, utelešeno božjo ljubezen.

S srednjeveškim romarjem izrazimo zaupanje in vero v Kristusa tudi mi in njegove besede prepesnimo tako: "Tudi če te na ulici ne pozdravljajo in se te izogibajo celo tisti, katerim si dal del svojega srca in življenja, čeprav ti nihče na svetu ne izkazuje naklonjenosti, pozornosti in ljubezni, vedi, da je Kristus zate usmiljeni Samarijan; zacelil in obvezal bo tvoje notranje rane in te na koncu življenja sprejel na večno gostijo v nebesih."

IZ ANKETE MED VERNIKI V KOPRSKI ŠKOFIJI

"SLOVENSKI VERNIKI SI
ŽELIJO SKROMNO CERKEV"

JURIJ PALJK

Minuli teden so v sredo, 1. t.m., v sprejemni dvorani koprške škofije v Kopru predstavili odgovore na Vprašalnik pred sinodo Cerkev na Slovenskem, kot so izvedenci pri koprski škofiji poimenovali anketo, ki so jo izvedli med vernimi in tudi nevernimi ljudmi na Primorskem.

Generalni vikar koprške škofije mag. Renato Podbersič je predstavil anketo. V škofiji so razdelili okrog trideset tisoč vprašalnikov, odgovore je vrnilo 33% ljudi. Za računalniško vnašanje podatkov je bil odgovoren g. Lojze Furlan. Podbersič je dejal, da vprašalnik "pomeni nadaljevanje dela v naši krajevni Cerkev, ki smo ga zastavili z duhovno in pastoralno prenovo v škofiji na začetku 90. let."

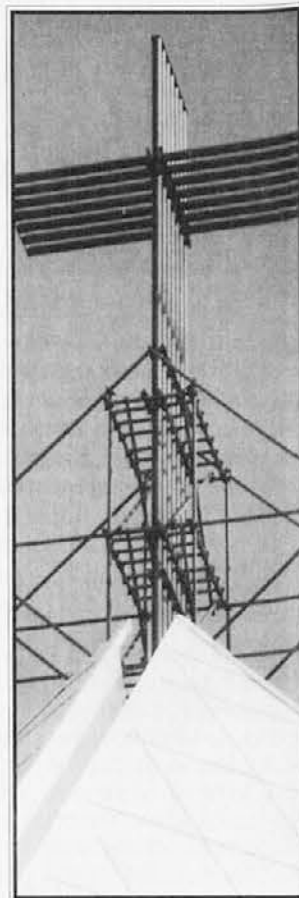
Dr. Ivan Likar je dejal, da so v Škofijskem pastoralnem svetu zelo veseli, ker je anketa sprožila veliko spraševanja med verniki in v krajevnih Cerkvah samih. Povedal je tudi, da verniki dajejo na prvo mesto in prednost "bistvenim verskim vprašanjem." Ugotovil je tudi, da se ljudje zavzemajo za boljše sodelovanje med verniki in duhovniki, da se zavedajo moči in pomembnosti molitve in se tudi zavzemajo za sodelovanje med duhovniki in škofom. Povedal je, da so verniki na vprašanje o spremembah v Cerkvah odgovorili, da "želijo, naj

vsaka Cerkev poglubi vero, naj bo med družbo (državo) in Cerkvijo več usklajenosti; 879 ljudi meni, da so odnosi med Cerkvijo in državo urejeni." Želijo si tudi izrazito versko vsebino: več zvestobe Kristusu in Cerkvi sami.

G. Lojze Furlan je orisal delo z vprašalniki. Vrnilo se je 10.027 odgovorov; komisija, ki so jo sestavljali prof. Ivan Albrecht, dr. Ivan Likar, g. Gašper Rudolf, mag. Renato Podbersič, g. Andrej Sedej in g. Lojze Furlan, je podatke pregledala in število zaradi lažje računalniške obdelave zaokrožila na deset tisoč.

Župnik v Ajdovščini, prof. Ivan Albrecht, je kot sociolog podal podrobnejšo analizo podatkov. Svoj poseg je začel z ugotovitvijo, da mora "vsaka sinoda izhajati iz dejanskega stanja med verniki in v celotni družbi. Sklepi sinode lahko zaživijo, le če jih mnogi verniki sprejmejo za svoje in jih skušajo uresničiti." Povedal je, da več kot deset tisoč prispelih odgovorov pomeni, "da veliko ljudi čuti, da so Cerkev, in so zanjo odgovorni. O verskih in cerkvenih vprašanjih razmišljajo. Pripravljeni so sodelovati v cerkvenem življenju. To je kapital, ki se ga mora cerkev v Sloveniji zavedati, spoštovati in razvijati. Znotraj Cerkev je nujno potreben dialog na vseh ravneh, sicer bo zavest soodgovornosti splahnela. Potrebno je tudi

urediti strukture, kjer bo dialog stalno potekal, in to »iz baze navzgor« (temeljno občestvo, župnija, dekanija, škofija, Cerkev v Sloveniji)." Prof. Albrecht je navedel nekatere podatke, ki govorijo o tem, da je veliko vernikov pod vplivom postkrščanske kulture, v kateri živijo, saj jih "48% meni, da odločitev za splav ni le osebna zadeva, ampak zadeva tudi širše okolje družbe in Cerkev." Med drugim je povedal, da 93% vernikov veruje v Kristusovo božanstvo, v njegovo vstajenje 92%, 78% jih veruje v posmrtno večno življenje, a le 57% jih odklanja reinkarnacijo. Prof. Albrecht je tudi prikazal, kakšno Cerkev želijo imeti verniki: 75% tako, ki bo predvsem oznanjala Kristusa in evangelij, 78% vernikov pa si želi, da bi bile župnije med seboj bolj solidarne. Cerkev naj tudi pomaga bolnim, ostarelim, ljudem v stiskah, osamljenim. O tem pravi prof. Albrecht takole: "Verniki želijo bolj skromno kot oblastno-bogato Cerkev. Le 33% jih je za neko obliko cerkvenega davka. Kar 78% jih meni, naj se sinoda ne ukvarja z vzdrževanjem cerkvenih stavb in plačevanjem cerkvenih uslužbencev; 52% vernikov meni, da je cerkvenemu ugledu najbolj škodilo nespretno poseganje v politična vprašanja in njeno ravnanje glede denacionalizacije. Verniki si želijo duhovnikov pri-

Križ nad oltarjem v Postojni med papeževim obiskom: simbol milostnega trenutka za koprsko Cerkev

čevalcev in ne duhovnikov menedžerjev."

Morda pa je najbolj pomemben zaključek prof. Albrehta, ki je dejal: "Na koncu (analize ankete, op.p.) pride morda do najpomembnejšega »odkritja«, ki ga je prinesel vprašalnik. Ko primerjamo odgovore anketirancev na vasi, primestju in v mestih, na Vipavskem, Goriškem ali Koprskem, odkrijemo, da ni bistvenih razlik v mnenjih."

STANKO ŽIVIC IN TONE BEDENČIČ

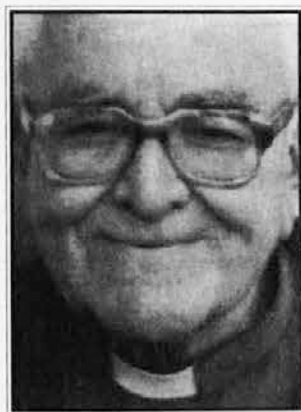
DVA DUHOVNIŠKA
JUBILEJA NA TRŽAŠKEM

Številnim duhovniškim jubilejem, o katerih smo že pisali, je treba dodati še dva. V nedeljo, 12. t.m., bo v Marijinem svetišču na Vejni tradicionalno Cirilmetodovo slavje, ki ga prireja Apostolstvo sv. Cirila in Metoda iz Trsta. Mašo bo daroval novomašnik Vasjan Kecojevič iz Sežane. Med somaševalci bosta poleg zlatomašnikov Rudija Bogatca in Antona Prinčiča ter srebrnomašnika Milana Nemača, o katerih smo že pisali, še zlatomašnik Stanko Živic in srebrnomašnik Tone Bedenčič.

ZLATOMAŠNIK
STANKO ŽIVIC

29. junija je slavil 50. mašniški jubilej salezijanski duhovnik Stanko Živic, ki skrbi za slovenske vernike v župniji sv. Vincencija in pri Salezijancih v Trstu. Zlato mašo bo obhajal na Gočah v nedeljo, 19. t.m., ob 10.30.

Rodil se je 6.4.1920 na Gradišču pri Vipavi. Osnovno šolo je obiskoval v Ložah pri Vipavi in v Alojzijevišču v Gorici, srednjo šolo pa na gimnaziji in liceju Vittorio Emanuele III v Gorici in v zavodu Studentato filosofico salesiano blizu Brescine. Univerzitetne študije je dokončal v Padovi z doktorsko disertacijo o

redovnici uršulinki in pesnici Elizabeti Kremžar. 29.6.1948 je bil posvečen v duhovnika v kraju Monte Ortone pri Padovi. Nato je več desetletij poučeval leposlovne vede na srednjih šolah salezijanske družbe: tako je služboval v Pordenonu, Este, Cisonu di Valmarino in v Mogliano Veneto, kjer je nekaj let tudi ravnateljaval. L. 1978 je prišel v Trst v salezijansko župnijo sv. Janeza Boska. Tu je nasledil Antona Resena kot spovednik in župnijski pomočnik za slovenske vernike. 15.1.1981 je prevzel tudi oskrbo slovenskih vernikov v župniji sv. Vincencija, to službo opravlja še danes in jo opravlja, kot piše v Primorskem slovenskem

biografskem leksikonu, "skrbno, kakor je skrbno opravljal svojo profesorsko službo."

SREBRNOMAŠNIK
TONE BEDENČIČ

Letos slavi tudi srebrnomašnik Tone Bedenčič, prav tako salezijanec. Jubilanta ni treba posebej predstavljati, saj je na Tržaškem znan in priljubljen zaradi pastoralnega dela z mladino in s skavti.

Rodil se je 21.1.1946 v Ljubljani. Po osnovni šoli in nižji gimnaziji se je vpisal na salezijansko gimnazijo, ki jo je obiskoval na Reki in v Križevcih, kjer je tudi maturiral. Dne 15. 8. 1962 je vstopil v salezijansko družbo. Leta 1968 se je vpisal na teološko fakulteto, 29.6.1973 pa bil posvečen v duhovnika. Po krajšem kaplanovanju na Rakovniku in Rudniku je leta 1974 prišel v Trst, že prej pa je bil duhovni vodja na taborih tržaških skavtov. Na začetku se je ukvarjal skoraj izključno z mladimi.

Priredil je verska srečanja, vodil mladinske skupine, bil duhovni asistent študentske skupine. Dejaven pa je postal zlasti v tržaški skavtski organizaciji; leta 1977 je postal duhovni vodja Slovenskih tržaških skavtinj, leta 1984 pa duhovni vodja tržaškega dela SZSO. Leta 1976 je postal župnijski upravitelj na Repentabru, kjer je še danes. Tam je začel z živahnim pastoralnim in kulturnim delovanjem, zlasti z mladino; ustanovil je otroški in mladinski ter še ženski in kasneje mešani pevski zbor. V času njegovega službovanja na Repentabru so bili popolnoma obnovljeni tamkajšnje romarsko svetišče, župnijski dom (poimenovan po Emilu Westru), srenjska hiša in obzidje.

G. Bedenčič je bil tudi dalj časa profesor na slovenskih šolah na Tržaškem, pisal je tudi v tukajšnje katoliške časopise in revije ter v skavtsko glasilo *Jambor*. Trenutno je ravnatelj openskega Marijanišča, ki je bilo pod njegovim vodstvom popolnoma obnovljeno; ravno prejšnji teden je tam potekal mladinski poletni center oz. oratorij.

Priložnost za srečanje s slavljencema bo v nedeljo, 12. t.m., v svetišču na Vejni v okviru Cirilmetodovega slavja. Že sedaj pa jima iz srca čestita in vošči na mnoga leta tudi uredništvo Novega glasa.

IŽ

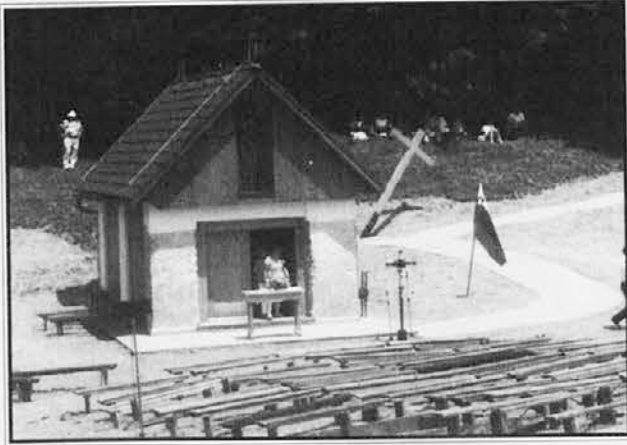
V SPOMIN NA ŽRTVE OKUPACIJE IN REVOLUCIJE NA PRIMORSKEM

SPRAVNI DAN NA LAJŠAH NAD CERKNIM

V nedeljo, 5. julija, je koprski škof Metod Pirih ob 16. uri na Lajšah nad Cerknim vodil tradicionalno spravno slovesnost. Letos je blagoslovil novo ploščo z imeni duhovnikov in redovnikov, žrtev okupatorjevega terorja ter nasilja domačih revolucionarjev. Pred mašo je bil rožni venec; vodili so ga duhovniki, ki so bili zaradi vere v zaporu. Pri maši, pri kateri so peli združeni zbori tolminske dekanije, so se spomnili vseh žrtev okupacije in revolucije na Primorskem pred drugo svetovno vojno, med njo in po njej.

Po maši je bil blagoslov nove plošče, brezna in posebne molitve za vse umorjene. Letos je pri oblikovanju maše še posebej skrbela tolminska dekanija.

Maša je bila nad breznom, kjer počivajo trupla 14 domačinov, med njimi dveh cerkljanskih kaplanov Ludvika Sluge in Lada Piščanca. Kakor izpričujejo dokumenti in pričevanja domačinov, so bile te žrtve, ki so jih ubili partizani, nedolžne. Prvič je bila na tistem mestu maša leta 1991. Nad breznom sta bila l. 1995 - ob 50-letnici konca vojne - postavljena in blagoslovljena kapelica ter križev pot.

Na škofiji Koper poudarjajo, da ima srečanje izrazito spravno značaj, saj se pri njem spominjajo na vse žrtve vojne in revolucije. Verniki pa se kristjanom, ki so bili popolnoma nedolžni umorjeni zaradi vere in za katere verujejo, da že uživajo večno blaženost, priporočajo, naj jim pomagajo v današnjih razmerah čim bolj verodostojno živeti po evangeliju.

ŠKOFOV NAGOVOR NA LAJŠAH 5. JULIJA

Pri bogoslužju se nenehno spominjamo odrešilnega dela našega Gospoda Jezusa Kristusa, zlasti njegovega trpljenja, smrti in vstajenja. Tako je tudi danes, na slovesni pra-

znik slovanskih apostolov Cirila in Metoda, sozavetnikov Evrope. Tako bo jutri in tako je vedno, ko se zberemo za sveto evharistijo.

Svetniki, ki se jih pri bogoslužju spominjamo in po njih povečujemo Boga zaradi njihovega svetništva, so znamenje za čas, v katerem živimo. Govorijo pa tudi naslednjim rodovom, toliko bolj, kolikor pomembnejšo vlogo jim je Bog dodelil. Dva taka svetnika sta sv. brata Ciril in Metod. Bog ju je po knezu Rastislavu iz Carigrada poklical na Moravsko v davnem letu 863. Šla sta, ker sta v sebi začutila Božji klic, pa tudi zato, ker sta imela rada Slovane, katerih jezik sta se v Solunu, kjer sta bila doma, naučila že v otroških letih. Sam cesar Mihael III. je odgovoril Rastislavu, da ne bosta imela težav, saj v Solunu vsi dobro razumejo slovansko.

Kakšna je bila njuna vizija in v čem je njuna veličina? Bila sta resnična pastirja ljudstvu, h kateremu sta bila poslana, prav kakor take pastirje opisuje današnja božja beseda. Prerok Ezekijel pravi: "Jaz sam bom pasel svoje ovce in jaz jim bom nudil počitek, govori vsemogočni Gospod." Apostol Pavel pa: "Tako smo v blagotju do vas pripravljani dati vam ne samo evangelij, ampak tudi svoje življenje, ker ste se nam priljubili." In Gospod Jezus: "Dobri pastir dir svoje življenje za ovce." Njuna vizija je bila veličastna: vključiti Slovane v veliko družino krščanskih narodov kot enakovredne drugim z namenom, da bi bili most med Vzhodom in Zahodom, med Grki in Latinci. V svoji preroškosti sta slutila, da se bliža razkol med tema dvema polovicama Evrope, videla sta že začetne razpoke. Slovane sta imela za enakovredne narodom z grško in rimsko kulturo, zato sta izumila slovanskemu jeziku primerne črke in vanj prevedla Sv. pismo ter bogoslužne knjige. Grka po rodu, večča slovanske, poslana od carigradskega cesarja, gresta v Rim k papežu Hadrijanu II., da potrdi njune knjige in posveti njune učence za nadaljnjo apostolsko službo. Prvič so v Rimu odmevale pesmi v blagoslavem slovanskem jeziku. Rim ju je sprejel kakor svetnika, kar sta tudi bila. Ciril je ostal tam in se ponovno posvetil meniškemu življenju, Metod

pa se je vrnil v svoj ljubljenski misijon med Slovane, v Panonijo. Krut splet okoliščin in zaslepljenost nekaterih nemških misijonarjev in škofov sta povzročila Metodu neizmerno trpljenje, pravo mučeništvo. Po njegovi smrti l. 885 so razgnali njegove učence na vse kraje. Kako drugačna bi bila zgodovina Evrope, če bi se njuna vizija uresničila! Morda ne bi prišlo do vzhodnega razkola in do poznejših delitev Evrope. Morda ne bi nikoli nastale pogubne ideologije dvajsetega stoletja, ki so pahnila v smrt na desetine in desetine milijonov ljudi, med njimi tudi veliko Primorcev, zaradi katerih smo se danes zbrali na tem spominskem kraju.

Krut splet okoliščin je pred dobrimi petdesetimi leti zahteval tudi 15 žrtev, ki so padle prav na Lajšah. Pa še na tisoče in tisoče drugih, ki so dali življenje po naših vaseh, mestih in gozdovih kot žrtve okupacije in revolucije pred drugo svetovno vojno, med njo in po njej, kakor je zapisano na spomeniku ob breznu. Na ploščah je le nekaj imen. To so duhovniki, bogoslovci in redovni bratje, ki so bili kakor koli povezani z našo sedanjo škofijo. Ta imena smo vklesali v kamen kot simbol vseh drugih žrtev, padlih na naših primorskih tleh.

Rekel sem, da je za pobite na Lajšah in drugod po Sloveniji kriv krut splet okoliščin. To so okupacija, boj za oblast in za njim skrivajoča se revolucija. Cerkljanska kaplana Sluga in Piščanc sta bila vključena v seznam zato, ker sta bila duhovnika, dobra pastirja svojemu ljudstvu in kot taka od revolucionarjev ožigosana kot razredna sovražnika. Za ostale tukajšnje žrtve je zaenkrat še težko reči, po kakšnem ključu so bile izbrane in določene za smrt. Še toliko bolj kruto in nezaslišano bi bilo, če takratni revolucionarji sploh niso imeli nobene ključa za izbor žrtev, ampak da so pobijali kar tako.

Vizija tistih, ki niso bili za komunistični družbeni red, med njimi so kot simboli vsa imena na ploščah na Lajšah, je bila podobna viziji svetih bratov Cirila in Metoda: povezovanje različnih narodov in ljudi na krščanskih temeljih, ne pa na podlagi ateistične ideologije. Pred seboj so imeli cilj, za katerim se sedaj kot samostojna država stegujemo in ga z muko dosegamo.

Ne glede na drugačno usmerjenost med drugo svetovno vojno pa se z vsem spoštovanjem in pieteto klanjamo vsem, ki so padli za svoje ideale in ki pogosto niso vedeli, za kaj se v resnici borijo. Zato tudi takšen napis na našem spomeniku: "Vsem žrtvam okupacije in revolucije pred drugo svetovno vojno, med njo in po njej."

Nadaljujemo sveto daritev z željo, da bi bili v Kristusovo mučeništvo in svetništvo vključene tudi številne žrtve zadnje vojne - kakor sta bila s svojim življenjem in smrtjo v Kristusovo vključena sveta brata Ciril in Metod.

SVETNIK TEDNA

11. JULIJA

SILVESTER ČUK

BENEDIKT, ZAVETNIK EVROPE

Svetega Benedikta, očeta zahodnega menišstva, je papež Pavel VI. 24. oktobra 1964 razglasil za prvega zavetnika Evrope, ker je "s križem, knjigo in plugom prinesel krščanski napredek narodom, razkropljenim od Sredozemskega morja do Skandinavije, od Irske do prostranih nižin Poljske". Poljak Janez Pavel II., prvi slovanski papež, je ob 1500-letnici rojstva sv. Benedikta dejal, da je bila Evropa na novo rojena ob propadu velikega rimskega imperija. "Ko se je porajala na njegovih kulturnih temeljih, je po zaslugi benediktinskega duha iz tistega izročila povzela in v dediščino evropske in vesoljne kulture utelesila vse tisto, kar bi se sicer izgubilo." Redovna pravila, ki jih je sestavil sveti Benedikt in jih imenujejo "evangelij, presajen v resnično življenje", je mogoče povzeti v geslu: "Ora et labora!" - Moli in delaj! Skladno povezovanje dela in molitve je ideal krščanskega prizadevanja za popolnost ali izpolnjevanje božje volje.

Papež Gregor Veliki, ki je sestavil življenjepis sv. Benedikta v obliki pogovora z namišljenim diakonom Petrom, pove, da se je Benedikt rodil v plemiški družini v Nursiji (današnjem mestecu Norcia v Umbriji) okoli leta 480. O njegovi družini vemo le to, da je imel sestro dvojčico Sholastiko, ki je vse življenje hodila po bratovih stopinjah in ga posnemala tudi v svetništvu (njen god obhajamo 10. februarja). Starši so Benedikta poslali v Rim, da bi se izobrazil v pravnih vedah; sin pa je bil Rima kmalu sit. Najprej se je umaknil v bližnje mesto Tivoli, kjer si je poiskal družbo enako mislečih. Kmalu je spoznal, da tudi ta družba ni zanj, zato se je skrivil v samotno sotesko reke Aniene nedaleč od mesta Subiaco, kjer je želel biti popolnoma ločen od sveta, da bi ob branju in premišljevanju Svetega pisma in v molitvi našel stik z Bogom ter prodril v globine svoje duše. Pa ni bil dolgo sam. Nekega dne so se pred njegovo votlino prikazali puščavniki iz okolice in ga prosili, naj namesto umrlega predstojnika prevzame vodstvo njihove skupnosti. Benedikt je njihovo gorečo prošnjo uslišal. Puščavniki pa so bili svojeglavi, zato jih je zapustil. Po dolgem premisleku je sprejel vodstvo nove redovne skupnosti, ki je bila voljna ravnati se po njegovih pravilih. Tem svojim redovnikom je Benedikt hotel biti "oče", to namreč pomeni beseda "abbas" ali po slovensko "opat".

Čez nekaj časa je izbral najboljše menihe iz dvanajstih samostanov, ki jim je bil "oče", in se napotil proti jugu. Ustavil se je pri mestu Cassinu pri Neaplju, zgrajenim pod visokim gričem. Na vrhu tega griča je zrastle znameniti samostan Montecassino, matična hiša benediktinskega reda in v nekem smislu zibelka vseh samostanov na krščanskem Zahodu. Stari viri postavljajo začetek Montecassina v leto 529. Ta letnica ima tudi simboličen pomen: tega leta je namreč bizantinski cesar Justinijan dal zapreti zadnjo pogansko šolo v Atenah, Montecassino pa je zasvetil kot novo žarišče krščanske omike.

Skupnost na Montecassinu je opat Benedikt vodil vse do svoje smrti najbrž leta 547. Življenje skupnosti so uravnavala pravila, ki so bila tudi zapisana. V njih sveti Benedikt ukazuje samo to, "kar more spolniti vsak povprečen človek". V duhu benediktinskih pravil dobi vsako delo, ki ga opravimo s pravim namenom, vrednost molitve, češčenja Boga.

NEDELJA SLOVENCEV PO SVETU

V nedeljo, 5. julija, ko v Cerkvah na Slovenskem praznujemo nedeljo Slovencev po svetu, je koprski škof Metod Pirih ob 10. uri na Brezjah vodil slovesno somaševanje v čast sv. Cirilu in Metodu, zavetnikoma Evrope. Maši je sledil kulturni program. Letošnja nedeljo Slovencev po svetu (nekoč izseljenska nedelja) praznujemo ob geslu *Izberi življenje*. Namen te nedelje je bil osveščati vernike, da so odgovorni za naše rojake na tujem, nje pa pritegniti, da bi ob obisku domovine sodelovali pri bogoslužju in tako začutili, da smo vsi, verniki doma in na tujem, člani ene družine.

■ Lokalni primorski program iz koprskega studia se začne vsak

dan ob 16. uri. Ob 16.45 so obvestila o kulturnih in cerkvenih dogodkih na Primorskem in v zamejstvu. Ob petkih med 16. in 19. uro pripravljamo program hkrati iz obeh studiov - koprskega in ljubljanskega.

Vsak ponedeljek ob 16.15 je nova oddaja *Primorskih minus sedem*: vse o dogodkih na Primorskem v zadnjem tednu. Oddajo vodi Marko Majkič.

Radio Ognjišče lahko poslušate na Ukv frekvencah 107,5 - Sveta gora (Goriška in Furlanija) in 91,2 - Tinjan (Trst).

DUHOVNIŠKI JUBILEJ NA KOBARIŠKEM

ZLATOMAŠNIK DEKAN FRANC RUPNIK

Kobarid je letos za Veliko noč doživel potres, njegov župnik Franc Rupnik pa letos obhaja zlato mašo. Zlatomašno slavlje je želel najprej obhajati v rojstni vasi Črnem vrhu nad Idrijo. To se je zgodilo preteklo nedeljo, 5. julija.

Zlatomašnik je doma iz Zadloga pri Črnem vrhu. Tam se je rodil leta 1924. Gimnazijo je opravil v malem semenišču v Gorici in v Vidmu, nekaj let bogoslovja pa v Gorici. Toda septembra 1947 je stopil v veljavo pariški mirovni sporazum in začrtana je bila sedanja državna meja. Jeseni 1947 se bogoslovci niso mogli vrniti v Gorico. G. Rupnik je zato odšel v Ljubljano, dokončal bogoslovje in bil posvečen v mašnika 4.7.1948 v Ljubljani. Posvetil ga je škof Vovk. Novo mašo je imel doma v Črnem vrhu pri vseh težavah, ki so jih takrat morali doživeti novi mašniki. Po novi maši je bil imenovan za župnika v Spodnji Idriji, ki jo je upravljal do l. 1972. Tisto leto je prevzel vodstvo župnije v Kobaridu, kjer je še danes. Tam je doživel dva potresa, prvega leta 1976, drugega letos. Potres l. 1976 je poškodoval cerkev in župnišče, letošnji podobno, toda manj hudo. Kot župnik v Kobaridu je navezal stike z beneškimi duhovniki, s katerimi se rad srečuje. Tednik *Dom* piše o njem: "Franc Rupnik je tudi mož kulture. Med drugim je

objavil lepo število člankov v našem glasilu *Dom* o zgodovini domačih krajev in o sodelovanju med nadiškimi Slovenci in onimi s Posočja. Bil je pobudnik srečanj v Kobaridu med furlanskimi in slovenskimi duhovniki in vedno podpira pobude zblizevanja in bratstva med obmejnimi ljudstvi. Poleg tega je vesten kolavdator zvonov in podjeten popravljavec cerkvenih znamenj."

Pri zlato maši je bil slavnostni govornik msgr. Močnik, ki ga je l. 1936 pripravil na malo semenišče. Na koru so pevci odlično izvajali Mavovo latinsko mašo, po mašni daritvi pa so udeležence bogato pogostili pred cerkvijo. Jubilar bo imel zlato mašo 12. t.m. na Livku, v Spodnji Idriji 19. t.m. in v Kobaridu 26. julija. Čestitke in voščila tudi sobratov iz zamejstva!

KH

NA OPČINAH OD 3. DO 5. SEPTEMBRA 1998

SREČANJE UMETNIKOV V NOVI GORICI

DRAGA MLADIH '98: MESTO CIVILNE DRUŽBE V DEMOKRACIJI

Tudi letos se nam v okviru mladinske :cene ob koncu prvega septembra tedna obeta na Opčinah pri Trstu prvovrstna prireditev - že osma Draga mladih. Draga mladih, ki se je ob spremenjeni družbenega sistema razvila na pobudo mladih zamejcev in ob sodelovanju nekaterih mladinskih organizacij iz Slovenije, je s svojo nekajletno prisotnostjo upravičila svoj obstoj, upajmo, da ga bo znova tudi s svojim kvalitetnim programom.

V organizacijskem odboru za pripravo letošnje Drage mladih smo prišli do odločitve, da bi letošnje goste povabili, naj spregovorijo nekaj o pomenu civilne družbe. Glavni namen letošnje Drage mladih je bil že od vsega začetka spregovoriti o odnosih med različnimi načini delovanja v družbi. Ko se pojavijo v družbi določeni problemi, vsak posameznik seveda pričakuje, da bo njegova družbena skupnost znala nanje odgovoriti. Največkrat spopadanje s problemi pričakujemo od politike, ki ima največ sredstev in moči za to, a politika nas velikokrat razočara, saj vemo - veliko energije porabi sama zase in za samo delovanje aparata... Mnogi posamezniki so zato nad družbo razočarani, mnogi celo ne vidijo poti in načinov, s katerimi bi sami lahko pripomogli h gradnji pravičnejše in človeku prijaznejše družbe. Se huje je, če ljudje dobijo občutek, da se niti prek temeljnega demokratičnega principa - volitev - ne da na delovanje politikov pravzaprav kaj prida vplivati. Žal pa mnogi ob tem ne vidijo, da je mogoče spremeniti družbo, tudi če nisi politik, in ne samo prek tega, da od časa do časa odvržeš v skrinjico listek z obkroženim imenom. Na politiko lahko namreč vplivamo tudi kot člani t.i. civilne družbe. Vse te bolj ali manj organizirane skupine lahko preko akcij, kakršne so npr. peticije, zbiranje podpisov, zborovanja, članki v časopisih, nastopi na radiu ali televiziji... posredno ali neposredno vplivajo na javno mnenje in s tem na odločitve politikov. Tudi če se torej ne vključimo neposredno v kako politično skupino, lahko spreminjamo družbo in odločitve politikov, če le poznamo ustrezne mehanizme pritiska na javno mnenje.

Danes je tak način vplivanja zelo aktualen, saj morajo biti politiki zelo pozorni na to, da so svojim volivcem čim bližje, da so pozorni na izzive, ki prihajajo iz vrst civilne družbe, in da se skušajo svojim volivcem oddolžiti za glasove, tako da jim v njihovih zahtevah tudi ustrezajo.

Prvo predavanje bo na vrsti v četrtek, 3. SEPTEMBRA, ob 16.30. Dr. Tone Jamnik bo spregovoril o tem, *kako so filozofija, religija in ideologija vplivale na politiko*. Prva okrogla miza bo v petek, 4. SEPTEMBRA, ob 10. uri. Gostje dr. Peter Jambreč (ustavni sodnik republike Slovenije), senator Mitja Volčič in časnikar Janez Markeš bodo spregovorili o pomenu medijev in sodstva kot dveh močnih neodvisnih družbenih institucijah. Tematika tretjega dneva se bo dotaknila ključnih problemov mladinskega dela in dela za mlade. Seveda bomo v okviru zastavljene teme skušali dati poudarek predvsem na vprašanje - *kje in kako lahko mladi sami, prek mladinskega dela, civilne družbe največ storimo za izboljšanje svojega stanja, za svojo avtonomijo in svoje vključevanje v družbo, kaj zanje na tem področju stori država oz. kaj storijo različne (ne)vladne službe, ki delajo za mlade*. Na okrogli mizi v soboto, 5. SEPTEMBRA, ob 10. uri bodo sodelovali: mag. Tone Rop (slovenski minister za delo, družino

in socialne zadeve), predstavnik nevladnih socialnih ustanov za mlade Martin Lisec (salesijanec, vodja preventivno-vzgojnega projekta Skala), predstavnik študentskega zastopništva Uroš Slamič (nekdanji minister za socialo v študentski vladi) ter poznavalec zamejske problematike s tega področja Vojko Kocjančič (ravnatelj Slovenskega deželne gospodarskega združenja).

Teme predavanja in okroglih miz so torej precej široko zastavljene, tako da bodo srečanja za vse privlačna in zanimiva ter da bodo lahko udeleženci prišli na svoj račun s konkretnimi vprašanji in pripombami.

NA DRAGO MLADIH SO VABLJENI VSI MLADI, NE GLEDE NA IDEJNO ALI POLITIČNO PREDPRAVILNOST. Lahko se udeležijo samo posamezne točke ali pa celotnega programa (o kulturnih in družabnih točkah programa bomo še poročali). Dodatne informacije in pojasnila lahko dobite na sedežu Mladih v odkrivanju skupnih poti v ul. Donizetti 3 ali na tel. št. (040) 370846 od ponedeljka do petka med 9. in 17. uro (vprašajte po Alenki ali Nadji).

- BREDA SUSIČ
ŠTEFAN KRŽIŠNIK

SERGEJ VERČ NA VASI

ŠTMČKI V MINEŠTRI

Sergej Verč, tržaški pisatelj in ustvarjalec številnih komičnih zapiskov, je precej povezan tudi s prebivalci Gabrovice pri Komnu.

Tam ima namreč hišo, v katero se vedno znova rad vrača - zaradi okolja in ljudi. Kraševci so mu zaradi močne volje in odprtosti pri srcu, med njimi pa se kot "vaščan" dobro počuti. Že dobrih sedem let se družijo, prijateljstvo pa je rodilo tudi kulturno ustvarjanje. Tako so letos v juniju pripravili že drugo gledališko igrjo, ki jo je avtor naslovil *Štmčki v mineštri*, lansko leto pa je bila uprizorjena *Veselica*.

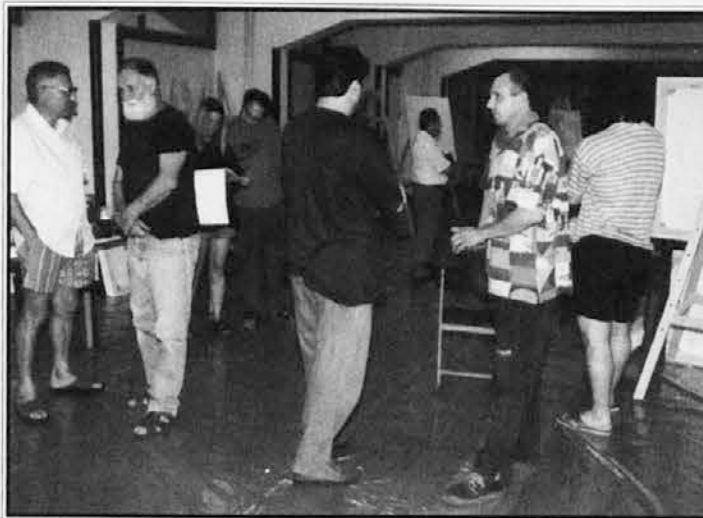
Verč je v besedilo vpletel vse tipične vaške teme iz vsakdanjega življenja. Kot mozaik je združil kratke igre o ljubezni, varanju, obrekovanju, veselju, odpuščanju in tudi složnosti. Igralci so skupaj z avtorjem in režiserjem dokazali, da se kultura ustvarja tudi v vaškem okolju. Gledališče so poustvarili kar sredi vasi, na trgu ob cerkvi, pod milim nebom, na katerem so tisti večer sijale zvezde. Kot da bi Sergej Verč to že prej vedel, je v gledališki list zapisal: "Ob vseh neugodnih pogojih, ob katerih bi še tak navdušenec vrgel puško v koruzo, smo pripravili predstavo. Preprosto in enostavno, brez razkošne opreme, ki je seveda ne premoremo. Tako rekoč predstavo pod zvezdami. In če se nam bo s tega neba utrnila prijazna zvezda srečnejših dni, pomeni da naše delo ni bilo zaman."

Predstava kulturnega društva Brce iz Gabrovice na Krasu je bila dobra. Z izvirnostjo so poskrbeli tudi za sceno in kostume. Obiskovalci smo dobro uro uživali ob komičnih situacijah, ki so bile prepričljive tudi zato, ker se vsakemu od nas zgodi, da kdaj pa kdaj postane glavni akter prav take zgodbe, kot se je dogajala na odru. Dokaz več, da zna Sergej Verč opazovati dogajanja in ljudi okrog sebe, videno pa spretno uporabiti v svojih besedilih.

- KLARA KRAPEŽ

LIKOVNIKI ZA VZGOJO MLADIH

DANIJEL DEVETAK

Od 29. junija do 3. julija se je v prostorih Dijaškega doma v Novi Gorici rodilo nekaj novega. Društvo likovnih umetnikov Severne Primorske (DLUSP), Dijaški dom in Zveza kulturnih društev Nova Gorica so priredili v počastitev 50-letnice mesta in Dijaškega doma likovno delavnico, ki so se je udeležili umetniki iz sedmih evropskih držav.

Prijavilo se je enajst likovnikov, in sicer Teodor Buzu iz Češke, Miljenka Šepić iz Hrvaške, Belorus Sergij Glinokov, Nemki Kirsten Graf in Anna Klačič.

Valič je predstavil umetnike in povedal, da so različni jeziki povzročali težave samo prvi dan; kmalu so se slikerji sporazumevali v univerzalnem likovnem jeziku. Povejmo še, da bosta po dve deli vsakega likovnika razstavljeni septembra meseca ob prazniku občine Nova Gorica, medtem pa je v pripravi katalog. Spregovoril je tudi predsednik Zveze kulturnih društev Boleslav Simoniti, ki je podčrtal zanimivi pristop in potrebo ravnateljja Prinčiča po širši kulturi za rast omike Nove Gorice. Tudi založnik Branko Lušina je pohvalil pobudo in zaželel, da bi se nadaljevala.

Na sliki zgoraj (foto Mirko Bijuklič) udeleženci v ateljeju novogoriškega Dijaškega doma, desno pa platno češkega slikarja Teodorja Buzuja "V hlubine lesa", 1997

ges, Avstrijec Georg Jirak, slovenski zamejec in goriški rojak Vladimir Klanjšček, iz Slovenije pa Zoran Ogrinc, Jožica Korenjak, Milena Stepančič in Valter Brajnik. Poleg teh je likovno kolonijo oz., bolje, srečanje dokumentiral priznani slovenski fotograf Mirko Bijuklič. Bili so vabljeni tudi slikarji iz Italije, Francije in Madžarske, a so se opravičili in zagotovili svojo prisotnost v prihodnje. Poleg plodnega dela v lepi skupini, ki je kmalu prerasla v prijetno družino, je bil za udeležence srečanja umetnikov poskrbljen tudi dodaten program, saj so si ogledali mesto in okolico, obiskali so Sveto goro in tamkajšnji muzej prve svetovne vojne, vrh vsega pa še Brda, Štanjel in Kobjeglavo.

Na dan odprtih vrat, 3. julija, je bila zjutraj tudi tiskovna konferenca, na kateri so prireditelji in sami umetniki predstavili svoje delo. Šlo je za prvo likovno delavnico te vrste, saj je bila njena glavna in največja vrednost v tem, da so se umetniki srečali in prijateljeli. Po uvodnih besedah novinarja Vojka Cudra je ravnatelj Dijaškega doma prof. Elizej Prinčič kot eden glavnih pobudnikov takoj izrazil željo, da bi se prireditev nadaljevala tudi v prihodnosti. "Za Dijaški dom je to velik kulturni dogodek," je dejal, saj mora dom po njegovem skrbeti za rast mladih ne le na vzgojno-izobraževalnem področju, ampak mora razvijati tudi širšo kulturno razsežnost. Predsednik DLUSP-a Milovan

Nova izkušnja je posebno zanimiva, ker je šlo za delo brez iskanja prestiža, za plemenit prispevek k vzgoji mladih. Sadeži tega in naslednjih srečanj umetnikov bodo namreč ostali v prostorih Dijaškega doma, ki bo tako postal prava galerija. Zakaj? Za prispevek k oblikovanju občutljivosti in drugačnega odnosa mladih do umetnosti in tega, kar umetnost sproža v človeku. "Naš cilj je vzgoja mladih od Triglavu do Jadrana," je poudaril ravnatelj Prinčič, Vojko Cuder pa je prisrčno srečanje sklenil z besedami: "Dijaški dom želi kot vzgojna ustanova vplivati na mlade prek umetnosti v času, ko se preveč posvečamo drugim zlatim teletom, pozabljamo pa na to, kar nas plemeniti."

GORIŠKI SLIKARJI V NOVI GORICI

V Poslovnem centru družbe HiT v Novi Gorici so danes, 9. julija, odprli razstavo del enajstih likovnih umetnikov iz Gorice. O avtorjih in razstavljenih delih je spregovoril likovni kritik Joško Vetrh. Predstavljajo se: Silvan Bevcar, Bogdan Butkovič, Bruno Canella, Patrizia Devidé, David Faganel, Robert Faganel, Vanja Franko, Hijacint Jussa, Vladimir Klanjšček, Andrej Kosič in Franko Žerjal. Razstava bo na ogled do 6. septembra vsak dan od 10. do 19. ure.

Jakec - Ma buoga taljanska vlada, prou nima sreče. Prej se pusti pogrejat od enih buogih SKO-jevcev ali obnoviteljev partije, puole od unga družga pikonaša in zdej jeh pustijo na cedili tudi gospodje nogometasi. Ma prou res, se vide, da se Prodi rajši uoze zs kuolen, in teku zdej, ki so se "azzurri" vrnili iz Francije, tvega, da se bo vrnil v Bologno.

Mihec - Veš kej, mene se prou ne smile, je tou jemet kuolo, nej pej poriva! In pole, sej se ne sme tuožit, kej ni "giro" zmagu uni Taljan, ku se kliče, ... Pantani, če ne falin. Ma če je ena vlada odvisna od športa, ni dosti vredna, se mi zdi...

Jakec - Ma si mi misleš, kašne soude bi si nrdi tisti, ki bi si zmislu pilolu za trdnost vlade?

Mihec - Ma dej, dej, ne čenčurt! Vlada ne bo padla. Vsaj ne, dokler Prodi cenejo u Ameriki in Evropi, taku da ga pošiljajo še na obisk v Teheran. Si lahko misleš. In polej, buodi vsaj enkrat malo optimist. Se pred poletjem bo zaščitni zakon za našo manjšino začel svoj redni postopek. Povabli bojo naše predstavnike v Rim in, ku kaže, se sedanja vlada če pokazat za tisto, ki bo Slovencem dala zaščitni zakon.

Jakec - O, muj Bouh! Ma si naven! Se ne spominjaš, kol'kokrat smo b'li tik pred zdajci in je vlada padla? Še midva sva tol'kokrat ugotavljala, da Slovenci ne prinašamo sriče rimskim vladam. Taku bo tudi ta bot, razen, če ni besedilo taku n'rjeno, da nam bo bolj malo pomagalo pri našem narodnem obstanku.

Mihec - A ne, takega govorjenja pej ne sprejemem. Če se postavljaš na maksimalistična stališča glede pravic manjšine, si gotovo lahko sanjaš, da bo kej. Sej je Budin uni dan povedu, da je nemogoče pričakovat, da bo Italija pristala na maksimalistična pričakovanja manjšine in da moramo vzeti, kar nam daju, da se bomo pej polej glihali naprej.

Jakec - A, taku! Ma na kašen način se bomo glihali, kakšne argumente imamo v rokah? Se bomo sklicevali morda na število slovenskih volilcev? Kašnih? Morda tistih, ki so dali preferenco za Jevnikarja in so torej gvišno Slovenci, al bomo pej šli na mednarodno opcijo in morda postavljali za zgled pravice, ki jih uživa taljanska manjšina v Sloveniji? Mislim, da taljanska vlada prou dobro ve, kaj imajo Taljani v Istri in kaku lahko nardijo, da bo ljubljanska vlada prou lepu moučala. Kaj misliš, da hode Fassino zastonj v Ljubljano in nenapovedano po uredništvu Dela. Fant muj, sej znaš, da se človek lahko gliha, samo če je zadosti močen in enoten, drugače ga druga stran nankr ne posluša.

Mihec - Dej no, ma ti nimaš najmanjšega zaupanja v naše izvoljene predstavnike!

Jakec - Ne! Sej videm, kaj delaju in pišejo ter govorijo. In znaš kaj? Bulše, da se meneva od baluona, vsaj se ne jezim. Zame se je mondjal itak končal, k'dr so Taljani šli lepu domu. Zdej kdorkoli zmaga, mu prvoščin!

Mihec - E, ma dej no, ne bit tak! Igra je igra, meni se malo smile Maldini, sej praveju, da zna tudi slovensko, da je v Ščedni, kmr je stal ku bubec, bral tudi Primorski.

Jakec - Ma dej, dej, ne govorit. Zdej boš rekel, da so uni petek ten po Bregi in Krasi bli vsi taku žalostni zaradi Maldinija. Ma te lepu prostem. Vsaj molči! Zalovali so zatu, ki je zgubila Italija, dragi muj, in kšn dan prej Jugoslavija, da boš vedel!

Mihec - Nej bu taku al drgači, prou jen stoji in jest, če češ ali če ničes, gren na en glaž. Čez pu ure moram bit nazaj tle u turni, ki čenē Damjani nam ne da nankr za sol. Če češ prid zraven, zgneš!

KNJIGA MIRE CENČIČ O ORGANIZACIJI TIGR

POSVEČENA ZEMLJA FRANETA TOMŠIČA

DA NE POZABIMO...

RAFKO DOLHAR

Bele lise na straneh naše polpretekle zgodovine se vendar počasi polnijo. Sicer z veliko in nerazumljivo zamudo. Pa vendar prihajajo na dan vedno nove objave o tigrovskem pokretu, ki je na Primorskem najprej preprečil genocid nad našim ljudstvom, ki ga je načrtovala fašistična Italija, kasneje pa sprožil prvi oboroženi upor proti fašizmu v Evropi. Pozneje pa je tigrovsko gibanje primorskemu ljudstvu tudi prihranilo tragedijo državljanske vojne in sramoto kolaboracije. O vsem tem se je dolga desetletja molčalo.

Prvo obširnejšo knjigo o tigrovskem gibanju je napisal že Vekoslav Spanger in jo leta 1965 izdal v skromni obliki in v samozaložbi, ker zanjo tedaj ni našel založnika. Knjiga je bila ponatisnjena v dostojni obliki šele leta 1986 po zaslugi Borisa Pahorja in s finančno podporo openske hranilnice in posojilnice. Knjiga ima simbolični naslov *Bazoviški spomenik*. To je le eno od številnih protislovij, katerim smo bili priče. Pomislimo namreč, kolikokrat smo v povojnih letih stali ob tem spomeniku, se spominjali smrti bazoviških junakov, a o tigrovskem gibanju, katerega člani so bili, ni bilo primerno govoriti, čeprav so bili prav tigrovci kasneje tudi ustanovitelji prvih partizanskih čet.

V memoarski obliki je z dvema knjigama bolj ali manj neposredno opisal to gibanje Lavo Čermelj: *Ob tržaškem procesu 1941* (1962) in *Med prvim in drugim tržaškim procesom* (1972).

Leta 1983 smo dobili Sardočeve spomine v *Tigrovi sledi*, leta 1984 pričevanje Avgusta Sfiligoja: *Boj Slovencev pod fašizmom za narodne pravice*, leta 1987 pa Zidarjeva *Doživetja tigrovca partizana* in leta 1995 *TIGR v boju za domovino*. Vid Vremec je leta 1988 objavil knjigo, posvečeno Pinku Tomažiču in drugemu tržaškemu procesu. Drago Žerjal je 1990 objavil *Spomine in razlage*. Leta 1994 je izšla Jelinčičeva knjiga *Pod svinčnim nebom*, leta 1995 pa Rejc - Černač - Vadnjalova *Pričevanja o TIGR-u*.

Zgodovinski oris akcij TIGR-a na Koroškem in v Italiji leta 1940 je pripravil Tone Ferenc, najbolj obsežno strokovno knjigo, *Prvi antifašizem v Evropi*, pa Milica Kacin Wohinz. Ta študija sicer obsega le obdobje 1925-1935 in nestrpno čakamo na njeno dopolnitev do druge svetovne vojne.

V razdobju dveh let sta sedaj izšli dve knjigi, ki črpata gradivo iz arhiva in zapiskov znane, nedavno umrlega tigrovca Antona Rutarja. Prvo knjigo, *TIGR proti duhovnemu genocidu fašizma nad Primorci*, je leta 1996 objavil pokojnikov nečak Borut Rutar in obravnava v glavnem dogodke na Tolminskem. Lani pa je Mira Cenčič na podlagi zapiskov iz iste

ga Rutarjevega gradiva pri Mladinski knjigi objavila zadnjo knjigo: *TIGR, Slovenci pod Italijo in TIGR na okopih v boju za narodni obstoj. Kras in Vipavska dolina*. Knjigo je avtorica hvaležno posvetila prav Antonu Rutarju, tedaj še zadnjemu preživelemu od 87 obtožencev prvega tržaškega procesa iz leta 1930.

Monografija, ki obsega kar 350 strani velikega formata, je zasnovana povsem drugače od drugih in obravnava tudi tematiko, ki je doslej še nisem zasledil v podobnih knjigah.

Knjiga je razdeljena na tri dele. Prvi del predstavlja genocidno delovanje italijanskega fašizma, zaradi katerega je tigrovsko odporniško gibanje nastalo. Drugi del opisuje organizacijske značilnosti TIGR-a in njegovega delovanja predvsem na Krasu in na Vipavskem z njegovimi neizbežnimi povezavami s tovariši na Postojnskem in okolici Pivke. Tretji del pa obravnava vlogo TIGR-a v slovenskem in širšem evropskem prostoru. Snov je razdeljena na petnajst poglavij, ki obsegajo številna manjša poglavja. Ta so označena po decimalnem sistemu.

Za bralce, ki se prvič srečajo s problematiko boja primorskih Slovencev za svoj obstoj na ozemlju nekdanje in sedanje Primorske, sta gotovo zelo zanimivi prvo zgodovinsko poglavje, ki pod naslovom *Italijani, naši mejaši in okupatorji* prikazuje obdobje med obema svetovnima vojnama od nastanka rapalske meje dalje, ter zadnje poglavje, ki pod naslovom *Nerešeni problemi na zahodni meji* prikazuje v glavnih obrisih položaj Slovencev v Italiji do današnjih dni.

V osrednjih poglavjih je neverjetno podroben opis kapilarnosti tigrovske organizacije na Krasu in na Vipavskem. Zelo podrobno je opisano delovanje tigrovskih srenj po posameznih vaseh. Tu srečamo izredno veliko število imen akterjev te tajne organizacije, v kateri je bila stroga konspirativnost kategorični imperativ. Očitno je, da je Anton Rutar vsa povojna leta požrtvovalno zbiral in zapisoval podrobne podatke med preživelimi tigrovskimi aktivisti. Navedenih je več sto imen in priimkov. Objavljenih je tudi mnogo slik ter skic povezave med posameznimi srenjami in celicami ter trojki na celotnem tržaškem in goriškem območju. Svojevrsna je tudi razporeditev vsebine, ki ni kronološka, temveč vsebinska. Zared tega se zapisi o nekaterih dogodkih ponavljajo, a tudi nedvomno prispevajo k njeni preglednosti, saj so dogodki podobne narave zbrani v istem poglavju. Knjiga je opremljena s preko 700 opombami ter citati in pričevanji.

Novost predstavlja poglavje o zbiranju tigrovcev, italijanskih vojakov iz posebnih bataljonov, ki so se znašli kot ujetniki v angleških taboriščih. Po večini so stopili v partizanske prekomorske brigade NOV. Tu izstopa lik in delo prof. Ivana Rudolfa, ki je te slovenske fante zbiral in spodbujal za bojevanje za osvoboditev Primorske. Prvič je v tem kontekstu opisana tudi

tragična usoda slovenskih prostovoljcev, ki so jih Angleži kot padalce spustili na zasedeno ozemlje Slovenije in so bili potem v tragičnih okoliščinah osumljeni vohunstva in likvidirani med drugo svetovno vojno in po njej.

V zadnjih dveh poglavjih je tudi načeta problematika o krivicah in preganjanjih, ki so jih bili tigrovci deležni v domovini, za katero so tvegali in mnogi tudi žrtvovali svoje življenje med zadnjo vojno in tudi še po njej. Izkušnje, ki jih je na lastni koži doživel, je v svojih dveh knjigah opisal zlasti Alojz Zidar. Šele zadnja leta se počasi odpravljajo te krivice, ko večini prizadetih ni več med živimi, saj so mnogi hudo zagrenjeni že prej umrli. Prav je, da se pravilno dopolni in popravi tudi ta stran naše polpretekle zgodovine in priznajo čast in zasluge ljudem, ki so za domovino v pravem smislu besede žrtvovali svoje življenje. Prav tako so pa gotovo neumestna in krivična nekatera revanšistična stališča do teh dogodkov, ki jih žal poslušamo v zadnjih časih.

Ta problematika bo gotovo zahtevala še zelo prizadevnega raziskovalca, saj so šele pred kratkim odprli italijanske in slovenske arhive. Bogve kdaj bodo dostopni tudi osrednji udbovski arhivi v Beogradu. Dokončna beseda o TIGR-u in tigrovcih še zdaleč ni bila napisana.

5. PRIMORSKI POLETNI FESTIVAL JE DVIGNIL ZAVESE

V petek, 26. junija t.l., je svečano odprl vrata 5. Primorski poletni festival s predstavo *Nebotična kabaret Karla Jedermana* v koprski kavarni Loža v izvedbi mariborske Drame. V dobrem mesecu dni, do 3. avgusta, se bo zvrstilo v gledaliških dvoranah, mestnih parkih ter na ulicah in trgih Kopa, Izole, Pirana in drugih krajih Slovenske Istre kakih sedemdeset predstav, od tega dve v lastni festivalski produkciji. Izbrana dela gredo od tistih iz železnega gledališkega repertoarja, kot so npr. Molièrova *Tartuffe* in *Namišljeni bolnik*, Sofoklejev *Kralj Ojdis*, pa vse do najrazličnejših tujih in domačih lahkotnih del v okviru uličnega gledališča in kabaretnih predstav z marionetami. Med predstavljenimi deli je tudi nekaj premier: npr. *Igra o ljubezni* Pierra de Marivauxa ter Dušana Jovanovića *Tudi policaj tresejo, mar ne?* in Marjana Tomšiča *Bužec on, bušca jaz*.

Umetniško vodstvo festivala je prevzel - po Katji Pegan in Branku Kraljeviću - režiser Primož Bebler: naš rojak, ki se je rodil v New Yorku, obiskoval osonovno šolo v Parizu in Džakarati, končal umetniško akademijo v Beogradu, deloval kot umetniški vodja v Kruševcu, Subotici in Beogradu, da bi nato pristal pri SLG v Celju in s prihodnjo sezono prevzel vodstvo Primorskega dramskega gledališča.

- MILAN GREGORIČ

MOZAIK BISTRISKOVIH USOD

KLARA KRAPEŽ

Novogoriški pisatelj Frane Tomšič je svoj prvenec, roman *Kolobar*, objavil leta 1988, napisal pa ga je šele po upokojitvi, ko se je resneje začel ukvarjati z literaturo. Njegovi dve poznejši deli - *Zrcalo* in *Potop* - sta izšli leta 1992 in 1994 in sta prinašala znanstvenofantastične zgodbe. S svojo zadnjo knjigo, romanom *Posvečena zemlja*, ki je konec junija izšel pri založbi Prešernova družba, se avtor vrača v domače kraje, tako kot je to storil že v prvem *Kolobarju*.

Posvečena zemlja je romaneskna pripoved o Ilirski Bistrici in njenih prebivalcih. Zgodba iz začetka stoletja prinaša mozaik usod, osrednja rdeča nit pa je ljubezen med revno Poldo in bogatim Andrejem. Za tisti čas skorajda prepovedan odnos med dvema pripadnikoma različnih svetov, a mladost in ljubezen se na to ne ozirata kaj veliko. Njunjo medsebojno

iskanje in usoda tako postane ta okvir tudi za druge pripovedi o ljudeh, ki jih pisatelj izredno natančno niza. Počasi se pred bralcom izrisuje kraj - njegove žage, hiše, cerkev, okoliški kraji in ljudje - in vse skupaj ustvarja celovito podobo prostora. Številna vpletena imena domačinov so oprta na rodovinska imena Guranjega kraja (najstarejši del Ilirske Bistrice, op. p.), opisani dogodki pa kljub resničnosti niso povezani prav z njimi. Pisatelj v pripoved vključenih oseb žal ni opisno dovolj izdelal, zato je številu imenovanih nekoliko težje slediti. Tekoče napisana pripoved v posameznih dialogih zajema tudi značilnosti narečne govora, kar bralca še bolj pritegne k branju.

Kot Tomšič sam poudarja, je zgodba o Poldi in Andreju ter Bistrici in njenih prebivalcih nastajala dolgo let, saj je tragično ljubezen dveh mladih opisovala že njegova mama in

jo je slišal že kot otrok. Roman tako zajema tri plasti - ljubezensko zgodbo, kroniko nekega kraja, izpostavlja pa tudi problem zemlje, ki je lahko "posvečena" ali pa ne.

Prav slednje je pisatelja motiviralo, da je tako naslovil tudi svoj roman. Po njegovem mnenju je namreč zemlja tista, ki daje življenje, zato je vedno posvečena, ljudje pa si neupravičeno jemljemo pravico, da tudi to dejstvo spreminjamo.

Roman *Posvečena zemlja* je svojevrsna kronika nekega okolja in časa, Ilirska Bistrica pa doslej v knjižni izdaji še ni bila tako podrobno zajeta. Naj dodamo, da je naslovnico za roman izdelal pisateljev vnuk Primož Tomšič.

KRONIKA PODOBI ZAPISANEGA 20. STOLETJA

JURIJ PALJK

Pri Mladinski knjigi v Ljubljani so pred kratkim izdali prvo knjigo iz niza desetih knjig z naslovom *Kronika 20. stoletja*. Gre za knjige večjega formata, ki bodo skušale bralcu prikazati stoletje, katerega konec nekateri že nestrpno pričakujejo.

Po prvi knjigi sodeč, le-ta zajema leta 1960-69, bo zbirka gotovo našla pot med bralce, saj je zelo dobro pripravljena, bogati jo vrsta fotografij dokumentarnega značaja. Vsak zvezek zbirke *Kronika 20. stoletja* v besedi, sliki, filmu in zvoku, kot se glasi popoln naslov zbirke, sestavlja 196 strani debele knjige ter 60-minutna videokaseta, v katero so avtorji dali najbolj značilne posnetke vsakega desetletja v našem stoletju. Izdajatelj zagotavlja, da pišejo besedila v knjige ugledni strokovnjaki z vsega sveta. Že sam podatek, da bo v celotni zbirki več kot 6000 fotografij,

pa priča o tem, da gre za izjemno dokumentirano delo. Če k temu dodamo še deset ur dokumentarnih videoposnetkov, se zavemo, da je zbirka res dobro pripravljena, saj videokasete vsebujejo najbolj zanimive dokumentarne posnetke, vsebujejo pa tudi sekvence iz najbolj znanih filmov posameznega desetletja našega stoletja.

Za slovenski prevod *Kronike 20. stoletja* je iz nemškega izvirnika lepo poskrbel Dušan Voglar, medtem ko so knjigo dopolnili Evgen Bergant, Martin Ivanič, Sandi Sitar in sam prevajalec Dušan Voglar. Ti avtorji so tudi poskrbeli, da so v vsakem zvezku *Kronike 20. stoletja* tudi najpomembnejši podatki o Sloveniji in Slovencih, ki so takrat - vsaj večina - še vedno spadali v okvir nekdanje socialistične Jugoslavije.

Ko vzamemo v roke prvo knjigo *Kronika 20. stoletja*, v kateri so opisana s sliko in besedo šestdeseta leta, vidimo, da gre za dobro zasnovano delo,

saj je knjiga prijetna za branje, dopolnjuje jo veliko preglednih in hitro dojemljivih zemljevidov, na katerih so označene predvsem politične spremembe, katerih v našem stoletju ni bilo malo. Kaj kmalu po uvodu nas v knjigi pričaka dvostranski zemljevid sveta, na katerem so označene vse neodvisne države sveta v letu 1960. Sledi kratka kronika, v kateri so omejeni vsi važnejši dogodki v šestdesetih letih na svetu, nakar sledi odličen zapis o Afriki, ki se je v 60. letih prebudila. Mimogrede: v 60. letih je v Afriki nastalo sedemnajst novih neodvisnih držav.

Knjiga je kronološko urejena in sledi dogodkom po časovnem zaporedju. Pisci so se pri oblikovanju knjige zavedali, da morajo poleg politike, gospodarstva in kulture vnesti v knjigo tudi vse tisto, kar je res oblikovalo to desetletje, pa naj je šlo za študentske demonstracije v Evropi, za slavni rock koncert Woodstock, za nepozabne Rolling Stonee in še bolj za skupino Beatles, za prvi pristonek človeka na Luni, za modne krike tedanje dobe in še vrsto podobnih dogodkov, na katere akademska zgodovina rada pozablja, a se jih človek, ki je to obdobje sam živel, še najbolje spominja.

Seveda bo *Kronika 20. stoletja* prišla prav vsem, nemalokomu pa bo med prelistavanjem prišlo v spomin lastno življenje, saj knjiga s svojim bogatim fotografskim gradivom naravnost kliče človeka, da se z mislijo vrača v šestdeseta leta. Ta knjiga je tudi dokaz, da je naše stoletje zares stoletje podoče, ki vedno bolj nadomešča pisano besedo. Prav zato tudi multimedijska zasnova zbirke.

7

 ČETRTEK
9. JULIJA
1998

MINISTER NAPOLITANO V TRSTU

V OSPREDJU TUDI VPRAŠANJE SOŽITJA

V soboto, 4., in nedeljo, 5. julija, se je na Tržaškem mudil italijanski notranji minister Giorgio Napolitano. Njegov obisk je bil namenjen zlasti vprašanju javne varnosti ob meji in problemu nadzorovanja prihoda priseljencev.

S tem so stekla razna srečanja s predstavniki krajevnih oblasti in sil javnega reda, minister Napolitano pa je šel tudi v Ljubljano, kjer je skupaj s slovenskim notranjim ministrom Mirkom Bandljem podpisal sporazum o sodelovanju med slovensko in italijansko policijo glede nadzora na meji. Napolitano se je tudi udeležil praznovanja ob 90-letnici znane jame pri Briščikih pri Trstu in je bil gost zgornjega občinskega sveta.

Nas Slovence približe zanima obisk tudi zato, ker je bil na njem govor tudi o naši manjšinski problematiki. S tem v zvezi je minister Napolitano poudaril pomen nedavno sprejetega zakona o zaščiti manjšin, ki so prisotne na italijanskem ozemlju, pa tudi dejstvo, da slovenska manjšina nima še globalnega zaščitnega zakona, osnutek katerega prihaja sedaj v razpravo v parlament. O tem se je precej govorilo zlasti na okrogli mizi o kozmopolitem Trstu in multietničnem sožitju v Italiji med preteklostjo in prihodnostjo, ki je potekala v soboto, 4. julija, v dvorani tržaškega občinskega sveta (na sliki). Okroglo mizo sta priredili tržaška občinska uprava in tržaška univerza, na njej pa so spregovorili priznani krajevni strokovnjaki, kot so podžupan Roberto Damiani, zgodovinar Jože Pirjevec, Claudio Bianchi, Roberto Finzi, Sergio Bartole in Silvana Monti, medtem ko je bil moderator rektor tržaške univerze Lucio Delcaro.

Pri tem je treba omeniti zlasti podžupana Roberta Damianija in župana Riccardo Illyja, ki sta v svojih posegih poudarila doprinos, ki so ga dale različne narodne skupnosti k razvoju Trsta s posebnim ozirom na slovensko manjšino, ki je tu avtohtona. Podžupan Damiani je med drugim dejal, da bo ravno priznanje pravic slovenske manjšine privedlo do okrepitve italijanske identitete

Trsta. Omenil je korake, ki jih je s tem v zvezi naredila tržaška občina, in izrazil pričakovanje o recipročnosti glede zaščite slovenske manjšine v Italiji ter italijanske manjšine v Sloveniji in na Hrvaškem. S tem v zvezi je omenil tudi pozitivno zadržanje, ki so ga glede zajamčenega mesta v deželni svet za slovensko manjšino izrazile tudi politične sile, ki so bile do nedavnega manj občutljive do te problematike.

Med referati pa je treba posebej poudariti tistega, ki ga je imel zgodovinar prof. Jože Pirjevec o zgodovini slovenske narodnostne skupnosti v Trstu. Slovenci so od leta 1848 do danes vedno hoteli biti priznani za konstitutiven del tržaške s.varnosti, kar pa jim italijanski liberalno-nacionalni Trst ni hotel priznati. To hrepenenje po priznanju enakopravnega položaja je prisotno še danes med tržaškimi Slovenci, nekaj se je začelo premikati pod vlado Oljke. Treba pa je oblikovati evropsko kulturo sožitja in priznati Slovence kot sestavni del tržaškega mesta. Samo tako bomo lahko odgnali strahove preteklosti.

Kot smo že napisali, se je minister Napolitano udeležil tudi praznovanja ob 90-letnici odprtja jame pri Briščikih. Ob tej priložnosti se je sestal z zgornjskimi občinskimi upravitelji ter s predstavniki krajevnega političnega, družbenega, kulturnega, športnega in gospodarskega življenja. Med drugim je poudaril pozitivno dejstvo, da se je, kar se tiče medetničnih odnosov, ozračje v naših krajih spremenilo na boljše, to pa je treba še okrepiti.

Tajnik krajevnih sekcij Slovenske skupnosti in občinski svetovalec Joško Gruden nam je povedal, da bo morda prišlo v bližnji prihodnosti do sestanka delegacije SSK in notranjim ministrom Napolitanom v Rimu.

IŽ

ZA POTRDIŠTEV PRAVICE DO RABE SLOVENŠČINE

NASPROTOVANJE POSKUSOM KRČENJA MANJŠINSKIH PRAVIC

Pokrajinski izvršni odbor Slovenske skupnosti je odločil, da bo posebna delovna strokovna skupina preučila nekatere primere odklonilnega odnosa do svobodne rabe jezika pripadnikov slovenske narodnostne skupnosti na Tržaškem in pripravila ustrezen odgovor nanje.

Gre predvsem za dva primera, ki ju izvršni odbor SSK omenja v svojem tiskovnem poročilu. Prvi se nanaša na zadržanje predsednice tržaškega pokrajinskega sveta in nekdanje poslanke Marucci Vasconove, ki je pred časom, ob srečanju odprtih vrat, ki je bilo namenjeno tržaškim dijakom, "načelno in praktično omejevala slovenske dijake v njihovih posegih v materinem jeziku". Vasconova je pri tem "nelogično zagovarjala togo stališče, da pravilnik pokrajinskega sveta ne dovoljuje uporabe slovenskega jezika niti za zunanje goste." "In vendar," piše v komunikatu SSK, "pokrajinska uprava razpolaga s prevajalci in tolmači za slovenščino. V tem primeru je torej šlo za kršenje ne samo manjšinske pravice, temveč splošne državljanske pravice do ustreznega izražanja lastnih misli." Spričo tega, meni SSK, "se za vse slovenske in vse demokratične pokrajinske svetovalec nasploh konkretno postavlja vprašanje, kako odpraviti to nevdržno stanje." Pri tem se slovenska stranka sklicuje na normativ koprške občine, ki predvideva celo denarne kazni za kršenje pravic italijanske manjšine.

Izvršni odbor SSK je obravnaval tudi priziv tržaškega prefekta Micheleja De Feisa proti razsodbi tržaškega ok-

rajnega sodišča, s katero je leto pripadniku slovenske manjšine Silvanu Kuretu iz Ricmanj priznalo pravico do uporabe materinega jezika v odnosih s tržaškimi mestnimi redarji. "To je prvi primer," meni SSK, "da periferni organ notranjega ministrstva (prefekt) poseže v dejavnost sodnih oblasti pri nas, kar je nevdržno tako s pravnega kot političnega vidika. To postavlja v dokaj čudno luč izjave ta-

ko italijanske kot slovenske diplomacije, da so odnosi med državama zelo dobri, razen če pri tem mislita, da so iz tega izvzeti odnosi do slovenske manjšine in uresničevanja njenih pravic."

Omeniti je treba tudi, da se je pred tednom dni sestal tudi pokrajinski svet SSK za Tržaško. Seja je bila posvečena analizi nedavnih deželni volitev. Živahna in poglobljena razprava je privedla med dru-

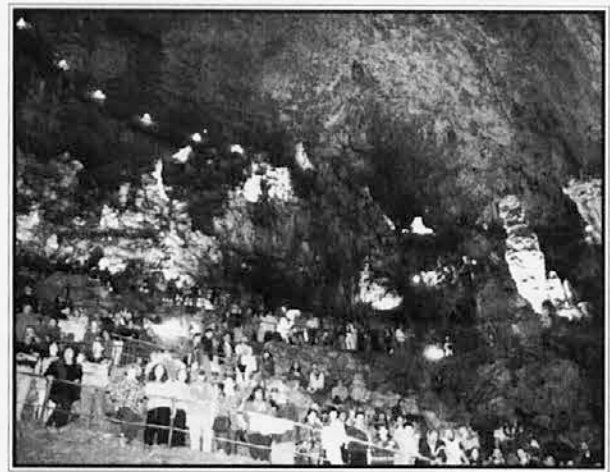
gim do ugotovitve, da postajajo tudi slovenski volivci vedno bolj odmaknjeni od političnega dogajanja, zato so mnogi poudarili potrebo, da SSK ojači profil narodnostne stranke z jasnim zavzemanjem za uresničevanje narodnoobrambne programa ne glede na trenutna upravna zavezanost. Z izidom deželni volitev se je na svoji seji ukvarjalo tudi vodstvo dolinske sekcije SSK, ki je drugi del sestanka posvetilo raznim občinskim problemom.

Medtem pa SSK še naprej zahteva razčiščenje primera udeležbe slovenskih in hrvaških volivcev na deželni volitvah. Krajevni italijanski tisk poroča, da so prihod slovenskih in hrvaških državljanov obsodile tudi organizacije istrskih optantov.

90-LETNICA ODPRTJA JAME PRI BRIŠČIKIH

Konec prejšnjega tedna so slovesno praznovali 90-letnico odprtja jame pri Briščikih, s katerim so se začeli turistični obiski jame. Proslave je priredilo planinsko društvo Società Alpina delle Giulie, ki jamo tudi upravlja.

Od petka, 3., do nedelje, 5. t.m., se je zvrstilo več prireditev. Tako je 3. t.m. v veliki dvorani jame nastopila irska skupina All set 98, naslednji dan pa je bil vedno tam koncert zbora Alter Chorus Crodaioi. V nedeljo, 5. t.m., je bila uradna slovesnost ob prisotnosti italijanskega notranjega ministra Giorgia Napolitana in ob sodelovanju vseh krajevnih kulturnih in športnih organizacij. V dopoldanskem delu sta pela zbora Rde-

ča Zvezda in Società Alpina delle Giulie, popoldne pa sta bila spust speleologov v jamo in koncert godbe Giuseppe Verdi iz Trsta. Omeniti je še

treba, da je v prostorih Doma Briščiki do nedelje, 12. t.m., na ogled razstava *Kamen, čipke in zgodovina razglednic*.

IZZIVI IZNAJDLJIVOSTI IN PRILAGAJANJU MLADIH

POLETNI TABORI TRŽAŠKIH SKAVTOV

MATJAŽ RUSTJA

Višek skavtskega delovanja predstavljajo poletni tabori, katere lahko upravičeno zaznamujemo za resnične izkušnje medletnega teoretiziranja na tedenskih srečanjih; poleg tega pa je tabor v naravi tudi izziv človeški iznajdljivosti in prilagajanju. V mesecu juniju potekajo najbolj vihrave priprave na taborjenje z zadnjimi določili za skavtsko družino, ki se pripravljajo na naravo energij in magičnih trenutkov, ko postane narava mati in mačeha, ko bdi nad taborom duh prvega skavtskega tabora na otoku Brownsea v Rokavskem prelivu leta 1907. Ustanovitelj skavtizma Baden-Powell (1857-1941) je preizkusil v začetku stoletja s taborom moč skavtizma in zmagal.

Tržaški del Slovenske zamejske skavtske organizacije pripravljajo taborje za vse tri starostne veje. Najmlajši vol-

FOTO KROMA

čiči in vevice se bodo odpravili 23. julija k naselju Reka pri Cerknem, kjer bodo ostali do 2. avgusta. Prav tam bosta taborili od 12. do 23. julija 1. in 3. četa veje izvidnikov in vodnic. Druga četa bo preživela petnajstdnevni tabor (od 13. do 27. julija) v Žirovnici pri Žireh (Idrija), četrta četa pa je v nedeljo, 5. julija, odšla v Lahovo ob Bloški polici, kjer bo ostala do 18. julija. Najstarejša veja roverjev in popotnic pripravlja

taborje za noviciat (16-letniki) in klan (17-21-letniki). Tretjega avgusta se bosta noviciat in klan 3. in 4. stega odpravila v Lienz, ker se bo začel potovalni tabor s kolesi ob Donavi do Dunaja, ki bo trajal do 10. avgusta. Kraški noviciat in klan bosta odšla 27. julija na nekajdnevni potovalni tabor po Julijskih Alpah, stalni del pa bo pri Bovcu, ker bosta pomagala potresencem.

NA OPČINAH

NOV OBRAT ZADRUGE LIST

Že mesec dni deluje v ul. Vena 1 na Opčinah nov servisi obrat, ki ga upravlja zadruga List. Strankam ponuja različne usluge: pranje, likanje, šivilska popravila, fotokopiranje (tudi barvno), plastificiranje, vezenje, oddajanje in sprejemanje faksov itd. Obrat so odprli preteklega 10. junija, prostore pa je blagoslovil openski župnik Zvone Štrubelj.

Kot že rečeno, upravlja podjetje zadruga List. Zadruga je nastala leta 1991 na pobudo Sklada Mitja Čuk z namenom, da zagotovi dohodke, ki bi prizadetim omogočili vključevanje v razne dejavnosti. Tako nudi različne usluge, ki smo jih prej navedli (med drugim izdaja tudi list Škrat). V zadrugi je zaposlenih sedem oseb, do sedaj pa ni mogla nuditi redne nastanitve osebam s trajnimi težavami. Z odprtjem novega obrata na Opčinah pa sta to možnost dobili dve osebi.

100-LETNICA CERKVE, DRUŠTVA IN GOZDNE ZADRUGE

PADRIČE OSTAJAJO ŠE VEDNO ZAVEDNA SLOVENSKA VAS

IVAN ŽERJAL

Slovensko kulturno društvo Slovan s Padrič je ob praznovanju stoletnice obstoja in delovanja priredilo pester niz prireditev, katerih višek je bil v nedeljo, 5. t.m., z množično obiskano osrednjo proslavo.

Praznovanje stoletnice društva je bilo združeno tudi z drugimi obletnicami na vasi. Sto let je slavila tudi cerkva, posvečena svetima bratoma Cirilu in Metodu, isto starost ima Gozdna zadruga, medtem ko smo pred časom že poročali o proslavi 50-letnice spomenika padlim za svobodo. Šlo je torej za obletnice, ki dokazujejo, da so bile (in so) Padriče vseskozi vsestransko dejavne na kulturnem, socialnem in gospodar-

skem področju. To delovanje je imelo za cilj splošni razvoj vasi ter ohranitev in razvoj slovenske besede in narodne identitete, tako da Padriče kljub vsemu ostajajo še danes zavedna slovenska vas.

To je v slavnostnem govoru na osrednji proslavi povedala tudi Dunja Grgič, ki je dodala, da je naloga tudi današnjih generacij ohranjanje slovenske besede in identitete. Dunja Grgič je poudarila tudi pomen enotnosti, ki po-

pešuje zavednost. Žrtvovati se je treba za skupne cilje in ne za osebne interese. Vlagati je treba trud v sporazumevanje in skupne cilje.

Kot smo že na kratko poročali v prejšnji številki, so domačini pripravili pester niz kulturnih prireditev v sodelovanju z občino Trst oz. njenim odborništvom za kulturo. V petek, 26. junija, sta v prostorih Gozdne zadruge nastopili venderigoli Vanca in Tonca, poleg njiju pa še harmonikaši.

V soboto, 27. junija, so odprli razstavo *Padriče skozi čas*. Ob tej priložnosti je nastopil otroški pevski zbor Slomšek iz Bazovice. V nedeljo, 28. junija, je bilo dopoldne na sporedu otroško slikanje na temo *Čarovnice na vasi*, popoldne pa je bila zabava ob družabnih igrah. V četrtek, 2. t.m., so predvajali film Pavla Križmančiča *Newyorški maratonski tek*, dan kasneje pa so predstavili knjigo *Utrip pod grčem*. V soboto, 4. junija, so na vaškem trgu uprizorili igro *Kam je šel Miš maš?*, ki jo je zrežirala Matejka Grgič. Proslavljanje pa je doseglo vrhunec v nedeljo, 5. junija. Dopoldne je bila slovesna peta maša ob 100-letnici postavitve cerkve sv. Cirila in Metoda. Udeležilo se je veliko domačinov, daroval pa jo je tržaški škof Evgen Ravignani ob somaševanju vikarja za slovenske vernike msgr. Franca Vončine in domačega župnika Žarka Škerlja. Obred je spremljalo petje mešanega zbora Slovan pod vodstvom Sveta Grgiča. Osrednja proslava je bila pozno popoldne pod šotorom na prostoru Gozdne zadruge. Oblikovali so jo zbori Slovan s Padrič, Skala iz Gropade, Lipa iz Bazovice, mladinski zbor Bazovica, godba na pihala Viktor Parma iz Trebč in tamburaška skupina Bisernica iz Reteč pri Škofji Loki.

OBVESTILA

IŠČEM V najem stanovanje. Telefonirajte na upravo Novega glasa (Trst) ali v večernih urah na tel. št. 040-942808.

CIRILMETODOVA NEDELJA na Vejni, 12. julija. Ob 17.30 novomašno slavje g. Vasjana Kečojevića iz Sežane ob somaševanju zlatomašnikov g. Rudija Bogatca, Stanka Živica in Antona Prinčiča ter srebrnomašnikov Toneta Bedenčiča in Milana Nemaca. Sodeluje združeni zbor ZCPZ pod vodstvom Edija Raceta. Dobrodošle narodne noše, skavtinje in skavti. Prijazno vabi Apostolstvo sv. Cirila in Metoda.

DAROVI

ZAKARIAS v Ajdovščini: N.N. 100.000; N.N. 30.000; V.F. 50.000.

ZA CERKVENI pevski zbor od Sv. Ivana: v spomin na Antona Baka daruje Lija 100.000.

ZA SEMENIŠČE v Vipavi: N.N. Boršt 50.000.

ČESTITKE

Neži, Emi in Klari se je pridružil Nejc. Mami Tatjani in očetu Marijanu Kravosu iskreno čestitamo, malemu Nejcu pa voščimo vse lepo v življenju prijatelji od Novega Sv. Antona.

Čestitkam se pridružuje uredništvo Novega glasa.

OPZ SLOMŠEK NA NASTOPU IN IZLETU PO TOLMINSKI

V ponedeljek, 29. junija, so se otroci zbora Slomšek iz Bazovice odpravili na nagradni izlet na Tolminsko. Kar za največji avtobus se nas je zbralo otrok, nekaj je bilo zraven tudi mam in seveda župnik Žarko Škerlj.

Pot nas je vodila čez Kras, po dolini Raše in Vipave vse do Mosta na Soči. Kapetan nas je tam pobral na ladjo z velikim kolesom, podobno ladjam na reki Missisipi. Po jezeru smo veselo prepevali, slišali za legendo o nastanku jezera in nazaj grede tudi sami poskusili voziti ladjo.

Obilno kosilo smo imeli v vasi Zatoč, kjer je doma naša pevovodkinja, gospa Zdenka Križmančič. Da bi nam kosilo ne obležalo na že-

lodcih, smo se peš odpravili do Tolminskih korit. Tam smo občudovali lepoto narave, moč vode in še kaj. Najbolj pogumni so šli do kolen v vodo, vsi smo se vsaj osvežili v hladni Tolminski ali poskusili vreči kamen čeznjo.

Sveto mašo smo imeli v cerkvi v Zatoč, kjer so prav tisti dan obhajali vaškega patrona sv. Petra. Med mašo in po njej smo veselo prepevali in tako na najlepši način sklenili letošnjo pevsko sezono. Še posebej veselo je bilo na poti domov, ko so na avtobusu vsi pokazali svoje navdušenje nad izletom in dobro voljo še razgreli z različnimi pesmimi in šaljivimi pripovedmi. Seveda se bomo jeseni znova vrnili v zbor, v katerega vabimo še druge pevce. Številčnost bo še večji razlog za napor pri vajah, lepše nam bo v skupnosti in čaka nas še nov, daljši izlet. Zato res dobrodošli!

OB OBLETNICI SREDNJE ŠOLE F. LEVSTIK NA PROSEKU

ŠOLA - DUŠA SLEHERNEGA OMIKANEGA NARODA

BOGOMILA LUPINC

Na Proseku so praznovali letos 50 let srednjega šolanja. V šolskem letu 1947/48 je bil ustanovljen slovenski trgovski strokovni tečaj, leta 1964 pa nižja srednja šola s slovenskim učnim jezikom, ki je bila v letu 1966/67 poimenovana po našem velikem rodoljubu in pisatelju Franu Levstiku. Leta 1973 je bila šola preosnovana v prvo in edino slovensko celodnevno šolo na Tržaškem. Letos praznujemo 25-letnico. Doprni kip Frana Levstika, ki stoji v vsej svoji veličini na marmornatem podstavku v pritličnih prostorih šole, je delo kiparja Hermana Vrečka iz Ljubljane.

Kako je prišlo do pobude didaktičnega preosnovanja šole v šolo s celodnevno poukom, nam je v svoji raziskavi *Celodnevna šola* obrazložil bivši ravnatelj in njen ustanovitelj Humbert Mamolo. Zapisal je, da je nastanek celodnevne pouka v okviru Evrope same treba pripisati dinamičnosti družbenih sprememb in vsebini znanja. Kvantiteta novega znanja ni imela možnosti bivanja v šolskem načrtovanju, ker je šola oddaljevala od socialnega okolja. Šola naj bi postala kraj vzgojnih in socialnih uslug z menzo, knjižnico, športnimi in rekreacijskimi prostori, kjer bi študentje preživeli del svojega časa. Na osnovi več

letnih izkušenj je avtor zabeležil, da se je šola s celodnevno poukom v večji meri obrnila k učencem. Spremenil se je odnos do dijakov, ki so ostajali, in do sposobnejših s skrbjo, da bi hitreje napredovali. Šola je poleg rednega dela sprejela še del družinskih dolžnosti: prehrano, varstvo, pomoč pri učenju in skrb po smotrnem preživljanju časa. Ravnatelj poudarja, da je večina članov profesorskega zbora delala z velikim elanom, tolerantnostjo in ustvarjalnostjo. Delalo je v imenu boljšega z načelom: upirati se temu, kar krši mladostnikove pravice in svobode, kar ga ponižuje in mu jemlje dostojanstvo.

Slavnostna govornica in duša prireditve ob zaključku šolskega leta je bila profesorica Rudica Požar, ki je orisala potek petindvajsetih let delovanja celodnevne šole ter ob Levstikovih domoljubnih stihih, ki so jih recitali učenci, podala naslednje misli: "Varovati svoj jezik, kulturo in zgodovino pomeni ohraniti lastni narod. To je naloga vsakega izmed nas, glavno skrb za to pa mora zavestno nositi šola, ki je duša slehernega omikanega naroda. Brez šole bi se narodnost kaj kmalu omejila na folklorne nivoje. Na tako narodnostno izpostavljenem prostoru, kot je naš, se šolniku primakne še skrb in

neuzakonjena dolžnost domovinske vzgoje. Vsak izmed šolnikov nosi odgovornost za narodnostni obstoj, ne glede na predmet, ki ga poučuje. Da obdržimo, kar imamo, moramo skrbeti, da bo šola korakala v smeri narodnostne dediščine. Ne sme nam biti vseeno, v kakšno šolo hodi naša otroci. V trenutku, ko bi naša šola postala "prevod" italijanske šole, bi prenehal njen glavni smoter in njen obstoj bi bil nesmiseln. Poklicna dožnost šolnikov na naših šolah je torej zahtevnejša od same gole poklicnosti. Šola mora vzgajati v domovinskem duhu in se boriti proti narodnostni mlačnosti. Vsi naj bi dobro poznali naše kulturno izročilo, našo zgodovino in sedanji položaj. Ko bi naša narodna zavest enako rasla z rastjo naše človečnosti, bi mnoge zaslepljenosti propadle. Razlike v mnogih pogledih bi ostale, vendar bi bile zaobjete v narodno vzajemnost.

S kako ganljivo pripovedjo nas naši starejši ljudje seznanjajo z nasiljem fašističnega režima na Primorskem, in ko naštevajo grozodejstva, med prvimi omenjajo ukinitve šol. Začutili so, da je šola za načrt kulturnega in s tem narodnega genocida. S takim nivojem in zanosom so Primorci po vojni tu in onstran meje odpirali svoje šole! Zdelo se je, kot bi

se prekalila v letih nasilja vsa kulturna in intelektualna moč naših ljudi. Kar slovesno in ključevalno sta spet doneli iz šol učiteljeva slovenska beseda in slovenska pesem iz grl naših otrok.

Minilo je več povojnih desetletij in šli smo skozi različne ideološke in politične pretrse in medsebojna očitana. Sredi vseh teh tokov so stale naše šole in vsaka je, pa četudi v še tako majhni vasi, opravljala svoje narodnostno poslanstvo. Od nas vseh je odvisno, kakšna bo naša narodna prihodnost, zakaj danes vzgajamo za jutri.

Vse zunanje dejavnike novega časa bo mogoče obvladati: ekonomske, politične, ideološke in ob njih ohraniti samobitnost, če bomo znali prenesti na mlade rodove tisti narodni ponos, ki je samoumeven drugim narodom in je bil močno zakoreninjen tudi v naših prednikih, sicer bi ne preživeli tako trde narodne zgodovine," je sklenila prof. Požarjeva.

"ARRIVA L'EURO" TUDI V SLOVENŠČINI

Občinski odbor devinsko-na-brežinske občine je po pregledu dokumentacije, ki jo je poslala tržaška prefektura o uvedbi enotne devize v javnih upravah, zahtevala, da informativno brošuro *"Arriva l'Euro"* (Evro prihaja) natisnejo in razmnožijo tudi v slovenščini, glede na to, da sestavljajo prebivalstvo občine tudi pripadniki slovenske jezikovne skupnosti.

PRAZNOVANJE ZAVETNIKA SV. URHA V DOLINI

V soboto, 4. t.m., je bilo v Dolini praznovanje župnijskega in občinskega zavetnika sv. Urha, ki je potekalo tudi v znamenju drugih dveh pomembnih obletnic: 120-letnice domačega društva Valentin Vodnik in 30-letnice Mladinskega krožka. Ravno ti društvi sta dali pobudo za praznovanje v sodelovanju z Zvezo slovenskih kulturnih društev in pod pokroviteljstvom dolinske občinske uprave.

Najprej so se domači župljani zbrali pri slovesni maši, pri kateri sta pela domači cerkveni zbor in zbor SPD Radiše s Koroškega. Po maši

je bil na dolinski Gorici koncert Pihalnega orkestra Breg, ki mu je sledila mednarodna zborovska revija *Brez meja-Senza confini-Ohne Grenzen*. Na reviji so poleg deklisnega in moškega zbora V. Vodnik nastopili še mešani in moški zbor SPD Radiše, MePZ Oton Župančič iz Štandreža in MePZ Silvilae Cantores iz Škednja. V Mladinskem krožku je bila ob tej priložnosti na ogled razstava likovnih del domačih umetnikov in fotografska razstava o nedavnem romanju kipa Fatimske Matere Božje po tržaških slovenskih župnijah.

IZIDI MATUR SLOVENŠKIH VIŠJIH ŠOL NA GORIŠKEM

Do trenutka, ko smo šli v tisk, so na Goriškem objavile izide zrelostnih izpitov vse višje šole razen pedagoškega liceja, kjer bodo izidi znani ta teden in bomo o njih poročali v naslednji številki Novega glasa.

Z veseljem lahko zapišemo, da so se letos naši dijaki na šolah s slovenskim učnim jezikom dobro odrezali, saj so vsi opravili maturo. Tudi neuradna vest s pedagoškega liceja S. Gregorčič, da so tudi tam vsi abiturientje opravili maturo s pozitivnim izidom, nas navdaja s ponosom. Nikdar ne bomo nehali ponavljati, da je slovenska šola temeljnega pomena za obstoj slovenskega naroda v Italiji. Zato vsem maturantom iz srca čestitamo, jim želimo veliko lepih trenutkov na letošnjih počitnicah in tudi to, da bi našli ustrezno zaposlitev ali pa, da bi se znali pravilno odločiti za nadaljnji študij.

Na klasičnem liceju Primož Trubar v Gorici smo dobili edinega odličnjaka. To je Peter Gus, s katerim smo se za naš tednik tudi pogovorili. Sicer pa so na liceju takole opravili mature: Bojana Berič 40/60, Nataša Ferletič 45/60, Marko Jarc 48/60, Marianna

Kosic 58/60, Francesca Kravanja 54/60, Elena Visintin 50/60, Aleš Vodopivec 46/60.

Na poklicnem trgovskem zavodu Ivan Cankar so bili letos izidi takšni: Matjaž Černic 56/60, Susan De Rocco 46/60, Davide Gergolet 42/60, Jezabel Hlede 48/60, Emanuela Juretic 43/60, Fabio Leghisa 56/60, Roberta Lutman 40/60, Marijana Marini 52/60, Barbara Menis 52/60, Manuel Sobani 40/60, Nejka Stecar 50/60, Karin Tommasi 48/60, Roberto Valentincic 44/60.

Na tehničnem zavodu Žiga Zojs so v oddelku za zunanjo trgovino opravili maturo naslednji dijaki: Alex Busan 52/60, Diego Fajt 50/60, Cristian Gorian 44/60, Tanja Humar 54/60, Elizabeta Klede 42/60, Giuliana Pavo 36/60, Carmen Pelizzo 38/60, Erik Peteani 56/60, Erik Planinšček 48/60, Patricija Troncar 42/60 ter Tina Žigon 41/60.

Na TTZ Žiga Zojs-tehnično-industrijski oddelek za informatiko so maturo opravili abiturienti: Peter Bavcon 38/60, Boštjan Bensa 42/60, Alessandro Braione 36/60, Robert Lutman 37/60, Daniel Miklus 49/60, David Mucci 46/60, Sebastjan Rijavec 37/60.

OD GENETIKE DO GLASBE, FILMA IN RAČUNALNIŠKE GRAFIKE

JURIJ PALJK

Edini slovenski dijak, ki je letos na Goriškem prejel odlično na maturi, saj jo je opravil s šestdesetico, je Peter Gus. V naše uredništvo je prišel nasmejan. Kako bi tudi ne bil vesel, saj je šele nekaj dni pred tem opravil prvi pomemben korak v življenju!

Kako je bilo na maturi, si zanjo dosti študiral?

Precej, vsaj zadnje čase. Posebno sem se pripravljaval na slovenščino, bral sem veliko knjig. V šoli mi je šlo dobro, večjih težav nisem nikdar imel. Bil sem nekje klasična osmica, če lahko tako rečem. Priznam pa tudi, da sem si na maturi želel šestdesetice in sem zato zadnja dva meseca veliko študiral. Sedaj je mimo in sem zadovoljen.

So bili v komisiji tudi strogi profesorji?

Ne, pravzaprav ne. Sestavljali so jo profesorji Bruna Cianini, Martina Gergolet, Ivan Černic, Neva Zaghet in Nataša Sirk, notranji član pa je bila prof. Katarina Faganel, ki sem jo imel na liceju.

Katero slovensko nalogo si pisal?

Čeprav sem obiskoval klasični licej, sem bolj nagnjen k znanstvenim predmetom; za znanost sem se odločil tudi v prihodnje in sem zato pisal nalogo o genetiki. Znanstvene vede so me od vedno bolj privlačevale, čeprav sem se zanimal tudi za humanistične vede in jezike. O genetiki sem pisal zato, ker je to veda prihodnosti. V nalogi sem tudi nakazal, kje so človeške meje, saj človek lahko zlorablja genetiko v nečedne namene. Pri pisanju sem skušal osvetliti odnos med znanostjo in človeško etiko. Sem namreč mnenja, da mora etika voditi človekovo delo v znanosti in tudi povsod drugje. Prepričan sem, da današnje izkoriščanje poznavanja genetike lahko prinese veliko dobrega na

zdravstvenem področju in drugod; zloraba genetike pa lahko privede človeka do strašnih stvari. Kaj bi se recimo zgodilo, če bi človeku uspelo napraviti polčloveka, takega, ki bi samo izpolnjeval ukaze drugih?

Kam te bo sedaj vodila študijska pot?

Nobenega dvoma nimam: odšel bom na univerzo v Videm, kjer bom skušal čimprej končati informatiko. Od vedno me zanimata računalništvo in računalniška grafika, s katero se že precej časa ukvarjam. S sošolcem Alešem Vodopivcem, ki se bo tudi vpisal na informatiko, sva naredila s pomočjo računalnika tudi nekaj filmov. Gre za animirane filme, za katere sva prejela tudi nekaj nagrad. Tudi za maturo sem pripravil referat z naslovom *V svetu vizij in prikazni - razvoj računalniške grafike v kinematografiji od leta 1973 do današnjih dni*. Z Alešem delava kratke filme, trajajo po deset minut. Seveda gre za tridimenzionalno grafiko, glasbo za film običajno pišem sam. Vesel sem nagrad na DOSP-u, priznanja v Pordenonu, v Milanu sva prejela na tekmovanju Fotogramma d'Oro 1997 poleg nagrade žirije še pomembno nagrado dijakov. Pred kratkim

sem predstavil omenjeni film na mednarodni *Postaji Topolovo*; odziv je bil dober, zbralo se je tudi veliko ljudi.

Omenil si glasbo. Ali se še misliš ukvarjati z njo?

Seveda se bom še ukvarjal z njo! Že devet let igram violino; pri Slovenskem centru za glasbeno vzgojo E. Komel študiram ta instrument s prof. Jurijem Križničem. Opravil sem osmi letnik, rad bi diplomiral. Sicer pa ne igram samo klasične glasbe, saj imam s prijateljskima Alešem Vodopivcem in Matjažem Klemšetom skupino *Floating points*, s katero igramo pretežno rock glasbo. Nastopamo po barih, pred kratkim smo igrali tudi na zaključku likovne delavnice *Slovenija odprta za umetnost* na Sinjem vrhu, kjer smo bili že drugič. Pred kratkim je skupino zapustil četrti član Aleks Popov, ki je tudi sodeloval pri filmih, škoda.

Sedaj te čakajo počitnice...

Ja, najbrž bom šel v Ženevo, kjer imam sorodnike, ogledal si bom Švico. Rad pa bi šel tudi na Dunaj s prijatelji; če bo šlo vse po sreči, bomo šli z avtostopom. Sicer pa bi rad šel tudi na filmski festival v Benetke...

Kaj si želiš?

"Pošteno povedano: da bi mi šlo tako dobro še naprej, mislim na študij in tudi na življenje. Rad bi čimprej končal univerzo in potem našel zaposlitev na področju računalniške grafike. Seveda tudi glasbe ne mislim opustiti."

Ko mu omenim, da mu želim, da bi nekoč delal pri slovitim *Lukas filmu*, kjer so v samem vrhu svetovne računalniške grafike, ali pa pri *Pixelu* slovitega Steva Jobsa, ki je z Macintoshem dejansko izumil osebne računalnike, se samo zasmije...

POLETNA SREČANJA 98 V ZAVODU SV. DRUŽINE

RAZVEDRILNO POUČNI IZLET V PRIJETNI DRUŽBI

IVA KORŠIČ

Prejšnji petek so se v večernih urah zgnili nad naše mesto temni oblaki in ulila se je ploha. Blagodejen dež je pregnal soparico, ki je vlada la ves teden. Obiskovalci poletnega središča so nekoliko zaskrbljeni legli k počitku. Bali so se, da bo "šel po vodi" napovedani izlet v Beneško Slovenijo. Toda v soboto, 4. julija, se je zlato sonce smehljalo malim izletnikom, njihovim animatorjem (Alex, Uroš, Aleksandra, Martina, Irena in Katja) in nekaterim staršem,

ki so se veselili src zbrali pred zavodom in se z avtobusom odpeljali proti Čedadu, potem ko je Mauro Leban, vodja izleta, vestno preveril prisotnost udeležencev. V mestecu, prepojenem z langobardskimi sledovi se je vedri družini pridružil Riccardo Ruttar, beneški rojak, raziskovalec SLO-RI-ja. Rade volje je sprejel povabilo organizatorjev in med potjo po zelenem pobočju Matajurja starejšim osvežil spomin, mlajšim pa osvetlil pomembnejše zgodovinske dogodke, katerim je bila Be-

nečija priča od Rimljanov prek Langobardov, Benečanov, svetovnih vojn do današnjih dni. Povedal je tudi zanimivo legendo o Atili in izvoru imena Videm. Otroci so ne-kateri bolj raztreseno, drugi pa z zanimanjem poslušali njegovo pripovedovanje, ki je imelo tudi precej grenak priokus, ko je posredoval nekatere podatke o neizbežnem usihanju slovenske prisotnosti v Nadiških dolinah. S časom so se žal vasice precej izpraznile. Ljudje so se odselili in iskali delo izven domačega kraja. K sreči se sedaj nekateri vračajo in obnavljajo hiše, pri tem sicer mnogi premalo upoštevajo preprosti, a okusni estetski čut svojih prednikov.

Omenil pa je tudi svetlo stran, in sicer da lepo uspeva dvojezična šola v Špetru. Seveda se najdejo tudi danes ljudje, ki bi radi zabrisali slovensko prisotnost ob Nadiži.

Ko so se mali "potniki" že nekoliko naveličali razlag in vožnje, se je avtobus ustavil ob koči pod vrhom Matajurja. Razposajeno so skočili iz njega in se pognali v hrib. Na vrhu so se naučili svežega zraku in se ob cervkvi razgledali na vse strani. Matajur je našim otrokom pokazal svojo čudovito floro: temne murke, žametne očnice, živorožnati sleč in druge gorske cvetke. Nato so se spustili po pobočju do avtobusa, ki jih je peljal po kratkem postanku v vasici Matajur - tu so si ogledali ve-

lik kip Srca Jezusovega s slovenskim besedilom in slovenski napis pod staro fresko na neki hiši - v vasico Sv. Ivan u Čele oz. do Landrske jame. Tu se je od njih poslovil gospod Ruttar; pričakala pa jih je zgovorna vodička, ki je povedala nekaj podatkov o jami. Le-ta je bila zatočišče ljudem ob vdoru barbarov, Turkov in sovražnikov nasploh; znana je slovenska legenda o kraljici Vidi. Vanjo so se zatekali puščavniki in v 8. stol. je bilo v njej že krščansko svetišče. Še zmeraj stoji baročni zlati oltar, na katerem darujejo mašo za Božič, na velikonočni ponedeljek in na god sv. Janeza Krstnika. Izredno lepa je tudi kapelica iz 15. stol. - delo stavbarja Andreja iz Loke in njegovega pomočnika Jakoba - s čudovitim križnim rebrovjem in dobro ohranjenimi figuralnimi konsolami.

Izletniki in spremljevalci so se z veliko radovednostjo in s spoštovanjem do matere narave, ki tudi pod zemljo skriva toliko lepote, podali po razsvetljenem hodniku nekakšnih 300 metrov v notranjost jame, ki jo speleologi še zmeraj raziskujejo in v njej odkrivajo nove dvorane, ozke hodnike in obilico vode.

Po kratkem postanku, ki je bil namenjen sladoledu in sprostitvi nemirnih otroških nog ob igri na prostem, so se izletniki, polni lepih občutkov napotili proti domu in se že veselili ponedeljka, ki jim je zopet podaril nekaj razigranih uric v družbi vrstnikov in prijaznih animatorjev na Poletnih srečanjih '98 pri goriških šolskih sestrah.

NAPIS ZA RAZMISLEK

TURIZEM IN PROSTI ČAS

Na fotografiji, ki jo je posnel nabrežinski župnik Bogomil Brecelj, vidimo nabrežinske otroke, ki držijo v rokah zgovoren napis: "Turizem in prosti čas: Zdrujuj in plemeniti nas!" G. Brecelj je znan po

svoji duhovitosti in je enak napis pripravil tudi v italijanskem jeziku. Nema lokdo se bo z njim strinjal, saj kristjani čez poletje mnogokrat "pozabljam" na krščansko življenje.

GLASBENE POBUDE SEGHIZZIJA

Tudi letos prireja goriško Zborovsko združenje C.A. Seghizzi tradicionalne julijske glasbene prireditve. Pobude so - in še bodo - privabile v Gorico kar nekaj zborov z vsega sveta, poleg teh pa še vrsto glasbenih osebnosti in strokovnjakov.

V dneh od 6. do 8. julija je potekal v prostorih goriškega avditorija 29. evropski posvet o glasbeni vzgoji, vzporedno z njim pa 6. delavnica glasbene vzgoje. Letošnja tema posveta je zadevala ritmično razsežnost glasbene govornice z muzikološkega, pedagoškega, psihološkega in didaktičnega vidika.

Osrednja prireditev, za katero gotovo vlada največje pričakovanje, pa je 37. mednarodno tekmovanje zborovskega petja C.A. Seghizzi, ki se je začelo v četrtek, 9. julija, v avditoriju, končalo pa se bo v soboto, 11. t.m. Na prestižnem tekmovanju nastopa 22 zborov, ki predstavljajo dvanajst držav; to so Nemčija, Poljska, Španija, Danska, Grčija, Slovenija (zastopata jo

zboru APZ Tone Tomšič in Ljubljanski madrigalisti), Rusija, Hrvaška, Madžarska, Italija, Filipini, Kolumbija. Poleg glavne kategorije t.i. "Polifonija-projekt/program" je predvidena tudi netekmovalna revija za zbere, ki se predstavijo s poljudnim, neobveznim in sebi najbolj primernim repertoarjem ljudske glasbe, ki vsako leto navduši občinstvo.

V sredo popoldan pa je potekala v prostorih Kulturnega centra Bratuž nova zanimiva prireditev združenja Seghizzi, in sicer prvo evropsko srečanje med skladatelji in izvajalci. Pobuda je bila namenjena predvsem zborovodjem s področja Alpe Jadran, članom zborov iz Furlanije-Juljske krajine in bližnjih dežel. Srečanje želi zbrati skladatelje z zborovodji in pevci amaterskih zborovskih skupin, da bi z ene strani skladatelji spoznali izrazne in tehnične zmožljivosti zborov, z druge strani pa, da bi zbor premagal nezaupanje v sodobnejše glasbene zvrsti.

ŠTEVERJAN '98 OD 3. DO 5. JULIJA

ŠTEVERJANSKI FESTIVAL VEDNO BOLJ ODMEVA

FOTO BUMBACA

Tradicionalni festival domače glasbe Števerjan '98, že osemindvajseti po vrsti, je za nami. Od petka, 3. julija, do nedelje, 5., je stopilo na oder med Borovci devetnajst ansamblov iz Slovenije, ki so s svojim vedrim nastopom razveselili poslušalce in pričarali prijetno poletno vzdušje v lepi družbi.

Tudi letos so festival priredili prizadveni in delavni člani števerjanskega društva Frančišek Borgija Sedej, ki jim gre pohvala za učinkovito organizacijo. Zahvala gre seveda tudi pokroviteljem (to so Briška gorska skupnost, Zveza slovenske katoliške prosvete, ki je izdala zajetno brošuro, RAI postaja Trst A, Kmečka banka, TV Primorka) in raznim predvsem krajevnim podjetjem ter vinogradnikom, brez katerih bi bilo res težko speljati to priljubljeno tridnevno števerjansko prireditev. Povejmo še, da je podjetje Kosič ob 50-letnici obstoja podelilo posebno podporo družinskemu Triu Novina z Otočca ob Krki. Festival je tudi letos nudil poleg vabljenih glasbe in bogatega buffeta pokušno najboljših briških vin in likovno razstavo na Goriškem znanega slikarja, grafika in ilustratorja Hljacinta Jusse, ki živi v Števerjanu. Vse do lani je Jussa kar desetkrat pripravil sceno za oder števerjanskega festivala. Tokrat se je javnosti predstavil s lepim številom slik manjšega formata, na katerih so v vsej svoji lepoti zaživele skrite in pozabljene cerkvice iz slikarju dragih krajev Benečije. Izvirno odsko sceno si je tokrat zamislil Jelko Komjanc s simbolično upodobitvijo trt, harmonike, klarineta in trobente.

V nedeljo popoldan so mnogi kljub oblakom hoteli biti prisotni na vrhuncu festivala; nagradilo jih je sonce, ki je sijalo do večernih ur. Med Borovci je bilo vse živo, saj se je festivala udeležilo res veliko ljudi, da bi prisluhnili enajstim ansambli, ki so prestopili v finale. Med poslušalci je bilo ogromno mladih, pa tudi dosti starejših oseb, ki od vedno rade obiskujejo ta števerjanski praznik. Festival je lepa priložnost, da se ljudje z

Goriškega, s Tržaškega in iz Slovenije v sproščeni vzdušju lahko srečajo v velikem številu. In tudi tokrat je bilo tako. Ob mizah in stoji se se številni obiskovalci pogovarjali, se ob poskočni glasbi zabavali in smejali, saj sta tudi tretji popoldan uspešno povezovala točke festivala simpatična Betka Šuhel in Janez Dolinar, v pričakovanju na nagrajevanje pa so svoje viže igrali znani Slaki.

Pa poglejmo, kdo je bil v nedeljo, 5. julija, nagrajen. Kot najboljši ansambel festivala, ki je prejel tudi trofej društva Sedej, se je uvrstil ansambel Slovenskih pet plus, nagrado občinstva je prejel ansambel Bobri iz Brezovice, nagrado za najboljšo vokalno izvedbo ansambel As iz Zgornjih Gorij, nagrado za najboljšo izvedbo kvinteta ansambel Cvet iz Radeč, nagrado za najboljšo izvedbo tria ansambel Vasovalci iz Semeča, nagrado za najboljšo besedilo Ivica Cvikel za pesem *Mlada*

mama in Vili Bertok za pesem *Števerjanski zvonovi*; nagrado za najboljšega debitanta so podelili ansamblu Goličnik iz Velenja in končno nagrado za najboljšo melodijo Borisu Roškerju za melodijo *Vsem se to zgodi*.

Želeli smo slišati nekaj besed iz ust nekoga, ki je pri festivalu delal. Med glavnimi organizatorji smo tokrat iz-

brali tajnico društva F. B. Sedej Franko Padovan (na mali sliki). Dan po festivalu, ko se sploh še ni odpočila od naporenega konca tedna, smo jo vprašali za oceno letošnje prireditve. Povedala nam je takole: "Festival je lepo uspel, čeprav nam je vreme v petek ponagajalo. Udeležilo se ga je kar veliko ljudi, prva dva večera pa smo jih pričakovali kaj več; verjetno se je kdo ustrašil muhastega vremena. Tudi na zaključnem popoldnevu namreč do zadnjega nismo vedeli, če bo festival zunaj med Borovci ali v Sedejevem domu. Zadovoljni smo tudi z nastopajočimi ansambli, ki so v glavnem ohranili visoko kakovostno raven. Pogrešali smo seveda naše domače glasbene skupine. Vsekakor lahko rečemo, da je organizacija festivala stekla na najboljši način." Kaj je bilo za Franko Padovan na letošnjem festivalu najlepše? "Letos so me zadolžili za sprejem obiskovalcev pri vhodu, zato mi žal ni bilo mogoče sedeti med občinstvom in spremljati potek festivala ter izvajanje glasbenih skupin. Komisija pa mi je povedala, da so bili ansambli zelo dobri. Najbolj zadovoljna pa sem za to, da je vse steklo v redu. Z veseljem ugotavljam, da naš festival vedno bolj »odmeva« blizu in daleč, vedno bolj ga obiskujejo znanci in drugi obiskovalci ter nas tako podpirajo tudi za nadaljnje delo. Hvaležni smo pokroviteljem in tudi sredstvom javnega obveščanja, v katerih je naš festival našel velik odziv." Na koncu pa je želela Franka dodati še to: "Zahvalila bi se rada vsem, ki so prišli na naš festival, še posebno pa tistim, od prvega do zadnjega, ki so kakorkoli pomagali pri uresničitvi tega našega velikega praznika." DD

srečanja z znamenji in vlogo vsakega slovenskega znamenja-kapelice za vaško skupnost. V števerjanskem vestniku je tudi daljši zapis o letošnjem festivalu domače glasbe izpod peresa Franke Padovan. *Zmaga treh slovenskih zborov na 33. italijanskem vsedržavnem tekmovanju* je naslov zapisa Silvine Vogrič, ki govori o tem, kako so letos v mestu Vittorio Veneto pobrali visoka odličja slovenski pevski zbor Hrast iz Doberdoba ter zbor Vesna in Sedej. Marjan Drufovka je napisal tudi članek o uglednosti trte za Števerjan, medtem ko je Valentina Humar prispevala zapis o koncu sezone otroškega zbora. V vestniku je tokrat objavljen odličen intervju z gospo Marijo Karara, ki bo praznovala letos v avgustu 88 let in se še vedno živo spominja svoje težke mladosti in trdega življenja, saj je doživela obe vojni in tudi begunstvo, revščino, ki je pestila Brice pred drugo vojno. Pogovor z gospo Marijo je pripravil Marjan Drufovka. Niko Di Battista je prispeval članek o postavljanju mlaja, Katja Domi pa piše

o števerjanskih dekletih, ki ljubijo nogomet. Polemičen zapis *Človek je človeku volk* odpira vprašanje ozkosti in odprtosti pri nas, v rubriki *Literarni sprehodi* pa je predstavljen tržaški publicist in odlični glasbenik Pavle Merku. Silvana Vogrič je napisala nekaj besed o skladatelju Paolu Pessiniju, Martina Hlede pa objavlja podatke o uspehih števerjanskih dijakov na slovenskih višjih šolah.

Števerjanski vestnik zaključuje podatki o vaškem demografskem gibanju prebivalstva, saj vestnik objavlja podatke o rojstvih, smrtih, vaških porokah; tu so še darovi in obvezna križanka, ki vaško glasilo zaključuje.

Z veseljem ugotavljam, da je glasilo društva Sedej iz leta v leto lepše in boljše, vseeno pa uredništvu zares dobronamerno svetujemo, naj pri prihodnjih izdajah le malo bolj skrbi na sicer dober slovenski jezik. Tehnične tiskarske napake in včasih grobi slovnični spodrsiljaji bralca sicer dobrega vaškega glasila namreč zelo motijo. JUP

OBVESTILA

POLETNI URNIK sedeža SSO v Gorici: od 15.6. do 4.9.1998 je sedež v Gorici odprto od 9. do 12. ure. Od 17. do 21. avgusta pa bo zaprt zaradi dopusta.

DAROVİ

ZA CERKEV v Gabrjah: bratje in sestre Florenin v spomin na Pavlo 130.000; Vesna in Albert ob krstu hčerke Nikite 100.000 lir.

ZA MePZ Rupa-Peč: Lidija in Franc ob zlati poroki 150.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi: Lidija in Franc ob zlati poroki 150.000 lir.

ZA NOVOMAŠNIKA p. Petra Vrabca: N.N. iz Štandreža 100.000 lir.

ZA MISIJON p. Kosa: Tatjana Levstik v spomin na teto Valerijo 100.000 lir.

ZA MISIJONARJE: N.N. 100.000 lir.

ZA NG: N.N. 110.000 lir.

Ob rojstvu male
VICTORIE
čestitajo
Alenki in Giuliju
starši
in prijatelji.

V PETEK KONCERT
NA ŠKOFIJI

Na nadškofijskem dvorcu v Gorici bo jutri, **10. t.m., ob 21. uri** koncert, ki ga prireja SCGV Emil Komel v sodelovanju z goriškim nadškofom Bommarcom; slednji je za to priložnost dovolil uporabo prelepega dvorišča nadškofije. Naslov koncertu je *Romantični šopek*, na njem pa bodo izvajali dela Schuberta, Schumann, Chopina, Beriota, Sattnerja, Vilharja, De Beriota, Duparca in Reineckeja. Nastopili bodo gojenci in profesorji šole Komel David Trebižan, Matija Faganel, Miona Babič, Martin Srebrnič, Peter Gus, Valentina Pavio, Alessandro Sluga, Aleksander Ipavec, Fabio Devetak in gosta iz Argentine Luka Debevec-Mayer in Christian Usciatti. Gre za prvovrsten koncert, na katerem bodo glasbeniki skušali pričarati glasbo romantične v okolju, ki je kot nalašč narajeno za take pobude.

V NEDELJO SLAVJE V
OGLEJU

11. in 12. t.m. bo v Ogleju ob prazniku svetih Mohorja in Fortunata srečanje predstavnikov iz več kot sto škofij Italije, Srednje in Vzhodne Evrope. Srečanje prireja nadškofija in spada v okvir priprav na jubilejno leto 2000. Prav o pripravah na to leto bodo govorili v Ogleju. Posvet se bo začel že v soboto, ko bodo govorili o odnosih med oglejsko Cerkvijo in Rimom v preteklosti in sedanjosti. Zvečer bo v baziliki ob 20.30 koncert starih oglejskih glasb, izvajali bodo pevci *Collegium musica antiqua* iz Milana. V nedeljo, 12. t.m., pa si bodo predstavniki škofij ogledali Čedad, Concordio in Gradež. Ob 19. uri bo v baziliki maša, ki jo bo daroval kardinal Achille Silvestri, somaševali pa bodo vsi škofje iz naše dežele.

ČESTITKE

Veselimo se z Bogdanom in Margaret ob srečnem dogodku - rojstvu male Petre Cecilije. Vse najboljše mladi družinici želijo nonota Remigij in Milka ter brat Igor.

Ob rojstvu Petre Cecilije Ciglič čestita mami Margaret in očku Bogdanu župnijsko občestvo iz Števerjana.

Petra je "pokukala" v družino Margaret in Bogdana. Veselju presrečnih staršev se pridružujejo najbližji prijatelji.

Uredništvo našega lista se veseli s števerjansko družino Ciglič, ki je vase sprejela prvo hčer Petro.

Ob rojstvu hčerke Victorie iskreno čestita Alenki Vrtovec in možu Giuliju ter srečnim sorodnikom uredništvo našega tednika.

Prijatelju in sodelavcu Andreju Malničju in ženi Treni se je pridružila mala Ana. Iskrene čestitke staršem, Ani pa veselje v življenje! Uredništvo Novega glasa

MePZ Hrast čestita svojim članom za uspešno opravljene šolske oz. glasbene izpite in jim privoščijo veliko sončnih žarkov na zasluženih počitnicah.

Nezamenljivi sodelavec fotograf Pierluigi Bumbaca se je poročil. Njemu in ženi Danieli želi naše uredništvo veselje v skupnem življenju.

SREČANJE OBMEJNIIH
VERNIKOV IZ
PODTURNNA IN
ŠEMPETRA

Na praznik svetih apostolov Petra in Pavla so verniki iz župnije Sv. Roka (Podturna) v Gorici gostovali v župni cerkvi v bližnjem Šempetru. Mašo so darovali župnik sv. Roka Ruggero Dipiazza (ki je iste dni obhajal 40-letnico mašništva), župnik iz Šempetra Joško Pegan ter biseromašnik Dušan Bratina. Na koro sta pela zbora iz Šempetra in od Sv. Roka, orglal pa je prof. Hubert Bergant. Pobuda je hvalevredna, saj sta bila Šempeter in Podturn vedno tesno povezana, dokler ju ni ločila meja. Kako je lepo, da se obujajo stare prijateljske vezi! Še bolj se bodo utrdile, ko bodo 16. avgusta Šempetrci vrnili obisk Goričanom ob godu sv. Roka. Lepo je tudi, da si posamezne goriške četrti prizadevajo za stike s krajevnimi skupnostmi na oni strani meje.

ŠE EN JUBILANT

V Gorici je obhajal zlato mašo g. Fulvio Demartini. Posvečen je bil skupaj z g. Princičem. Jubilant je župnik v cerkvi Marije Kraljice na solkanski cesti. Verniki so mu pripravili zelo prisrčno slavlje.

ŠE O IZVOLJENIH
V RAJONSKE SVETE

Objavljamo seznam izvoljenih predstavnikov SSK (na listi Oljke) v rajonske svete mesta Gorica:

CENTER: Bernard Špacapan
PEVMA-OSLAVJE-ŠTMAVER: Silvan Primožič, Lovrenc Persoglia, Silvan Bensa

SVETA GORA / PLACUTA: Marko Bukovec, Mara Černic

ŠTANDREŽ: Marjan Breščak, Dimitri Braini, Miroslava Braini, Marko Zavadlav

PODGORA: Milan Jarc, Walter Bandelli.

SREČANJA Z ETNIČNO GLASBO

FOLKEST '98 TUDI V NADIŠKIH DOLINAH

ERIKA JAZBAR

Med številnimi prireditvami, ki bogatijo kulturno polejte v videmski pokrajini, bomo tokrat spregovorili o glasbeni ustvarjalnosti, ki kraljuje s svojo etnično specifičnostjo že od začetka meseca julija.

Folkest je namreč manifestacija, ki se je začela 1. julija v sugestivni opatiji v Rožacu in bo na programu s svojimi številnimi in zanimivimi koncerti do 26. julija. Gre za najpomembnejše glasbeno srečanje etničnih skupin v Italiji. Letos praznuje svojo dvajseto izvedbo.

Naša dežela, v kateri se prepletajo različne kulture, jeziki in narodnosti, ostaja oz. postaja idealno prizorišče za srečanje, kakršno je Folkest.

Glavna pobudnika koncertnih večerov Edit iz Spilimberga in kulturno združenje Folkgiornale vabita ljubitelje etnične glasbe na trge Furlanije Julijske krajine, Istre in Koroške (14. julija na gradu Landskron pri Beljaku nastop

skupine Musicalia in irskega ansambla Oige), kjer bodo nastopile skupine iz Evrope, Afrike in Amerike in predstavile svet, ki ostaja v svojih primarnih vzgibih zelo podoben.

Tudi pri letošnji izvedbi sodelujejo prvovrstni protagonisti in skupine, med Italijani naj omenimo Fiorello Mannoia, Fabrizia de Andreja in Angela Branduardija, nastopili pa bodo tudi Tarika, David Crosby in številni drugi.

Ljubitelji glasbene ustvarjalnosti in prepletanj pa so vneto pričakovali nedeljski koncert v Vidmu v prvi izvedbi z naslovom *Latin Crossing*, ki so ga oblikovali trije zelo poznani profesionalci oz. "legende" (Steve Winwood, Tito Puente, Arturo Sandoval). Koncert je ugodil pričakovanjem publike in ga bodo v prihodnjih tednih ponovili v Rimu, na festivalu Umbria Jazz in nastolnem trgu v Milanu.

O letošnjem Folkestu pa pišemo še, ker so organizatorji tudi letos poskrbeli, da

se glasbena manifestacija vrne v slovenske kraje zaradi velikega uspeha, ki ga je lani žela v beneških dolinah.

Slovenska Benečija bo zastopana 10. julija, ko bo na trgu v Ščigli (Podbonesec) nastopala madžarska skupina Vizonto, v Lazah bo 15. julija v cerkvi sv. Antona koncert skupine Muzika pod Tuman, 16. julija pa bomo na trgu v Klenjem (Speter) lahko prisluhnili italijanski skupini iz Campanije Musicalia.

Povejmo še, da bo rezijanska skupina Val Resia s oblikovala koncert v Spilimbergu na stolnem trgu 25. julija. Istega dne pa bo na sporedu zelo zanimiva produkcija letošnjega Folkesta: na večeru z naslovom *Sulle orme dei Patriarchi* bo Angelo Branduardi interpretiral glasbo furlanskega skladatelja iz 16. stoletja Giorgia Maineira. Naslednji večer se bo prireditev zaključila v istem kraju s koncertom priljubljene italske kantavtorja Fabrizia de Andreja. O programu in protagonistih Folkesta lahko preberete tudi na strani www.folkest.com v Internetu.

POSTAJA
TOPOLOVO V
POLNEM TEKU

Ta izredna zamisel, ki je z leti zrasla v prijetno in uveljavljeno stvarnost, nam na nevsakdanji način daje vpogled v tiste izraze sodobne umetnosti, ki se jih zavedamo, a jih ne poznamo dovolj. O izvorni prireditvi bomo seveda še pisali, saj se bo zaključila šele 19. t.m. Tokrat le nekaj nasvetov, kdaj in zakaj v Topolovo.

Od petka do nedelje bodo na sporedu v popoldanskem in večernem urah: srečanja s pozicijo *Glasovi iz čakalnice* (10. t.m.); diaprojekcija fotografa Gualtiera Stoffelle o plesnem festivalu iz Rovereta, interaktivne *Songlines* Alessandra Fogarja, *Hommage Camille Claudel* videmske umetnice Gioie Danielis, video *Dihati oko Paola Comuzzija*, video *Duale B Elisabethe Ceron* in predstava *Odprti mi skrivališče* po neobjavljenem besedilu Alde Merini v izvedbi Wande Moretti in njene skupine (11. t.m.). V nedeljo, 12. t.m., bo še bolj živahno. Popoldne bo med drugim prikaz videa *Okrog sveta v 200 metrih Goričana Sergia Scabarja*.

SLOVENIJA
SLOVENSKA
AMBASADORJA
ZNANOSTI TUDI
DVA PRIMORCA

Dr. Milico Kacin Wohinz je v četrtek, 2. t.m., v Narodni galeriji v Ljubljani ministrstvo za znanost in tehnologijo republike Slovenije imenovalo za ambasadorja republike Slovenije v znanosti. Dr. Andrej Kranjc pa je prejel priznanje za raziskovalne dosežke, s katerimi se utrjuje in razvija identiteta Slovencev in Slovenije.

Skupno štiri priznanja (poleg dr. Kacin Wohinz in dr. Kranjca sta priznanji prejela še prof. dr. Berti Jereb in akademik prof. dr. Jože Pogačnik) je podelil slovenski minister za znanost in tehnologijo dr. Lojze Marinček, slavnostni govornik pa je bil prof. dr. France Bernik.

V obrazložitvi priznanja *Ambasadorja republike Slovenije v znanosti* dr. Milici Kacin Wohinz (na sliki) je zapisano, da je nagrado prejela za svoje raziskovalne dosežke. Dr. Kacin Wohinz je v Sloveniji vodilna raziskovalka zgodovine primorskih Slovencev v italijanski državi. Tri desetletja zbira gradivo v italijanskih centralnih arhivih, ki so osnovni vir za njene temeljne raziskave. Objavila je več kot 280 del. Okoli 30 znanstvenih člankov in štiri poglavja svoje knjige *Prvi anti-fašizem v Evropi 1925-1935* je objavila v italijanskih in hrvaških strokovnih revijah. Od leta 1993 je soprorednica mešane slovensko-italijanske kulturno-zgodovinske komisije, ki sta jo imenovali slovenska in italijanska vlada, da bi avtonomno in neodvisno od političnih razmerij celovito raziskala in proučila zgodovino odnosov med obema narodoma, kar bi bilo podlaga za pogovore in pogajanja med državama. Sestavljen je prvi osnutek sintezne zgodovine odnosov med državama od leta 1880 do leta 1956: to je prvi primer skupnega besedila in najmanjši skupni imenovalec dveh različnih, tudi nasprotujočih si interpretacij. Dr. Kacin Wohinz je organizatorica dela na slovenski strani in v ta namen vodi raziskovalni projekt *Slovensko-italijanski odnosi v sodobni zgodovini*. Sodeluje tudi s podobno hrvaško-italijansko komisijo ter z italijanskimi znanstvenimi institucijami in arhivi v Trstu, Vidmu, Milanu, Turinu in Rimu. S posameznimi zgodovinarji izmenjuje arhivsko gradivo, publikacije in informacije. Posebej je pomembna njena strokovna pomoč Slovincem v Italiji in italijanski manjšini v Istri. Od leta 1964 je članica turinskega študijskega centra Piero Gobetti. Z refe-

FOTO BUMBACA

rati, s predavanji in predstavami knjig je nastopala zlasti v Italiji pa tudi na Hrvaškem in v drugih državah. Soorganizirala je več mednarodnih znanstvenih sestankov. Študentom univerz v Trstu in Benetkah ter drugim raziskovalcem je bila mentorica, svetovalka in recenzentka del. Delovanje dr. Kacin Wohinz v mednarodnih krogih je izjemno pomembno, saj posreduje znanje o preteklosti narodnostno mešanega območja, zaznamovane s konflikti, ki še vedno vplivajo na sosedske odnose.

Priznanje za raziskovalne dosežke, s katerimi se utrjuje in razvija identiteta Slovencev in Slovenije, pa je prejel dr. Andrej Kranjc, krasoslovec in speleolog, znanstveni svetnik in izredni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Od leta 1966 je sodelavec Inštituta za raziskovanje krasa Znanstveno-raziskovalnega centra SAZU, v letih 1987 do 1995 je bil tudi njegov predstojnik. Na filozofski fakulteti ljubljanske univerze je profesor na smeri *Geografija krasa*. Izjemno uspešno mednarodno delovanje dr. Kranjca je prispevalo k poglobljanju razvoja slovenskega krasoslovja in njegovemu uveljavljanju v svetu ter utrjevanju Inštituta kot enega od središč svetovnega krasoslovja. Dr. Kranjc širi krasoslovno znanje na predavanjih in mednarodnih znanstvenih srečanjih, hkrati je tudi urednik in soavtor knjige *Slovene Classical Karst* (Slovenski klasični Kras), ki je izšla na pobudo UNESCO, ter mednarodno uveljavljene Krasoslovnega zbornika (*Acta carsologica*). Je tudi temeljni Mednarodne krasoslovnice šole *Klasični kras*. Za zasluge na znanstvenem področju mu je francoska vlada podelila odlikovanje *Les palmes academiques*. To je bila nagrada za 20-letno sodelovanje med slovenskimi in francoskimi krasoslovci, ki ga je dr. Kranjc začel in tudi usmerjal.

ED

EVROPA NARODOV (26)

VIDA VALENCIČ

SEVERNA FRIZIJA:
OTOŠKA POSEBNOST
V NEMČIJI

V prejšnjih vrsticah ste lahko imeli vpogled na organiziranost in rožnate izgled, ki se kažejo tako imenovanim zahodnim Frizijcem, ki živijo na severu Nizozemske. Frizijska manjšina pa je prisotna tudi v Nemčiji, kjer zadobi naziv "severno-frizijska". Nemški Frizijci živijo na skrajnem severu Nemčije, v *Landu Schleswig-Holstein*, predvsem pa na otokih ob obali, kamor se vsako poletje vsuje plaz znanih in bogatih nemških osebnosti (veliko jih pripada politični in ekonomski eliti v državi), ki imajo na teh prelepih otokih svoje počitniške hišice. Severni Frizijci se v mnogocem razlikujejo od svojih bližnjih bratov na nizozemskih tleh. Jezik, ki ga govorijo, ni enak, predvsem pa se je ta manjšinska skupnost v stoletjih izoblikovala na povsem različnem načinu. Frizijci so v Nemčiji živeli na dokaj razpršenem ozemlju; otoška stvarnost predstavlja pač veliko mero izoliranosti, pa ne samo to; tukajšnje frizijsko prebivalstvo je razpršeno na več otokov, vsakega izmed katerih označuje lastno frizijsko narečje. Ta vsestranska razpršenost je za Frizijce v Nemčiji pomenila, in še vedno pomeni, nekomuniciranje med sabo v neki standardni frizijski jezikovni obliki. Frizijci iz različnih nemških otokov in obalnega pasu se med sabo pogovarjajo v ... nemščini. Povsem logično je, da je posledica te nepovezanosti pomanjkanje neke skupne manjšinske identitete. Severni Frizijci na svoji koži zelo

močno občutijo vpliv nemškega sveta, predvsem v zadnjih desetletjih, ko je praktično edina ekonomska gonilna sila turizem. V preteklosti je bilo na tisoče severnih Frizijcev primoranih zapustiti rodno zemljo in se izseliti v Ameriko; veliko jih je tudi delalo na nizozemskih ribiških ladjah, ki so se odpravljale na odprto morje, da bi lovile kite in tjujne. Danes so vse te ekonomske dejavnosti postopoma izumrle; nemški *Land Schleswig-Holstein* je v 50. letih izpeljal izboljševalni plan, po zaslugi katerega so iztrgali morje nekaj zemlje, zgradili nasipe ipd. Ni hče pa ni začel kake ekonomske ali industrijske dejavnosti na tem severnem področju, predvsem na otokih, da bi dal tukajšnjemu prebivalstvu konkretne možnosti, da si tu ustvari življenje. Frizijci so postopoma izgubljali svojo kulturo in svojo povezanost predvsem zaradi dveh razlogov: tako ljubljeno morje je zanje večkrat pomenilo tudi usodnost, saj je pogoltnilo prenekateri naseljeni košček zemlje; drugi razlog pa je "človeške narave": emigracija. Danes je gonilni motor celotnega področja turizem, ki predstavlja za severne Frizijce razkošno vrtnico. Ta vrtnica je vedno lepša, saj se je turistična dejavnost v zadnjih desetletjih razcvetela z neverjetno hitrostjo (od leta 1970 do 1990 je bil porastek skoraj 150%). Obenem pa je turizem tudi trn v steblo frizijskega sveta. S sabo namreč pripelje nemško veličino, tako da frizijska identiteta postopoma izgublja na pomen. V nevarnosti pa je tudi ekološko ravnovesje te poseb-

ne pokrajine, ki je bila zaradi svoje specifičnosti vključena v nacionalni park.

V stoletjih so se na tem severno-nemškem pasu mešale kar tri narodnostne skupnosti: frizijska, nemška in danska. Danska je namreč geografsko zelo blizu, tako da je to ozemlje tudi naseljen teritorij danske manjšine v nemški državi. In po zaslugi danske manjšine je bilo Frizijcem priznanih nekaj osnovnih pravic (tudi če Frizijci v Nemčiji še vedno nimajo nobenega uradnega statusa v državi). Ustava *Land Schleswig-Holstein* npr. uvršča med svoje naloge tudi obrambo pravic "danske narodnostne manjšine ter frizijske skupnosti". Danes se frizijskega jezika uči le kakih 1000 otrok in to povsem prostovoljno, saj je frizijsčina uvrščena kot prostovoljni popoldanski predmet v šolah. Šolski sistem je na teh tleh prebrodil marsikatero obdobje. V Severni Friziji že od 19. stoletja dalje poučujejo izključno v nemščini (izjema so danes šole, ki pripadajo danski manjšini), nikakor pa ne v frizijsčini. Najhuje se je Frizijcem godilo pod nacizmom, ko je bil jezik skoraj povsem ukinjen. Pokrajinska vlada je leta 1947 zopet dovolila njegovo poučevanje, vendar omejeno le na dve ali tri učne ure prostovoljnega pouka. Danska manjšina, ki je prisotna v Severni Friziji, je veliko bolj odprta. Skoraj vse danske šole vključujejo tudi poučevanje frizijsčine v svoj program. Frizijci v Nemčiji lahko poleg tega računajo ne samo na finančno podporo z nemškega Kiela in krajevnih občinskih uprav, pač pa tudi od danske države. Njihove dejavnosti pa se žal omejujejo le na vzdrževanje frizijske kulturne zakladnice v

"muzejskem smislu": ohranjanje muzejev in zgodovinskih lokacij ter folklorna dejavnost. Severna Frizija gre v smer postopnega izgubljanja svoje posebne kulture, svojega jezika. Ohranjajo se le tradicije, kot so npr. kresovi na predvečer praznika sv. Petra, 22. februarja, ter raznorazna tekmovanja v jahanju. Kanček pozitivnosti pa vliva poseben frizijski "fenomen"; obstoj t.i. "jezikovnih botrov". Slednji so starejši Frizijci, ki tekoče obvladajo jezik in prostovoljno pomagajo pri učenju frizijsčine posameznim učencem v šolah. Večkrat se med mladim šolarčkom/šolarico in "jezikovnim botrom" stke prav poseben odnos, ki že sam po sebi predstavlja tudi dodatno motivacijo pri spoznavanju frizijske kulture. Velika večina šolske mladine namreč nima več možnosti, da bi doma slišala frizijsko besedo, tako da so ti posebni botri, poleg učitelja seveda, edini posredniki frizijske kulture. Želja po spoznavanju frizijsčine in frizijske kulture pa še vedno hli v prebivalstvu in se izraža predvsem v široki ponudbi večernih jezikovnih tečajev za odrasle, v organizaciji nemške ljudske univerze *Volkshochschule*.

Kaj pa povezava med nemškim in nizozemskim delom frizijskega sveta? V resnici so odnosi zelo šibki. Takoj po vojni so se Zahodni Frizijci (na Nizozemskem) v veliki meri izogibali takih vezi, ker je bil del Severnih Frizijcev v Nemčiji osumljen povezave z nacional-socializmom. Danes je vse to mimo, posledice pa so ostale. Povezave potekajo večinoma le na institucionalni ravni, ne pa v obliki kakih spontanosti povezav med prebivalstvom obeh krajev. Razlika je zelo preprosta: Frizijci na Nizozemskem so ohranili svojo etnično zavest, medtem ko so se Frizijci v Nemčiji (seveda zaradi različnih geografskih, predvsem pa zgodovinskih razmer) vedno bolj navzeli nemške kulture.

DALJE

USTAVNO SODIŠČE UŽIVA UGLED IN ZAUPANJE

PREDSEDNIK DRŽAVE IZBRAL KANDIDATE ZA NOVE USTAVNE SODNIKE

MARJAN DROBEŽ

Državni zbor bo po poletnem premoru imenoval pet novih članov ustavnega sodišča. V Sloveniji, kjer je pravni sistem še pomanjkljiv oziroma poln raznih vrzeli, se mora ustavno sodišče soočiti tudi z navidezno drobnimi zadevami in kršitvami predpisov, ki bi jih sicer morali reševati in o njih razsojati bodisi upravni organi na raznih ravneh ali pa redna sodišča. Ustavno sodišče je doslej svojo vlogo uspešno izvajalo, zaradi česar uživa v javnosti ugled, zaupanje in spoštovanje.

Volitve ustavnih sodnikov so zmeraj dogodek, ki ima tudi politične razsežnosti. Zaradi tega stranke namenajo predlogom za omenjeno funkcijo posebno skrb. Za imenovanje petih novih sodnikov, ki bodo svojo nalogo prevzeli oktobra oziroma novembra, so politične stranke poglavaru države poslale šestnajst predlogov. Milan Kučan je med predlaganimi izbral pet kandidatov, za prav toliko izpraznjenih mest v ustavnem sodišču. Pri izboru je upošteval sedem meril, pri čemer je - tako je zatrdil na tiskovni konferenci - upošteval predvsem strokovnost kandidatov.

Ustavno sodišče je predvsem varuh ustavnosti in zakonitosti; odločitve tega so dokončne, razen pri vprašanih človekovih pravic, pri katerih je zadnja stopnja njihovega varovanja evropsko so-

dišče za človekove pravice. "Zato je potrebna avtoriteta, verodostojnost in zaupanje v ustavno sodišče, še posebej v mladi državi, ki mora varovati človekove pravice, razvijati in varovati državotvornost, razvijati in uveljavljati pravno državo, svoj pravni red, nadomeščati pravni red nekdanje jugoslovanske države, prilagajati in sprejemati pravni red EU in pravno kulturo," je razmišljal slovenski predsednik na srečanju s predstavniki sredstev javnega obveščanja, namenjenem obrazložitvi predlogov za nove sodnike.

Kandidati za nove ustavne sodnike so: dr. Janez Čebulj, sekretar ustavnega sodišča, sicer tudi član katedre za upravnopravne znanosti na pravni fakulteti v Ljubljani; dr. Zvonko Fišer, domačin iz Nove Gorice, vrhovni državni tožilec na državnem to-

žilstvu, strokovnjak na področju kazenskega prava; Alojz Janko, direktor vladne službe za zakonodajo, strokovnjak s tridesetletnimi izkušnjami na področju pravnega sistema; Janez Metelko, vrhovni sodnik, strokovnjak na področju civilnega prava; Milojka Modrijan, vrhovna sodnica z bogatimi izkušnjami na vseh področjih prava.

Pričakujejo, da izvolitev novih ustavnih sodnikov ne bo potekala brez težav ali zapletov. Po zakonu bo za izvolitev potrebna navadna večina glasov, toda Slovenska ljudska stranka se zavzema, da bi spremenili zakon in v njem določili dvetretjinsko večino glasov. Predlog novega zakona je SLS že predložila v parlamentarni postopek.

Večina drugih strank se o predlogih za nove ustavne sodnike še ni izrekla. Le vodja poslanske skupine Združene liste socialnih demokratov Miran Potrč je bil kritičen do Kučanovega izbora. Izrazil je presenečenje, da med kandidati za nove ustavne sodnike ni uvrstil tudi dr. Cirila Ribičiča, poslanca ZLSD in profesorja ustavnega prava na pravni fakulteti v Ljubljani.

V Ilirski Bistrici je bil v soboto, 4. julija, občni zbor društva za negovanje tradicij protifašistične in narodnoobrambne organizacije TIGR. Udeležba - društvo ima okrog 210 članov - je bila visoka, razprava udeležencev pa obsežna in zavzeta. Predvsem so se zavzemali za nadaljevanje seznanjanja javnosti, zlasti mladine v šolah, s poslanstvom in deležem TIGR-a v obdobju fašizma na Primorskem. O tem naj bi učencem in dijakom šol pripovedovali ne samo v Sloveniji, ampak tudi v slovenskih šolah v Italiji ter na Koroškem, kjer so tigrovci tudi delovali.

Podpredsednik društva Karel Kocjančič je bil v svojem poročilu tudi kritičen, ko je dejal, da je organizacija TIGR v Sloveniji zdaj sicer priznana in upoštevana, toda zahteve njenih nekdanjih članov in tudi delov primorske oz. slovenske javnosti še niso izpolnjene. Gre predvsem za zahtevo po priznanju dogodka, da je 13. maja leta 1941 na Mali gori pri Ribnici na Dolenjskem potekal prvi oboroženi spopad v Sloveniji med skupino tigrovcev (ti so prišli iz Primorske) in fašističnimi okupatorji. V omenjeni skupini je bil tudi voditelj vojaškega krila TIGR-a Danilo Zelen, ki je v spopadu padel. "Ta spopad bi morali šteti za prelomni dogodek v novejši zgodovini Slovencev. Upoštevač hotenja in želje vseh Primorcev, naj zadobi ta dan trajen spomin v slovenski zavesti, postane naj praznik domoljubja ali primorskega odpornišva oziroma dan upora proti fašizmu", je v svojem poročilu poudaril Karel Kocjančič.

OBČNI ZBOR DRUŠTVA ZA NEGOVANJE SPOMINA NA ORGANIZACIJO TIGR

SPOZNAVANJE DELOVANJA IN DEDIŠČINE ORGANIZACIJE TIGR

Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR bo letos postavilo spominska obeležja znanim tigrovcem: Layu Črnelju v Ljubljani, Janezu Črnaču v Prestranku in Ivanu Rudolfu v Podnanosu na Vipavskem. V Bovcu bodo odkrili spomenik tamkajšnji organizaciji TIGR. Prizadevajo si, da bi na Opčinah tudi s pomočjo Slovenije uredili območje, kjer so bili ustreljeni protifašisti, obsojeni na II. tržaškem procesu. "Ta prostor je zdaj sramota za slovensko državo in bi ga morali preurediti v spominski park," je opozoril Karel Kocjančič.

Na občnem zboru so razvili prapor društva ter podelili razna odličja in priznanja. Zlati častni znak TIGR-a je prejel Andrej Jelačin, gledališki igralec in kulturni delavec iz Senožeč, spominsko plaketo pa so prejeli zgodovinar Branko Marušič, dr. Tatjana Rejec-Srebot (vdova po tigrovskem voditelju Albertu Rejcu), in pisatelj Saša Vuga. Častna člana TIGR-a sta postala Vojko Žnidaršič iz Ilirske Bistrice in Andrej Kavc iz Čezsoče pri Bovcu. Pohvalo so izrekli Krajevni skupnosti Senožeče, in sicer za njen delež pri organiziranju spominske slovesnosti v čast tigrovkega voditelja Danila Zelena.

Nadalje so na občnem zboru podelili zahvalne listine svojim desetih padlim ali umrlim tigrovcem. Tako zahvalo je dobila tudi Bogdana Rudolf, vdova po tigrovskem voditelju Ivanu Rudolfu. Za priznanje se je v imenu svojcev iz treh generacij družine Rudolf, ki so se vsi udeležili slovesnosti, zahvalil Saša Rudolf. Ob tem je dejal, "da je bilo ime prof. Ivana Rudolfa dolgo zamolčevano, tako kot je bila zamolčevana tudi organizacija TIGR".

Na občnem zboru je predstavnik fakultete za arhitekturo ljubljanske univerze udeležence seznanil s pripravami na gradnjo osrednjega spomenika upora primorskih Slovencev in spomenika rodoljubni organizaciji TIGR na griču Veliko Cirje v občini Miren-Kostanjevica. Temeljni kamen zanj bodo vzdali še letos. Za novega predsednika društva za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR je bil izvoljen Svito Vižintin iz Nove Gorice. V svojem nagovoru ob izvolitvi je dejal, "da so bili Primorci zmeraj enotni v svojih temeljnih usmeritvah in odločitvah, in zato ostro zavračajo poskuse razdora v politiki in na drugih področjih, ki se kažejo v Sloveniji".

M.

SLOVENEČ ČLAN SVETOVNE ORGA- NIZACIJE MNENJ- SKIH VODITELJEV

Predsednik uprave Nove ljubljanske banke Marko Voljč je bil imenovan za člana organizacije, ki združuje najbolj vplivne mnenjske voditelje na svetu in jo neformalno imenujejo kot "vlado svetovnega kapitalizma". Gre za združenje približno 350 zelo uglednih osebnosti iz ZDA, Evrope in Japonske, ki oblikujejo svetovno javno mnenje. Ustanovitev skupine je pred 25 leti spodbudil David Rockefeller, ameriški politik in mecen, zelo močan intelektualni naboj pa je skupini dal Henry Kissinger, kasnejši ameriški državni sekretar za zunanje zadeve.

Člani skupine so tudi osebnosti, ki so se zavemale za priznanje samostojne slovenske države, za reševanje sporov v BiH, na Hrvaškem in v Kosovu. Med njimi so Richard Holbrook, Sadako Ogata, David Owen in Thordvald Stoltenberg. O pomembnosti organizacije priča tudi dejstvo, da je njen član Bill Clinton; ta pa je moral zaradi funkcije predsednika ZDA članstvo začasnno "zamrzniti". (M.)

PREPOVED UVOZA BLAGA IZ SLOVE- NIJE ŠE VELJA

Jugoslovanska vlada, ki je proti koncu junija prepovedala uvoz blaga iz Slovenije, vztraja pri tem ukrepu. Domnevno ga je uvedla iz protesta zoper izjave nekaterih slovenskih politikov o Kosovu. Vendar o razlogih takšne vrste gospodarske blokade, kakršne so

sicer občasno uvajali tudi v prejšnjih letih, ni nobenih uradnih pojasnil oz. izjav. Tudi Gospodarska zbornica Slovenije ne more dobiti stika z Gospodarsko zbornico Jugoslavije, čeprav sta obe zbornici še nedavno poudarjali, da se zavzemata za nemotene trgovinske in gospodarske stike ter blagovne izmenjave med državama. O tem so razpravljali pred dobrim mesecem tudi na posvetovanju o pospeševanju trgovinskih izmenjav v Novi Gorici. Obnovitev gospodarskih stikov je odvisna predvsem od vzpostavitve diplomatskih odnosov med Slovenijo in Zvezno republiko Jugoslavijo, za začetek morda le na konzularni ravni. Toda to se očitno še ne bo kmalu zgodilo. (M.)

OBVESTILO

CVETOČA BRDA v Šmartnem. V soboto, 11. julija, po 21. uri vabijo občina Brda, krajevna skupnost Šmartno in Kinoateljstvo Gorica v Šmartno, kjer bo na "dolanjem plac" prikaz Cvetočih Brd, "video zapisa nekega pomladnega dne v Brdih". Pomladansko podobo Brd je posnel goriški Kinoateljstvo Slovenski program delnega sedeža RAI za Furlanijo-Julijsko krajino: scenarij in režija Nadje Velušček, kamera Radovana Čoka, glasbena kulisa briškega umetnika Zlatka Kaučiča. Prireditelji večera pravijo: "Res je, da so češnje že zdavnaj odcvetele ..., pa vendar za spomine ni nikoli prepozno."

OB 50-LETNICI CERKLJANSKE TRAGEDIJE (3)

ERZILIJA PIRIH

Takoj ko smo zvedeli, kam približno so odpeljali jetnike, smo zbrali nekaj hrane in tople obleke in to sva s sestro Marico odnesli za njimi. Šli sva na Cerkljanski Vrh in se oglasili na samotni kmetiji pri Kacinu. Vprašali sva gospodarja, če kaj ve, kje so jetniki. Odgovoril je: "Bojim se, da so nekje zunaj." Prosil sva ga, naj jim odda, kar sva prinesli in hitro odšli, kajti hiša je bila polna partizanov.

Še tisti večer smo slišali regljanje strojnic in se v duhu poslavljali od najdražjih...

Kmalu smo zvedeli, da se je kraju bližala partizanska patrola, likvidatorji pa so mislili, da se bližajo Nemci, zato so kar na hitro opravili svoje kvavlo delo in zbežali. Ranjenci so bili povečini še živi, a le enemu se je posrečil pobeg z morišča. Izgubil je samo oko in sam ni vedel, kako je mimo tolikih straž in drugih nevarnosti prišel do svojega brata v Gorici. Čez čas se je vrnil domov, a je preстал toliko muk in zasliševanj, da je umrl v psihiatrični bolnici, ne da bi mogel kaj povedati o strahotni drami na Cerkljanskem Vrhu.

Da bi vsaj nekoliko pomirili ljudi, so partizani razširili vest, da je več ujetih pobegnilo, med njimi tudi kaplan Lado. Pripovedovali so, kje vse so ga že videli. Tudi v njegovem stanovanju so ga večkrat "iskali", tako da so celo domači verjeli lažem, še posebej, ko se je njegovi sestri sanjalo, da ga je srečala in ji je rekel: "Kaj tudi ti ne verjameš, da sem se rešil?"

5. februarja sem peljala žito v mlin. Domov grede sem se ustavila v cerkvi in tam prosila pomoči in tolažbe za žalujoče sorodnike pobitih. Naenkrat zaslišim zunaj glasen jok. Stopila sem iz cerkve in videla partizana, ki je na gostilniški zid pravkar pribil oglas o izvršeni likvidaciji in vzrokih zanjo. Na njem je bilo 15 imen: Lado Piščanc, Ludovik Sluga, Pavla Paa, Filip Bevk, Pavla Sedej, Karlina Zorzut, Angela Eržen, Katarina Mezek, Malka Purgar, Franc Rojč, Josip Bavcon, Albert Kovačič,

Anton Mlakar, Rudolf Bogataj, Karlina Zorzut. "Nad nami je še Nekdo, ki bo pravično sodil!" je tedaj zaklicala sestra umorjene A., partizan pa je odgovoril: "Se 200 jih imamo na spisku in ne bomo mirovali, dokler jih do zadnjega ne odstranimo."

Ko sem prišla k Piščancem, je bila pri njih mati umorjene edinke, Pavle Paa, učiteljice klekljanja v Cerknem. Takoj so opazili, da sem doživela oz. zvedela kaj hudega in me začeli izpraševati. Tedaj sem bruhnila v jok in izdavi: "Ni jih več!"

Mama Paa je večkrat grajala morilce, zato so odstranili še njo. Zgrabili so jo, vrgli na kamion in odpeljali proti Idriji. Ves čas je na kamionu glasno igrala harmonika, da ljudje ne bi slišali njenih krikov. Kje so jo ubili in zagrebli, nihče ne ve.

Po treh tednih sem na ukaz oblasti morala zapustiti Piščančeve in se vrniti domov v Trebče. Pozneje sem zvedela, da je na seznamu oseb, določenih za likvidacijo, tudi moje ime. Po božji dobroti sem ostala živa, da lahko sedanjim rodovom govorim o tem, čemur sem bila priča v tistih žalostnih, svinčenih časih. Dodela bi samo še tole:

Ne samo kaplan g. Lado, vsa Piščančeva družina je bila vzor dobrih, poštenih ljudi. Bili so zavedni Slovenci in verni kristjani. Isto bi mogla reči o vseh njihovih sotrpinih.

Marta je bila po poklicu učiteljica, a ni hotela poučevati v italijanščini, zato je raje gospodinjala svojemu bratu duhovniku. Ko se je pozdravila, je odšla v samostan, da v božji službi nadomesti svojo prijateljico Malko. Pred tragičnim dogodkom ni Marta nikoli mislila na samostan, Malka Purgar pa je hrepnela po njem že od mladosti. Bila je že sprejeta k usmiljenkam v Ljubljani, a predno je mogla vstopiti, se je žrtvovala za Marto in namesto nje šla v strašno smrt.

Spominjam se tudi dogodka iz leta 1943. Ob kapitulaciji Italije so vsi Italijani bežali iz Cerknega. Tri velike stavbe vojašnice so ostale prazne. Ljudje so vdrli vanje in jih izropali. Odnegli in odpeljali so vse, kar se je le dalo. G. Lado je bil nad njimi zelo razočaran. Ko so pridrveli tudi v oficirski blok, kjer so bila privatna stanovanja, je odločno nastopil proti roparjem. Ljudje je nagnal in jim tudi nekaj krepkih naložil, tako da so osramočeni odšli. Bil je zelo žalosten in razočaran, da so ljudje - in to kristjani - ki jih je s toliko ljubeznijo učil in navduševal za življenje po evangeliju, zmožni takih dejanj.

DALJE

POMEMBNA PRILOŽNOST ZA TRŽAŠKO GOSPODARSTVO

TRŽAŠKI VII. POMOL TUDI DEJANSKO V ROKAH NIZOZEMCEV

Od srede, 1. julija, je tržaški VII. pomol tudi dejansko pod upravo nizozemske družbe ECT. Ta bo v skladu s pogodbo, ki jo je pred časom podpisala s tržaško pristaniško ustanovo, VII. pomol in njegov kontejnerski terminal upravljal za dobo 30 let. Začetek 30-letne nizozemske uprave pomola so proslavili s krajšo slovesnostjo, ki so se je udeležili vidni predstavniki krajevnega političnega in gospodarskega sveta s tržaškim županom Riccardom Illyjem na čelu, ki je bil od vsega začetka naklonjen tej rešitvi, ter seveda predsednikoma tržaške pristaniške ustanove Michelejem Lacalamito in družbe ECT Wouterjem den Dulkom.

Družba ECT bo investirala v tržaški kontejnerski terminal 130 milijard lir. Pet milijard lir bo takoj namenjenih posodobitvi informacijskega sistema in formaciji osebja (130 ljudi). Nizozemska družba ima za cilj potrošitev kontejnerskega prometa od današnjih 200.000 na 600.000 TEU (TEU je posebna merska enota kontejnerskega prometa), saj namerava preusmeriti na Trst ve-

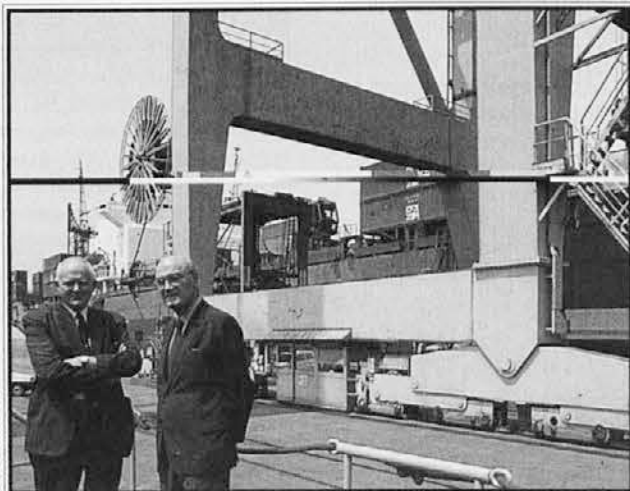

FOTO EROMA

liko blaga z vzhodnih tržišč, ki trenutno prihaja v severnoevropska pristanišča. ECT je družba s sedežem v Rotterdamu in prva zasebna družba v Evropi v kontejnerskem prometu (v svetovnem merilu je na četrtem mestu). Preko nje gre nad štiri milijone TEU letno, zaposluje več kot 2.000 uslužbencev, letno pa fakturira okoli 650 milijonov forintov (skoraj 600 milijard lir).

Krajevni, a tudi vsedržavni tisk je ta dogodek ocenil za zgodovinskega. Prvič se je

zgodilo, da so najpomembnejši del tržaškega pristanišča dali za daljše obdobje v upravljanje tuji zasebni družbi. Resnici na ljubo se je ECT za tržaško luko zanimal že pred petimi leti, a so to preprečile sile, ki so takrat vplivale na tržaško politično in gospodarsko življenje. Z izvolitvijo Riccarda Illyja za tržaškega župana in s prihodom Micheleja Lacalamite na čelo pristaniške ustanove ter Federica Pacorinija na čelo tržaških industrijcev so se razmere pre-

cej spremenile. Pred kratkim smo že pisali o načrtu Trsta prihodnosti, katerega cilj bi bil tudi prihod novih in svežih podjetniških moči. Po mnenju Federica Pacorinija pa je ravno upravljanje VII. pomola s strani družbe ECT pomembno zato, ker bodo v Trst prišli novi podjetniki, ki bodo omogočili zdravim domačim podjetnikom, da bodo svobodneje zadihali in se bolje razvili.

Dogodek torej nima samo gospodarskega, ampak tudi velik politični pomen. Po potrditvi Lacalamite na mesto predsednika pristaniške ustanove je to že drugi poraz za način mišljenja, ki je do včeraj prevladovalo v Trstu. To mišljenje so Tržačani poimenovali "No se pol" ("Ni mogoče") in je izražalo stanje negibnosti in mrtvila, v katerem je bil Trst dolga desetletja. Izraz te politične in gospodarske miselnosti so zlasti stari tržaški liberalno nacionalni krogi, zbrani okrog Liste za Trst, ki je še pred petimi leti vodila krajevno upravo. Ravno politični in gospodarski predstavniki tega gibanja so najbolj nasprotovali Lacalamiti in načrtu predaje uprave VII. pomola Nizozemcem. Zanimivo pa je, da stranka Nacionalnega zavezništva, politična zaveznica Liste za Trst, ugodno ocenjuje te poteze, čeprav prihajajo s strani levosredinske uprave Riccarda Illyja.

IZ

ZNANOST IN TEHNOLOGIJA

OKREPITEV SODELOVANJA MED TRSTOM IN SLOVENIJO

ERIK DOLHAR

Memorandum o sodelovanju med tržaškim Mednarodnim centrom za teoretsko fiziko in slovenskim ministrom za znanost in tehnologijo so podpisali v Ljubljani 1. t.m. v skladu s pobudo, ki je bila podana ob obisku pristojnega slovenskega ministra Marinčka v Trstu marca letos.

KMETJE NAJ UPOŠTEVAJO NOVE PREDPISE O UNIČEVANJU ODPADKOV

Od srede letošnjega junija morajo tudi kmetje v Italiji z večjo pozornostjo skrbeti za odpadke, ki jih t.i. odlok Ronchi deli na štiri kategorije. V prvi sklop spadajo odpadki, ki niso nevarni za okolje. Gre za gnoj, organske odpadke ob predelavi pridelkov itd. Za ta sklop ni predvidena nobena obveznost. V drugi sklop uvršča zakon posebne odpadke: gre predvsem za ostanke ob industrijski predelavi živil, a tudi za odpadke iz plastične mase, recimo za razne folije, ki jih uporabljajo v kmetijstvu. Prav tako v ta sklop uvrščajo porabljene gume raznih kmetijskih strojev, zaboje, prazne vreče gnojil in gnojivko ter snovi iz čistilnih naprav. Zakon predvideva, da smejo kmetje skladiščiti te odpadke za dobo enega leta, če kup ne presega 20 kubičnih metrov. Glede uničevanja teh odpadkov sta možni dve varianti, in sicer uničenje na kmetiji, a le v primeru, da si kmetje zagotovijo posebno pooblastilo, ali pa oddajanje nalašč usposobljenim podjetjem, ki na osnovi posebne konvencije odpeljejo in uničijo odpadke. V tem primeru morata kmet in prevoznik sestaviti in podpisati poseben obrazec v štirih izvodih: ena kopija ostane kmetu, dve kopiji gresta prevozniku, ki mora v roku treh mesecev eno kopijo, izpolnjeno z novimi podatki vrniti kmetu, četrta kopija pa ostane podjetju, ki sprejme in uniči odpadke.

V tretji sklop spadajo posebni odpadki, za katere bodo morale posamezne občinske uprave izdelati seznam in ga sporočiti občanom. Za njihovo odstranjevanje in uničevanje bodo plačevali posebno takso. V četrty sklop spadajo posebno nevarni odpadki, ki jih proizvaja kmetijstvo. Ti odpadki so izrabljena motorna in strojna olja, porabljeni akumulatorji, zapadla fitofarmaceutska sredstva - se pravi škropila, zapadla zdravila za domače živali in tudi prazna posoda ter škatle in vrečke posameznih fitosanitarnih sredstev. Zakon predvideva visoke kazni v primeru nespoštovanja omenjenega določila. Prav je, da se kmetje seznanijo z novimi predpisi in strogo upoštevajo pravila.

S podpisom novega memoranduma se bo začelo tretje programsko obdobje v sodelovanju med slovenskimi raziskovalnimi institucijami in tržaškim mednarodnim centrom, ki uspešno poteka že od leta 1992.

Mednarodni center za teoretsko fiziko Abdus Salam (ICTP) izvaja raziskovalne in izobraževalne programe za Mednarodno agencijo za atomsko energijo (IAEA) in za UNESCO (Organizacijo ZN za izobraževanje, znanost in kulturo) in deluje na specializiranih področjih fizike in matematike (fizika kondenzirane materije, visokoenergetska fizika, fizika tal, jedrska fizika), njegove programe pa dopolnjujejo še aplikativni programi uporabe fizikalnih in jedrskih tehnologij na področjih, kot so klimatske spremembe in varstvo okolja. Programi so namenjeni tudi znanstvenikom iz tretjega sveta. Slovenija je k sodelovanju povabljen kot razvita država, ki nudi lastne programe podiplomskega raziskovalnega usposabljanja.

V dosedanjem sodelovanju med ljubljansko univerzo, inštitutom Jožef Stefan in ICTP centrom, ki je potekalo v predhodnih programskih obdobjih in ga je podpiralo ministrstvo za znanost in tehnologijo, je izstopal poudarek na izmenjavi podiplomskih študentov in možnosti za podiplomsko raziskovalno delo in dosego doktorata tujih študentov na slovenskih raziskovalnih institucijah.

Novi memorandum poleg že uveljavljenih oblik izmenjav in bivanja predvideva razširitev programa na sodelovanje slovenskih raziskovalnih inštitutov in obih univerz pri organizaciji mednarodnih izobraževalnih programov ICTP in znanstvenih srečanj. Nudil pa bo tudi dodatne možnosti za izmenjavo in gostovanja profesorjev in znanstvenikov v smislu prizadevanj za večjo povezanost strokovnjakov tretjega sveta. Skupen program znanstvenega sodelovanja, ki bo potekal na osnovi memoranduma, bo oblikoval znanstveni svet, v katerem bodo predstavniki slovenskih sodelujočih institucij in centra ICTP.

Memorandum sta podpisala slovenski minister za znanost Lojze Marinček in direktor Mednarodnega centra za teoretsko fiziko Abdus Salam iz Trsta prof. Miguel Angel Virasoro. Ker je podpis memoranduma namenjen tudi oblikovanju skupnega znanstvenega sveta, so pri podpisu sodelovali še prof. Gallieno Denardo iz Službe za mednarodno sodelovanje ICTP ter predstavniki ljubljanske in mariborske univerze ter inštituta Jožef Stefan.

SLOVENIJA

TELETA Z OZNAKO ZLATO ZRNO

V Sloveniji namenajo čedalje večjo skrb pridelavi ekološko neoporečnih živil. Na poljih naj bi uporabljali manj umetnih gnojil in pripomočkov, ki sicer povečujejo pridelke, vendar so le-ti slabše kakovosti. V zadnjih letih so precej razširili ekološko gojenje jabolok ter pridelavo pšenice.

V mesnicah, tudi v krajih ob meji z Italijo, pa že nekaj časa prodajajo dve vrsti telečjega mesa. Klasična telečina z značilno blede barvo je na voljo že od nekdaj; rožnate barve pa je meso v Sloveniji skotenih telet, ki jih pitajo s krmno mešanico in senom, ne pa z mlekom. Takšna reja poteka pod okriljem poslovne skupnosti Zlato zrno. Ne gre le za drugačno barvo mesa, ampak je zaradi načina pitanja tudi njegova sestava boljša. Tele, ki ga že zgodaj začnejo pitati s krmno mešanico, hitreje raste in, ker je prireja večja, je meso tudi cenejše. (M.)

NAJVEČJI NAKUPOVALNI CENTER V SLOVENSKEI ISTRICI

Družba Mercator iz Ljubljane je v Koprju zgradila največje nakupovalno središče v Slovenski Istri. Skupna površina Mercator centra Koper znaša nekaj več kot 12.500 m², od tega bo 4.500 m² namenjenih prodaji živil in drugih izdelkov za vsakdanje potrebe. V centru bo še 22 lokalov oz. trgovin; v garažni hiši bo na voljo 600 mest za parkiranje avtomobilov. Odprli ga bodo konec julija. (M.)

► OSKRBA Z VODO NOVE
GORICE IN DELA GORICE

► ŠTEVCI

► INVESTICIJSKA DELA NA
PODROČJU VODOVODA,
ČISTILNIH NAPRAV IN
KANALIZACIJE

ZAMEJSKE ŠPORTNE IGRE 98 SOKOLA / INTERVJU: NIKO PERTOT

KOTALKANJE / IZJAVA: MOJMIR KOKOROVEC

V NEDELJO KONEC PRVENSTVA

Azzurre so po 11-metrovkah zasluženo izločili domačini, šahovnice pa so nadigrale stare Nemce.

Kako veliko je bilo razočaranje, ko je Di Biagio zastreljal zadnjo najstmetovko! Italijanski navijači so umolkli. Nekateri izvedenci pa so vendar priznali, da je v četrtfinalu upravičeno zmagala francoska ekipa, ki je v 90 minutah pokazala več. Trener Italije, Tržačan Cesare Maldini, se je med televizijskim prenosom tekme "izkazal" z grobimi besedami do sina Paola (kapetana Azzurrov) v trdem škedenjskem narečju. Po porazu s Francijo je bil selektor takoj tarča kritik milijonov italijanskih namišljenih izvedencev ali državnih selektorjev; kaže pa, da mu bo federacija še zaupala. Priznati je treba, da Italija na tem *mundialu* sploh ni igrala slabo, morda pa Maldini le ni znal izkoristiti potenciala svoje enajsterice, posebno v napadu. No, kakorkoli že: Italijani so se vrnili domov in prepustili mesto v polfinalu štirim močnejšim reprezentancam.

Evforični Hrvat Šuker bi lahko z enim golom dohitev Vieri in Batistuto na vrhu lestvice najboljših strelcev prvenstva.

V svetovno elito se je, poleg domače Francije, močne Nizozemske in favoritov za končno zmago - svetovnih prvakov Brazilijske, z izrednim in gladkim podvigom proti trikratnim svetovnim prvakom Nemčije prebila Hrvaška. Že od vsega začetka smo napovedovali, da gre za zelo solidno izbrano vrsto, ki je s svojo igro prepričala veliko bolj od bivših južnih bratov Jugoslavij. Mladenci s šahovnico na prsih so poskrbeli za zgodovinski podvig: še nobeni reprezentanci se ni namreč ob krstnem nastopu na kakem svetovnem prvenstvu uspelo prebiti tako visoko. Tekmo z Nemčijo si je na mestu samem ogledal sam hrvaški predsednik Tudjman, jaz pa sem jo spremljal na Hrvaškem. Veselje je bilo nepopisno od prvega gola Jarnija do tretjega Šukerja (na sliki) in posebno ob končnem trojnem sodniškem žvižgu: kričanje, petje (mladi so intonirali tipično "Večeras je naša fešta..."), metanje petard, improvizirani ognjemeti, pa tudi kak strel iz kalašnikova, ki je v Mostarju žal ogasil življenje mlade Hrvatice...

POLFINALA: Brazilijska-Holandiska 5-3 (po 11-m.); v sredo, 8.7.: Francija-Hrvaška.

FINALA v Parizu: v soboto, 11.7. ob 21. za 3. mesto: Holandska-Hrvaška (ali Francija); v nedeljo, 12.7., ob 21. uri za 1. mesto: Brazilijska-Francija (ali Hrvaška).

- ERIK DOLHAR

NADVSE USPEŠEN OBRAČUN, UPANJE ZA OŽIVITEV ŠPORTA V NABREŽINI

S slavnostnim nagrajevanjem so se zaradi poletne plohe šele v soboto, 4. t.m., na Sokolovem igrišču v Nabrežini končale nove Zamejske športne igre 98, ki jih je priredilo domače Športno društvo Sokol. V imenu organizatorjev (pripravljali odbor so sestavljali Elena Colja, Marjana in Marko Golemac, Matej Gruden, Maja Lapornik, Joško Okretič, Niko Pertot, Sidorja Radetič in Mitja Terčon) sta spregovorila predsednik Sokola Niko Pertot (na mali sliki levo) in odbornica Maja Lapornik (na mali sliki desno), od pokroviteljev (Kraška gorska skupnost, občina Devin-Nabrežina, Primorski dnevnik, Svet slovenskih organizacij, Zadruga kraška banka in Združenje slovenskih športnih društev v Italiji) pa so pozdravili Mariza Škerk Kosmina, Bojan Brezigar, Klavdij Brajnik in Mario Sušteršič.

Obračun te uspešne izvedbe novih športnih iger nam je podal predsednik organizatorjev Sokola Niko Pertot: "S prvo izvedbo športnih iger smo zelo zadovoljni. Udeležba je bila masovna, saj smo imeli okrog 700 tekmovalcev. Tekmovanja so bila vsak dan na Sokolovem športnem igrišču in v drugih telovadnicah ter na igriščih. Mislim, da je vse dobro potekalo, čeprav je bilo seveda nekaj zastojev zaradi vremena in drugih okoliščin. Zahvalil bi se vsem sodelavcem in prijateljem, ki so pripomogli k uspehu te pobude, in hkrati tudi sponzorjem."

Misliš, da bo ta pobuda prispevala tudi k obuditvi športne dejavnosti pri vašem društvu?

To je bil naš prvi namen in mislim, da je bila to prava priložnost. Upam, da bo uspeh viden že v prihodnji sezoni; čeprav še nimamo telovadnice, se bomo potrudili, da bo prihodnja sezona bolj pripravljena kot prejšnja.

Nekaj kritik je bilo slišati glede tega, da se tekmovanj niso udeležili le neaktivni igralci oz. da so nekatere ekipe med igrani spremenile svojo postavbo. Kaj meniš o tem?

Moram reči, da je bila to prva, poskusna prireditev in da smo pogrešili, ker nismo postavili pravil. Brez skrbi bomo čez dve leti ob drugi izvedbi športnih iger popravili letošnje napake in točno določili pravila.

Dolžni smo vam še nekaj rezultatov. V lovu na zaklad so bili najspretnější Fantje izpod Grmade, ki so bili tretji tudi v košarki. Drugo mesto v lovu na zaklad je osvojil mladinski odsek Slovenskega planinskega društva Trst, tretja pa je bila ekipa iz Prečnika in Lonjerja PRELOM. V moški odbojki sta se v finalu pomerili ekipi, večni nasprotnici iz Goriške, Olympia in Val. Čeprav je v vrstah Valovcev spet zaigral prvotni Matej Čer-

Masovna udeležba potrdila željo po športnem udejstvovanju zamejske mladine. Olympia zmagala v moški odbojki, Fantje izpod Grmade v lovu na zaklad (na sliki vpisovanje), 3. pa so bili v košarki, kjer je zmagal Warm.

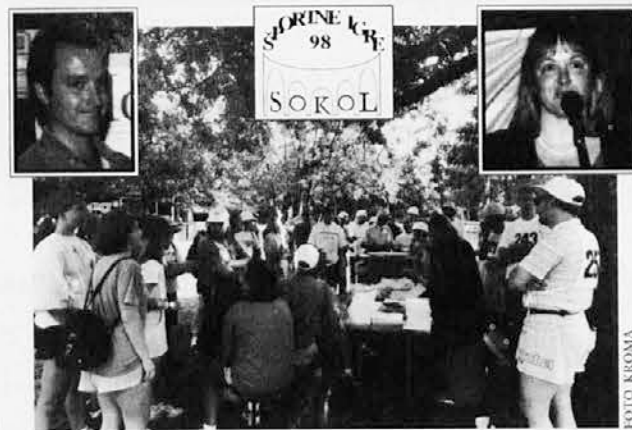

FOTO KROMA

nic, so bili odbojkarji Olympia odločnejši in osvojili prvo mesto z gladko zmago 2-0. Tretji je bil Naš prapor. Med ženskami so bile prve Slogašice in Borovke ekipe Zeks, ki so v finalu premagale Špric Team (bivše Slogašice in Sokolovke). Pri košarki so bili najboljši člani ekipe Warm, ki so dvakrat tesno premagali drugouvrščene Huligane Barkolane. NOGOMET: Grad Bani/Ferlugi-Godba Prosek 9-3, Deportivo-Vesnao 3-2 (po 11-m.), Cerovlje/Mavhinje-Samaturj'n 2-0 (brez borbe), Klub Križ-Kontovel člani 13-2, Mosp-Godba Nabrežina 3-12, Doberdob-Kras 4-3, Bato Team Nabrežina-Grad Bani/Ferlugi 10-5, Eno Breg-Doberdob 6-5, Lokomotiv Prosek-Deportivo 5-4, Klub Križ-Mosp 13-3, Cerovlje/Mavhinje-Klub Križ 7-6 (zlati gol Egona Fonde), Eno Breg-Lokomotiv Prosek 7-4, Eno Breg-Bato Team 9-6, Cerovlje/Mavhinje-Bato Team 11-0.

KONČNI VRSTNI RED: 1. Eno Breg, 2. Cerovlje/Mavhinje, 3. Bato Team. KOŠARKA: Huligani Barkolani-Zois 71-33, Outsiderji-Kraški biki 61-49, Fantje izpod Grmade-Penzija Team 39-32, Old Cici-Kontovel 49-41, Warm-Rdeča kapiča 56-13, Robe di carta-Devin 54-30, Huligani Barkolani-Kontovel kadeti 54-51, Warm je tesno premagal Fli- nestonese iz Škednja, Fantje izpod Grmade so gladko premagali Outsiderje, Huligani Barkolani-Robe di Carta 42-34, Warm-Old Cici 54-34, Warm-Huligani Barkolani 37-31, Huligani Barkolani-FiG 56-43, finale: Warm-Huligani Barkolani 47-42. KONČNI VRSTNI RED: 1. Warm, 2. Huligani Barkolani, 3. Fantje izpod Grmade, 4. Old Cici.

ŽENSKA ODBOJKA: Zeks-Kontuvjeuke 2-0, Špric Team-Godba Prosek 2-0, Sokol-Olympia 2-0 (b.b.), Ex Friulexport-Ex Meblo 2-1, Zeks-Scokol 2-0, Kontovel-Stara klapa 2-0, Špric Team-Ex Friulexport 2-0, Špric Team-Kontovel 2-0, finale: Zeks-Špric Team 2-0. MOŠKA ODBOJKA: Sežan-Devin 2-1, Olympia-Ex Bor 2-0, Naš prapor-Doberdob 2-0, Val-Naš prapor 2-1, Olympia-Sežan 2-0, Naš prapor-Sežan 2-1, finale: Olympia-Val 2-0. BALINANJE: 1. Godba Prosek (Eligio Pelizon, Danilo Žužič, Erik Rupel, Just Fabian), 2.

TANJA ROMANO DVA DRŽAVNA PODNASLOVA

Dovolj za uvrstitev na evropsko prvenstvo

Tanja Romano (ŠD Polet) se z državnega prvenstva, ki je bilo prvi juljski konec tedna v Follonici, vrača z dvema državnima podnaslovoma. V kategoriji *jeunesse* je osvojila srebrno medaljo v prostem programu in kombinaciji, medtem ko ji je uvodoma nekoliko spodletelo v obveznih likih. Naslov prvakinje je osvojila Rimljanka Jannucci.

Tanjin trener Mojmir Kokorovec nam je povedal, kako je zadovoljen z nastopom svoje varovanke: "Z nastopom Tanje sem zelo zadovoljen glede na to, da je prvo leto v tej kategoriji in da je, po mojem mnenju, dokazala določeno zrelost, ki je v prejšnjih letih ni pokazala. Prav to je verjetno najpomembnejše. Na splošno je tekmovala dobro. Naredila je nekaj napak, zaradi katerih je pristala na drugem mestu. Malenkostne napake so bile prav v zrelosti oz. pri nastopih pred publiko. Zmagovalka Jannucci je, ki je leto starejša od Tanje, je prav v teh elementih pokazala nekaj več. Mislim, da je ravno v tem razlika med njima. Jaz in druga trenerka Elvia Vito pa sva zelo zadovoljna za ta uspeh. Sedaj je za Tanjo na počil čas enotedenskega počitka, nakar bomo spet začeli trenirati."

Tanjine uvrstitve na državnem prvenstvu so bile vsekakor dovolj dobre, da jo je Federacija vključila v državno reprezentanco, ki bo od 17. do 22. avgusta nastopila na evropskem prvenstvu v Franciji.

ED

FOTO KROMA

HOKEJ NA ROLERJIH

PORAZA POLET KWINSOV

Zdesetkana ekipa Poleta Kwins (brez poškodovanega standardnega vratarja Mojmirja Kokorovca) je v 5. kolu italijanskega prvenstva 1. divizije (A lige) v nedeljo, 5. t.m., v Appianu doživela dvojni poraz proti solidnima ekipama, ki zasedata visoka mesta na lestvici: postavi Avalanche iz Bocna (5-3: Boštjan Kos 2 gola, Mauro Medeot 1) in domačemu Appianu (8-4: Dean Rusanov 2, Kos in Medeot 1). Kljub temu ostajajo Poletovci tretji na lestvici in so si že priborili nastop v polfinalnem delu.

ROLKANJE

MATEJA BOGATEC ŠE TRETJA

Konec tedna je 16-letna naraščajnica kriške Mladine Mateja Bogatec na evropskem prvenstvu v reber v Jablanacu na Češkem osvojila tretje mesto, torej bronasto kolajno v ekipnem šprintu.

KOŠARKA / POGOVOR: MARKO LOKAR

SPET V A1 LIGI IN POVRHU ŠE V GORICI!

28-letni Barkovljan Marko Lokar bo v naslednji sezoni branil barve goriškega prvotigaša.

O njegovi selitvi iz Avellina, kjer je v lanski sezoni zelo uspešno igral z A2-ligašem Ciriom, se je govorilo že dolgo. V torek, 30. junija, je končno v Gorici podpisal enoletno pogodbo z opcijo za drugo leto s tamkajšnjim novopečenim A1-ligašem. Ob vrnitvi domov smo se z njim na kratko pogovorili.

Kako je sploh prišlo do tvojega prestopa iz Avellina v Gorico?

Ni bilo lahko, ker sem imel v Avellinu dvoletno pogodbo, ki me je vezala na tamkajšnjo ekipo še eno leto. Že aprila sem izvedel, da bi lahko igral v Gorici, ker smo sledili končnici prvenstva; če bi Gorica napredovala v A1 ligo, kot se je potem zgodilo, bi tam treniral Tonino Zorzi, moj bivši trener v Avellinu. Že takrat sem vedel, da bom lahko igral v Gorici, če bo on tam trener. Pred dvema tednoma sem se z Gorico zmenil tudi za plačilo, ki naj bi ga tam prejel. Takrat sem tudi Avellinu naznanil, da bi rad igral za Gorico. V Avellinu so sicer zahtevali odškodnino zaradi prekinitve pogodbe, na kar je Gorica pristala. Potem sem moral spet

osebno v Avellinu, da bi se zmenil za nekatere osebne finančne zadeve; nato so mi dali dokončno potrdilo, da lahko podpisem pogodbo v Gorici.

Končno si torej dejansko doma, tako da lahko trdimo, da je bila varianta Gorica zate najboljša možnost...

Recimo, da je bila s tega vidika res najboljša varianta,

morda tehnično ne, saj bi lahko igral tudi v Milanu za Stefanel. Mogoče niti finančno ne. Pa vendar, v Gorici sem takorekoč doma, le 40 km od Repna, kjer živim s svojo mlado družinico. Zato sem pristal na novo pogodbo in odklonil ponudbo iz Milana.

Na koncu še nekoliko bolj politično in manj športno vprašanje: kako je biti Slovenec in igrati v raznih italijanskih ligah?

Na jugu nimajo zelo jasne predstave o slovenski manjšini v Trstu. Stalno namreč mešajo pojme med Slovenci, Hrvati, Srbi, Makedonci, skratka: točno ne vedo, za kaj gre. Čeprav jim potem skušam razložiti, jim še vedno ni jasno. Ni lahko. Žal pa v Sloveniji ni dovolj ekip, morda niti dovolj denarja, da bi lahko tam igral. Ni lahko tudi zato, ker imam še ne 7-letno hčerko, ki obiskuje slovensko šolo v Repnu; morala je ostati doma celo leto, medtem ko sem bil jaz sam v Avellinu. Končno pa sem sedaj doma.

ED

Zaradi preobilice gradiva bomo nekatere prispevke objavili prihodnjih. **Bralcem se opravičujemo.** / URED.

OSEM OD TISOČ KATOLIŠKI CERKVI. TVOJA POMOČ, KJER JE POTREBNA POMOČ.

Katoliška Cerkev vsako leto uporablja z uspehom in prozornostjo to, kar pride v sklad Osem od tisoč, da uresniči tisoče verskih in karitativnih načrtov. Daj svoj podpis za katoliško Cerkev v svojem Potrdilu ali davčni prijavi tako, da se poslužiš teh navodil.

POTRDILO (nekdanja mod. 101 in 201)

● **Kdo lahko podpiše:** upokojenci in odvisni delavci, ki so konec februarja prejeli novo **Potrdilo**; tisti, ki so leta 1997 prejeli davčne odbitke (vrsta 9 Potrdila) in ki so lastiki pokojnine in samo dohodkov od odvisnega dela brez odtegljivih obveznih prispevkov.

● **Kako izbrati:** podpiši v kvadratu "Chiesa Cattolica" (samo znotraj njega, da je izbira veljavna) in tudi na za to določenem mestu, označenem s "Firma", kjer izjavljaš, da nimaš drugih dohodkov kot v primeru tu ob strani; ● zapri v navadno **kuverto** samo original

sestavljenega Potrdila; ● zapiši na kuverto svoj priimek in ime, davčno šifro, zapis "Scelta per la destinazione dell'8 per mille dell'Irpef, Anno 1998".

● **Kdaj in kje oddati:** od 1. junija do 31. julija 1998 oddaj kuverto s Potrdilom na **pošti** ali v **banki** in dvigni pobotnico.

Pozor: pripravljene kuverte za Potrdilo lahko najdeš v mnogih župniščih.

UNICO 98 (nekdanji mod. 740)

● **Kdo lahko podpiše:** davkoplačevalci, ki so vse do prejšnjega leta oddajali mod. 740.

● **Kako izbrati:** podpiši v kvadratu "Chiesa cattolica" (samo znotraj njega, da je izbira veljavna).

● **Kdaj in kje oddati:** od 1. junija do 31. julija 1998 na **poštnem uradu** ali na **banki, ki ima za to pogodbo**, če si izpolnil izjavo ročno ali s strojem; izključno na poštnem uradu, če si jo natisnil v formatu Personal Computer. V obeh primerih ne pozabi dvigniti pobotnice.